

AYLIK SİYASİ DERGİ

komün

OCAK 1990 YIL: 1 SAYI: 3 2000 TL.

YENİ YILDA

BİRLİKTE KOMÜNAR ATILIM!

★ **DOĞU
AVRUPA
NEREYE?**
★ **PANAMA
İŞGALİ**

Anadolu Turnesine devam eden ozan Ferhat Tunç üzerindeki baskılar yoğunlaşıyor. Kamuoyunu ve basın emekçilerini, sosyalist basın ve sanatçılar üzerindeki baskı ve yasaklara karşı duyarlı olmaya çağırıyoruz. Yeni Demokrasi emekçilerinin yanındayız.

KOMÜN

BASINA VE KAMUOYUNA

6.1.1990 tarihinde organizasyonunu Kayseri temsilcimiz Hasan Özaşlamacı'nın yaptığı Ferhat Tunç dinletisinin bitiminden hemen sonra, temsilcimiz, Ferhat Tunç'la birlikte gözaltına alındı. İnsani her değere düşman **egemen güçler**, gözaltı nedeni olarak söylenen Kürtçe türküler gösterdiler.

Demokrasi, düşün özgürlüğü çığırkanlığını ağızlarından düşürmeyen egemen zorbalara, nedenli demokrat ve düşünce özgürlüğünün dostu olduklarını tırmandırdı geldikleri baskı, tehdit, zorbalık ve yaptıkları vahşetlerle sergilemektedirler. Devrimci halk sanatçılarına karşı saldırılar da tırmandırılmaktadır.

Yeni Demokrasi, yayın hayatına başladığı günden bu yana; toplantılar, büro baskınları, elemanlarını gözaltına alma, işkence yapma ve tehditlerle yıldırma vb. saldırılar hiç eksik olmadı. Son olarak Kayseri'de düzenlenen Ferhat Tunç dinletisinin organizasını yapan Kayseri temsilcimiz Hasan Özaşlamacı, Kürtçe türküler söylendi diye Ferhat Tunç'la birlikte gözaltına alındı. Amaçları temsilcimiz Özaşlamacı'yı tutuklamak olan egemenlerin yerel yöneticileri, konserde söylenen Kürtçe türküler bahane yapamayınca, altında Umut Yayıncılık imzası bulunan 1990 yılına ait yeni yıl takviminin satışını gerekçe gösterdiler. Takvimde yer alan "Zulmün ve vahşetin olduğu yerde halka ayaklanmasını söylemeyen alçağın biridir." sözü ve bu sözü bütünleyen fotoğrafların bulunması, "halkı ayaklanmaya teşvik etmektir" mantığıyla savcılığın tutuklama istemi nöbetçi yargıç tarafından kabul görerek, Kayseri temsilcimiz Hasan Özaşlamacı tutuklandı.

Kayseri temsilcimiz Hasan Özaşlamacı tutuklanmasını takiben 7 Ocak 1990 tarihinden itibaren bulunduğu Kayseri Cezaevinde 5 günlük açlık greviyle bu yasa dışılığı protesto etmektedir.

Yeni Demokrasi İstanbul merkez büro, Kars, Diyarbakır, Ankara, Sivas, İzmit ve Kartal büroları çalışanları olarak arkadaşımızın tavrını desteklemek ve yaşanan yasadışılığa sessiz kalmamak için 9.1.1990 tarihinden itibaren iki günlük açlık grevine başladığımızı bildirerek, Kayseri temsilcimiz Özaşlamacı'nın derhal serbest bırakılmasını istiyoruz. Ve tüm devrimci demokrat kamuoyunu, sosyalist basın çalışanlarını ve tüm halkımızı duyarlılık göstererek, bu keyfiliğe karşı çıkmaya ve tavır almaya çağırıyoruz. 9.1.1990

Yeni Demokrasi

ÇERKES ETHEM OLAYI

CEMAL ŞENER

 OKAN
yayıncılık dağıtım

4. BASKI

RAMİZ ALIA

ARNAVUTLUK
EMEK PARTİSİ
9. KONGRE RAPORU

 sun
YAYINCILIK

Ocak 1990

YIL: 1. SAYI: 3/2000 TL

Hasat Yayıncılık Adına
Sahibi ve Yazışları
Müdürü
Ali H. KIRIM

Yayın Yönetmeni
Hüseyin ŞİMŞEK

Teknik Hizmetler
YÖN AJANS Reklamcılık
San. ve Tic. Ltd Şti.

Baskı ve Cilt
Uygun Matbaacılık ve Tic.
Ltd. Şti.

Genel Dağıtım
Hürriyet Holding A.Ş.

Yönetim ve Yazışma
Adresi
İnkilap Cad. Öktem Apt.
No: 21, Kat: 3,
Aksaray/İstanbul
Telefon: 589 37 83

Banka Hesabı
Ahmet H. KIRIM
Akbank Bahçelievler Şb.
Hesap No: 0136

İlan Koşulları
Arka Kapak: 400.000 TL
Kapak İçi: 300.000 TL
Tam Sayfa: 240.000 TL
1/2 Sayfa: 120.000
1/4 Sayfa: 60.000 TL

Abone Koşulları
Yurtiçi 6 aylık 10.000 TL
1 yıllık 20.000 TL
Yurtdışı 1 yıllık 60 DM
Yurtdışı fiyatı: 5 DM

İÇİNDEKİLER

BAŞYAZI

*Öncü devrimin olmazsa
olmazı 4

KAPAK

*Birlikte Komünar
atılım..... 5

DÜNYA

*Kahredenlerin kitleler
olduğu açık 11

*Kapıkulu başa bela
olunca 19

ÖĞRENCİ GENÇLİK

*Geniş cepheden dar
hedefe 21

*Üniversiteden
medreseye mi?..... 24

MÜCADELE TARİHİ

*Geçici yenilgilere
geçerli yaklaşımlar 29

TARTIŞMA

*Ayrılarla ayrılar 32

PORTRE

*Gerçeğe hürmetin
tapmaya farkı..... 34

EKONOMİ

*Köylülerin
mülksüzleştirilmesi..... 36

*Uluslararası yeni
işbölümünün çıkmazı .. 37

TARİH-TOPLUM

*Her an her yerde balyoz
gibi 45

POLEMİK

*Yeniye mi, yeniden mi
başlamak?..... 48

*Kendi çıkarlarının kötü
yargıcı 49

DİZİ

*Sosyalizmde iktidar ve
ittifaklar 54

KÜLTÜR

*Bir hesaba vurma..... 58

EDEBİYAT

*Bir akşam..... 63

DAĞARCIĞINIZDAN

*Mektuplar..... 64

KARİKATÜR

*Düşüngen..... 66

KOMÜNARCA

"Söz uçar, yazı kalır derler..." Yeni yıl do-
layısıyla en çok karı cezaevlerinden aldık.
Hepsi, "uçmayan ve büyüsünü yitirmeyen"
duygu ve düşüncelerle yüklü. Görülen o ki,
içerde "yazmak için masaya oturmak anla-
mından hiçbir şey yitirmemiş."

Yeni ve daha büyük başarılarla dolu mutlu
yıllara!

Dost, doğruyu söylemeye devam ediyor.
Dinamik okuyucu ve taraftar umudumuz kök
salıyor. Sorgulayıcı, temkinli, kolay kabul et-
meyen bir potansiyelle karşı karşıya olmak
şansına sahibiz. Övmekle yetinilmemesi, iyi
bir şeydir. Aldığımız mektuplar, eleştirel ya-
zılar ve sözlü diyaloglar, daha az eksik ve yan-
lışlı yayın pratiğimizin teminatı gibi.

"Komünarca, potansiyel olarak varolanın,
kendini yeniden tanımlayarak dile gelmesi-
dir" demiştik ilk sayımızda. Okuyucu ve ta-
raftar sıkı tutuyor. "Ertelemek yok, hemen
şimdi" diyor.

Dost, başkaca neler söylüyor?

Yorumsuz sıralamak gerekirse: Gerçek ya-
şamla formülasyonlar, her zamanki gibi çeli-
şiyor/çekiliyor. Kurumsal bazda başka, yaşı-
mın gündelik akışında başka olmak erdemsiz-
liktir. Erdemi, yalvaçların tekeliinden kurtar-
mak, teori ve pratiğin birliğiyle olabilir...

Genel doğrulardan, somut olana ulaşmak
henüz yeterince yapılamayan olarak vurgula-
nıyor. Bu konuda, söylenene değil yapılanı
bakmakta ısrar var. Devrimci yazının/yayın-
ların genelindeki "ajitasyoncu söylem" in Ko-
mün'de de görüldüğünün altı çiziliyor. "Yapı-
lan söylenenin şaşılacak derecede gerisinde
olunca, kimse kimsenin midesine oturmuyor.
Yalnızca öyle görünüyor. Yıllar öncekilerin
yenilenmesi var. İlk zamanların hızı hızı..."

Böyle olsun istemiyor dost. Ama henüz öy-
le görüyor.

Komün, "eskiçilik" in karşısında. Gelene-
ğe tavır, ona takılmak değil, üzerinde yüksel-
mektir. Eskileri ütölüyor sunmakla, yenilen-
miş olunamayacağının farkında. Amacı,
"kutsal kitap" in şurasından burasından çalıp
çırpıp değil. Çünkü sorun, "yeni bir mezhep
yaratmak" in çok ötesinde.

Marjinal "değerlenme" kaygılarının dışın-
dayız. "İddiacı" değil, iddialıyız. Bu, gücü-
müzün bugünkü sınırlarını hesaba katmamak
anlamına gelmez.

Dost da bilir ki "olsun istemek" yetmiyor.
Öyleyse, kendi de bir adım beri gelmeli.

Öncü, devrimin olmazsa olmazı

Birçok Doğu Avrupa ülkesinde partilerin öncülük rolü hukuken de kaldırıldı. Sözkonusu iktidar partilerinin, geriye dönüş süreciyle yeni bürokrat burjuvazinin aygıtına dönüştüğü ayrı bir konu. Amacımız, bu gelişmelerin yeniden gündemleştirilmesi vesilesiyle, gerçek proleter partilerin öncü rollerinin gerekliliğini bir kez daha vurgulamak. Çünkü, uluslararası ve ülkemiz devrimci safalarında da öncünün rolünün burjuva liberal yorumları revaçta.

İdeolojik, siyasi, örgütsel ve pratik alanda Marksist-Leninist bir zeminde yükselen, her şart altında faaliyetini kesintisiz şekilde sürdüren, emekçi yığınların istemlerini bilimsel olarak formüle eden ve koşullara uygun müdahalelerle onlarla birleşebilen, eksikliklerine, hatalarına karşı amansız olan, eleştiri ve özeleştiriyi kendisini ve yığınları eğitmenin aracı olarak cesaretle kullanan, her türden anti-Marksist-Leninist akıma göğüs gerebilen bir öncü, proleter devrimin garantisidir. Proleter demokrasi üzerinde yükselen; gönüllü, bilinçli irade ve eylem birliğine, kolektif bir sorumluluğa, güçlü tecrübe ve olgunluğa, tarihsel gerçeklere uygun düşen bir siyaset ve bu siyaseti donanmış bir öncü, proletarya devriminin olmazsa olmazıdır.

Kitleler, öncü, devrim

"Devrim kitlelerin eseridir" gerçeği, devrimde öncünün hayati önemini yadsımaz. Aksine öncü, yığınları devrim seferber etmenin manivelasıdır. Evet, kitleler olmadan devrim olmaz. Ama öncü olmadan da kitleler devrimde bilinçli şekilde seferber edilemez, devrimi sürdüremezler. Kitleler ve öncü, devrim için olmazsa olmaz koşuldur. devrimde bu iki öğenin önemini yadsımak, onlara karşı güvensizlik duymak, sonu hüsrarla bitecek bir yola girmek demektir.

Öncülük, sınıflı toplumlar gerçeğinin dayattığı zorunlu bir sonuçtur. Bu gerçeği görmemek idealizmdir, ütöpik hayallerin esiri olmaktır. Sınıflı toplumlarda, her sınıftan bireylerin aynı gelişim düzeyinde bulunduğunu kim id-

dia edebilir? Sınıflar, üretimdeki yerlerine göre değişik roller oynarlar. Kategorik alanlardaki bu farklılığı, gerçeklerden tümenden kopmuş olanlar yadsıyabilir. Bu, işin sadece bir yönüdür. Her bir sınıf açısından ele aldığımızda, aynı sınıfın bireyleri arasında da mutlak bir eşitlik olmadığını görebiliriz. Her sınıfın çıkarlarını savunan ileri, orta ve geri kesimle karşılaşmak, sınıflı toplumlarda objektif bir sonuçtur. Dolayısıyla, sınıf öncüleri, kendi çıkarlarını en ileri düzeyde temsil edenlerdir. Öncüleri olmadan, hiçbir sınıfın bilinçli ve kararlı mücadeleye yürütemeyeceği görülmelidir. Bu anlamda önderlik, sınıflı toplumlar gerçeğinin "abc"sidir. Sınıflı toplumlarda önderlik; sınıfın azınlıkta olan ileri kesimlerinin ve onun en deneyimli, fedakar ögelerinin ifadesidir. Sınıfın bütün üyelerinin bu durumda olması mümkün değildir. Ne var ki bu basit gerçek halen anlaşılabilir.

Proletaryanın öncüsü, sınıfının en ileri, fedakar ve deneyimli kesimidir. Bu kesim, sınıfın Marksist-Leninist teori ile silahlanmış, kendisi ile birlikte tüm toplumu kurtuluşa götürebilecek bilince erişmiş, yığınları da bu bilinç seviyesine çıkarmak için yola çıkmış bölüğüdür. Bu bölüğe sahip olmadan, proletarya gerçek gücünü ortaya koyamaz. Bu bölük artçı değil, kurmaydır. Karmaşık, zor koşullarda pusulayı şaşırmadan yürütebilmeyi ve yığınları aydınlatmayı bu sağlayabilir. Öncü, kurmay fonksiyonunu ancak, yığınların olduğu her yerde çalışarak, onların çıkarlarını bilimsel şekilde formüle edip, savunarak ve yığınları bizzat tecrübeleriyle kendisinin öncü olduğuna inandırarak, bunun için objektif gelişmeyi doğru yorumlayıp bilinçli müdahale fonksiyonunu pratikte oynayarak yerine getirebilir. Emirlerle değil, teoriyi somut koşullara uygulayarak, her karmaşık dönemde yakalanması gereken asıl halkayı tutarak ve bu temelde yığınları arekete geçirerek parti kurmay olduğuna ezilenleri inandırabilir. Öncünün, faaliyetini değişen koşullara uyarlayabilmesi, örgütünü ve mücadele araçlarını buna göre biçimlendirebilmesi, proletaryanın çıkarlarını bilimsel şekilde yansıtabilmesi önemlidir. Kitle ile bağ, sınıf ile birleşme-sınıfı Marksist-

Leninist bilinç seviyesine çıkarmak için bu son derece gereklidir. Sınıfı, "kendiliğinden bir sınıf" olmaktan çıkarıp "kendisi için bir sınıf" haline getirmek başka türlü olanaklı değildir. Sınıf, kendiliğinden hareketi içinde Marksist-Leninist teori düzeyine çıkamaz. İçgüdüsel olarak sınıf bilincine yakın olan proletaryaya bu benimsetilir. Sosyalizm, işçi sınıfına dışarıdan götürülür ve bunu yapması gereken de öncüdür. Ekonomistlerin, kendiliğindenicilerin, kaba evrimcilerin, liberallerin teorisi öncünün rolünü yadsır, bilinçli müdahaleye yer vermez. "Yığınlar kendi kendisine uyanır" projesini savunur. Bu proje, aslında uyanmamanın, toplumu topyekün uykuya mahkûm etmenin projesidir. Uyanmış olan kesimleri, diğer bölümü uyandırma işine girişmemeye çağırır, kuyrukçu, statükocu bir görüştür. Kitlelerin tümünün birden aynı bilinç düzeyini yakalayarak ileriye atılacağına, öncüsüz ve kendi kendine birden dönüşmeleri gerçekleştirebileceğine inanan görüş yanlıştır.

Öncü kurmayıyla öncüsüzlüğe

Hiçbir devrim öncüsüz olmadı. Hiçbir yerde yığınlar öncüsüz ve kendi kendine bilimsel teoriyi yakalayamadı. Hiçbir yerde emekçilerin ileri kesimleri, orta ve geri kısımların kendiliğinden uyanmasını beklemedi. Yığınlara rağmen, Köroğlu kahramanlığıyla tarihin yaratılamayacağı, yığınlar olmadan hiçbir kahramanlığın dünyayı değiştiremeyeceği açıktır. Siyasetin, gerçek olgulardan çıkarılması önemlidir. Maddi temeli olmadan, hiçbir şey başarılamaz. Aynı şekilde maddi temeli olsa da bilinçli müdahale yapılmaksızın devrim gerçekleştirilemez. Kaba evrimci projeler, toplumsal köklü değişiklikleri gerçekleştiremezler.

Öncünün öneminin reddi, devrimin reddidir. Bırakalım kapitalizmi, sosyalizmde dahi tüm yığınları öncü düzeyine çıkarmak mümkün değildir. O düzeye çıkarıldıklarında, zaten öncüye de gerek kalmayacaktır. Onun nihai amacı budur.

YENİ YILA GİRERKEN

Birlikte komünar atılım

Halklar, boyun eğmeyerek köleliğe isyan ediyor. Filistin'de küçük generallerin ayaklanması, Güney Afrika'da siyahların başkaldırısı, Afganistan'daki mücadele, Halepçelere, Cudi katliamlarına karşı peşmergelerin direnişi, Salvador'da parlayan gerilla haykırışı, Filipin fırtınası, Peru'da PKP'nin önderlik ettiği kızıl kasırga ve Doğu Avrupa'daki kitlesel ayaklanış... Yeni bir yıla girerken, dünyanın geleceği karanlık değil.

Tufan ÖZGÜR

"U lusal ve sosyal kurtuluş savaşları dalgası söndü" diyenler bir kez daha yanıldı. Dünyamızda, yine bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm rüzgarı esiyor. Emperyalist dünya sisteminin başlıca çelişmeleri olan; emperyalizm ve ezilen halklar ve uluslar, emperyalist kapitalist ülkelerde burjuvazi ile proletarya ve emperyalistlerin kendi aralarındaki çelişkiler bütün açıklığıyla kendini ortaya koyuyor. "Çelişkiler yerini bütünleşmeye, çatışmalar karşılıklı bağımlılığa, kriz odakları sönmeye ve sükûnete bıraktı." şeklindeki tahlillerin, dünya gerçeklerinden ne kadar kopuk olduğu bir kez daha gözler önünde.

Dünyadaki devrimci fırtınaların en güçlüsü, bugün yine sömürge ve yarı-sömürgelerde esiyor. Emperyalizm ile ezilen halklar ve uluslar arasındaki çelişme, dünyanın bugünkü başçelişmesidir. Yaşadığımız dünya sürecine damgasını vuran, ezilen halklar ve ulusların mücadelesidir. Asya, Afrika ve Latin Amerika dünya devriminin fırtına merkezleri durumunda. Sömürge ve yarı-sömürgelerin yağmalanması sayesinde, emperyalist ülkelerde sağlanan görece "refah" ortamı rahat yürümüyor. Sükûnet bozuluyor. Doğu Avrupa'daki sallantı sadece bu sınırlar içinde kalmıyor. Dünya'daki gelişmeler, tek tek ülkeleri bütün çok daha derinden etkiliyor. Em-

peryalist savaş etmenleri 1980'in ilk beş yılına nazaran daha geri bir duruma düşmüşse de, bazılarının sandığı gibi sorun hiç de ortadan kalkmış değildir.

Dünya emperyalist sistemi, yeni bir yapılanma ihtiyacı içindedir. Dengeler sarsılıyor, yeni güç odakları için çeşitli güçler sahneye çıkıyor. Kapitalizmi dünyamızın sorunlarını çözmeye kaadir gösteren, onu kutsayan, öven ve onunla aşıktan bütünleşme için can atan revizyonist, reformist alternatifler yanılmaktadır. Kapitalizmin sorunları köklü çözecek bir reçeteye sahip olmadığı ortadadır. Onun "çıkamaz sokak" olan durumu ve çürümüşlüğü-nü göreceklere, övgüsünü yapanların cahaletine dünyamızın gerçekleri en büyük şamarı vurmaktadır.

Dünyanın son on yılı

Dünya ekonomisinin on yıllık durumunun bazı özellikleri şunlardır: 2. Paylaşım Savaşından sonra 1970'lere kadar geçici bazı durgunluk ve zigzaklara rağmen, nispeten düzenli sayılabilecek tempolarla ilerleyişini sürdüren dünya emperyalist sisteminin gücü, kendi iç çelişkilerinin sonucu olan bu duruma kesin olarak son vermeye bundan önce olduğu gibi, bundan sonra da yetmeyecektir.

1974'lerde, petrol krizi olarak adlandırılan tıkanıklıktan sonra, uygulanan binbir kapitalist reçeteye rağmen, dönem dönem bazı topar-

lanmaların ötesinde düzlüğe çıkılamadı. Özellikle 1979'larda gelişme büyük ölçüde düştü. Dünya ekonomisindeki büyük bozulmanın sonucu olarak, uluslararası finans kuruluşları çıkmaza girdi. Yarı-sömürgeler, borçlarının faizlerini dahi ödeyemez hale geldiler. İşsizlik ve iflaslar arttı. Sermaye dolaşımının büyük engellerle yüzyüze gelişi, diğer çelişmelerin yanı sıra emperyalistler arası çelişkilerin de derinleşmesi ve emperyalist savaş tehlikesinin yükselmesinde önemli rol oynadı.

Dünya üretiminin bütün ürünlerdeki ortalama gelişme seviyesi: 1963-73 arası yüzde 6 iken, 1974-78'de yüzde 3.4, 1980'de yüzde 15., 1981'de 1, 1982'de 0.5'e düştü. Sanayi, maden ve işlenmiş ürünler, 1960 ve 1970'in ilk başlarında önemli bir gelişme gösterirken, 1980'lerin ilk yıllarına kadar yüzde 100 oranında geriledi. Dünya üretimindeki bu büyük düşüş, yeni yatırımları durdurdu, işsizlik ve ücretlerin gerilemesini devasa boyutlara çıkardı. Gerileyen dünya üretimine paralel olarak ticaret de düştü. 1963-73 döneminde, bütün ürünlerde yüzde 8.5 seviyesinde seyreden dünya ticaret hacmi, 1981'de sıfır, 1982'de eksi 2'ye düştü. Maden ürünleri gibi sahalarda düşüş eksi 7'lere vardı.

OECD ülkelerindeki yıllık (YGSH) büyüme oranı 1973-80'lerde yüzde 2.5 iken, 1982'de eksi 0.2 oldu. Yine OECD ülkelerinde 1973'de 3.6 dolaylarında seyreden

işsizlik oranı, 1982'de yüzde 8.5, 1983'e gelindiğinde ise yüzde 9.5'e ulaştı.

1983'te görülen canlanma eğilimleri istenileni vermedi. Aksine, dış ticaret açığı büyümeye devam etti. 1974'lerden itibaren dünya emperyalist sisteminin gidişatının büyüyen çıkmazları, içerdiği kısa dönemli bazı dalgalanmaların çare olmadığı, durumun emperyalistleri ciddi ölçüde sarstığı, krizin savaş etmenlerini yükselttiği yaşadığımız gerçeklerdi.

Varşova Bloku'nun Stalin sonrası bozulana ve çok durumu arzeden ekonomik, siyasi, toplumsal düzeni, bugün artık Gorbaçov gibi bizzat bürokrat burjuvaların kendi itiraflarıyla ispatlıdır. 1981'lere gelindiğinde, Varşova Bloku ülkelerinde büyüme oranı, yüzde 100 oranında düşmüştü. Tarım ürünlerindeki düşüş yüzde 100'leri de aşıyordu. Endüstriyel üretim keza aynıydı. 1970 başlarında 0.5 dolayında olan enflasyon, 1982'de yüzde 12'lere ulaşmıştı. Sovyetler Birliği ekonomisi yayılma, azgın silahlanma siyasetini kaldıramıyor, tehlike çanları ça-

lıyordu. Gorbaçov politikaları bu durumun zorunlu sonucu olarak gündeme getirildi.

Bu dönem, emperyalistler içerisinde Japonya ve Almanya diğerlerine göre ilerliyorlardı. İlerleyiş bugün de sürüyor. Japonya ve Almanya'nın dünya üretimi içindeki payı, diğerlerine kıyasla önde.

Bugün, dünya emperyalist sisteminin krizi birkaç yıl öncesinin boyutlarında değil. Krizde nispeten bir gerileme sözkonusudur. Ekonomide birkaç yıl öncesine nazaran kısmi bir canlanma görülmektedir. Doğu Avrupa, Sovyetler Birliği ve Çin pazarının açılması ile bu durumun bir dönem daha sürmesi ihtimaldir. Savaş etmenlerinde gerileme vardır. Ancak tüm bu gelişmeler aldatici olmamalı, uyanıklık kaybedilmemelidir. Kapağı, geçmişi de aşan bir krizin dayanması hiç de beklenmeyecek bir şey değildir.

Kapitalizm sadece insanlığı değil, doğayı da yıkıma uğrattırıyor. Ozonun delinmesi, kutuplardaki buzulların erimesi, ormanların tahribi vb. kapitalizmin doğadaki cinayetleridir. Kâr amaçlı, dengesiz plansız

endüstrileşme, doğanın doğal dengeğini tehdit edip bozuyor. Sanayi artıkları zehir saçmakta. Atom reaktörleri, radyasyon vb. doğa ve insanlık açısından küçümsenemeyecek bir tehlike oluşturmaktadır. Tüm bunlar, kapitalizmin vahşi kâr hırsının sonuçlarıdır. Kapitalizmi hedef almayan bir mücadelenin, bu konulardaki feryatları hiç de etkili olamayacaktır.

Gorbaçov-Reagan ya da Gorbaçov-Bush görüşmeleri gibi diplomatik oyunlarla nükleer tehlike savuşturulamaz. Sorunun köklü çözümü kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla mümkündür. Emperyalist savaşlar ve onun bir parçası olan emperyalist silahlanmaya ne hümanist çılgınlıklar, ne de emperyalist diplomatik görüşmeler son veremez. Emperyalist savaş geri gelmeyecek şekilde mezara gömmenin tek yolu dünya proleter devriminin kesin zaferidir.

Dünyanın geleceği aydınlık

Ezilen halklar ve ulusların sefaleti büyüyor. Dış borçlar emperyalist boyunduruğu daha da pekiştiriyor.

HALK GÜÇLERİNİN BİRLİĞİ

Reform ve devrim cephesi saflaşıyor

Talip ARAT

Halk güçleri içerisindeki çelişmeleri düşmanca ele almak, ya da geniş devrimci yığınlar karşı bunun teorisini yapmak, kimin işine yaramaktadır? Devrime doğru bir adım atanın karşısına dikilip, üstelik devrim mevzisinde durarak, bu adımın sahibinden adımını geri çekmesini istemek, nasıl bir davranış biçimidir?

Kuşkusuz, her siyasal hareketin kendi kendine özgü bir söylemi vardır. Onu diğerlerinden farklı kılan da budur. Şu halde denilebilir ki, bölünmüşlüğün nedenini oluşturan şey (haklılığı haksızlığı bir yana) devrimci, demokrat halk güçlerindeki bu farklılıklardır. Bizce, ayrı yapılanmaların ve onları vareden farklı

siyasal, sınıfsal ve ideolojik söylemlerin varlığı, artık tahammül görmez. Bu alandaki mücadele de şiddet içerikli değil, ideolojik olmalıdır. Tüm devrim ve demokrasi güçleri aynı dili konuşuyor ve aynı dünyaya görüşünü bütün yönleriyle benimsiyor olsaydı, o zaman ne tahammüllü olmaya, ne de bu sorunu açıp tartışmaya gerek kalmayacaktı.

Herkesin birleştiği nokta

Devrimci hareket, 12 Eylül öncesinde kendi objektifliğine ve hal-kin çıkartına olacak, mücadele birliklikleri yaratamadı. Bu sorun üzerine, yeterince düşünülmemiş ve gerekli dersler çıkarılmamış olmasını bugün üzüntüyle izliyoruz.

Devrimci güçler, bugün her zamankinden daha çok, ortak mücadele mevzileri yaratma, geniş emekçi kesimlerini bu mücadele mevzilerine çekme sorumluluğuyla karşı karşıyadırlar.

Geçmişten ders çıkarmayanların, geleceği olmayacağı açıktır. Devrimci hareketimiz, gelmiş olduğu aşamada küçümsenemeyecek bir mücadele birikimi ve tecrübesine sahiptir. Son on yıllık mücadele, ağır bir yenilgi yükünü sırtında taşısa da bu böyle. Kuşkusuz, bir bütün olarak yenilgi sorununun değerlendirilmesi, birçok noktada ciddi farklılıkları da içermektedir. Biz burada, herkesin hemfikir olduğu bir noktaya bir kez daha dikkat çekmek istiyoruz. 12 Eylül yenilgisi (ya da bazı arkadaşların dediği gibi "Eylül darbesi")

yor. Enflasyon, işsizlik, gelir dağılımındaki uçurum daha da derinleşiyor. Baskı, zulüm ve sömürü iyice azıttı. Halklar boyun eğmeyerek köleliğe isyan ediyor, Filistin'de küçük generallerin ayaklanması, Güney Afrika'da siyahların başkaldırısı, Afganistan'daki mücadele, Halepçelere, Cudi katliamlarına karşı peşmergelerin direnişi, Salvador'da parlayan gerilla haykırışı, Filipin fırtınası ve Peru'daki PKP'nin önderlik ettiği kızıl kasırğa bunlardan sadece birkaç örnek. Yeni bir yıla girerken dünyanın geleceği karanlık değil, aydınlık!

Sömürge, yarı-sömürgelerdeki devrimci dalgaya, Doğu Avrupa'daki rüzgar da güç veriyor. ABD emperyalistlerinin Grenada, Libya, Ni-aragua'daki kabadayılığı sökmedi. Panamadaki gösterisi de dünyadaki gösterisi de dünya halklarını devrim mücadelesinden vazgeçiremeyecektir.

Gorbaçovların halklara teslimiyet çağrısı para etmeyecektir. Ezilenler dünya gericiliğine anladıkları dilden cevap vermeye devam edeceklerdir.

Proleter dünya devriminin iki bileşeni olan sosyalist ve yeni demokratik devrim sancağı ve yine bu mücadelelerin dolaylı müttefiği olan kavgalar güçlenerek ilerleyeceklerdir. Bu mücadelelerin daha da kö-rüklenerek yaygınlaştırılması, yeni yılda önümüzde önemli bir görev-dir.

Son on yılın Türkiye'si

1970'li yılların başından itibaren durgunluk ve gerileme sürecine giren dünya ekonomisi, Türkiye'yi de etkiledi. Dünya emperyalist sisteminin bir parçası olan Türkiye'nin bu durumu kadar doğal bir şey olamazdı. 1980'lerin ilk üç yılında, ağır bir krizle karşılaşan emperyalistler, krizlerinin en ağır faturalarını ezilen ülke halklarına çıkardılar. 1970'lerdeki emperyalist kriz sonuçlarından sadece biri olarak, Türkiye parasını yüzde 40 oranında devalüe etti. 1974 krizi, Türkiye'nin dış ticaret açığını derinleştirdi. Dış borçlarla soruna çare arayan Türkiye ekonomisi, borçların faizini ödeyemeyen yapısıyla tam bir darboğaçta saplan-

dı. İMF kısılcacında Türk Parası pula çevrildi, enflasyon atağa kalktı. 1970'de yüzde 10 olan enflasyon 1980'de yüzde 100'ün üzerine çıktı. Bu durum ücretli ve azgelirliilerin durumunu iyice kötüleştirirken, vurguncuların kârını oldukça arttırdı.

İthal ikameci politika, dönemin kötü gidişatına çare olamadı. İşsizlik çığ gibi büyüdü. Köyden kente göç, şehirlerin gecekondu ağıyla kuşatılması derinleşti. İşsizler ordusu, egemenlerin çalışanlar üzerinde başlıca baskı unsuru oldu. İthal ikameci politika, 1970'lerin sonlarında ki durumun çaresi olamazdı. İflas açıldı. Emperyalist sistemin kısmen de olsa yükselme ve büyümelerinin modeli olan bu ekonomik politika, ağır kriz koşullarının alternatifi değildi.

Dünya finans kuruluşları ve önde geleni İMF, ezilen ülkelere yeni bir politika dayattı. "İhracata yönelik sanayileşme politikası" adı verilen bu modelin Türkiye'deki adı 24 Ocak Kararları idi. Devreye sokulan "Yeni ekonomik model" daha sıkı rejimlere davetiye çıkarmaktaydı. Aksi halde modelin uygulanma şans

birçok nedenin yanı sıra, önemli oranda halk güçlerinin kendi aralarında ortak mücadele cepheleri açmama, güçleri bu cephelerde birleştirememesinin ürünüdür. Devrim güçleri, böylesi bir mücadele birlikteliği yaratamadığı gibi, iç ilişkilerde kimi ciddi yanlışlara da düştü. Yaşanan iç parçalanmalar, bu yanlışların üzerine tuz-biber ekmiştir. İç demokrasi zaafının üzerinde önemle ve tekrar tekrar durulmalı. Çünkü zaaf zaman zaman şiddet boyutu kazanarak, devrim güçlerinin silahlı iç çatışmalarına kadar vardı. Yanlış bulunan şeylere karşı izlenen, bu yanlış mücadele biçimi de eleştiri, ikna ve dönüştürme siyasetinin yerini alarak, devrim güçlerine büyük kayıplar verdi. Bugüne kadar ki tartışmalarda, görüşlerimizi ortaya koyduk. Doğru yöntemin ne olması gerektiğine işaret ettik. Devrimci halk güçleri arasındaki sorunlara karşı takınılacak biricik doğru tavır eleştiri, dönüştürme, yani ideolojik mücadele tavrıdır. Eğer sorunların çözümünde adım atmak istiyorsak, bunu ideolojik mücadele yo-

luyla gerçekleştirmek zorundayız. Başka bir çözüm yoktur.

Bütün bunları bir kez daha yazmanın gerekliliği tartışma götürmez. Geçmişin, bu soruna ilişkin hiç de hoş olmayan pratiklerini sık sık gündeme getirmek ikinci duyguları canlandırmak biçiminde anlaşılabilir. Sözü ettiğimiz dönemin üzerinden, yaklaşık 9-10 yıllık bir zaman geçti. Onca acı deneylerin yaşanmasına karşın, geldiğimiz aşamada, yine bu tür yanlış ve devrim güçlerinin aleyhine olaylar yaşanıyor. Bu olumsuzluklar, özellikle de son dönemlerde giderek yoğunluk kazanmaktadır. Aynı soruna sık sık dönmek buradan ileri geliyor.

Yarıdan önce bugün

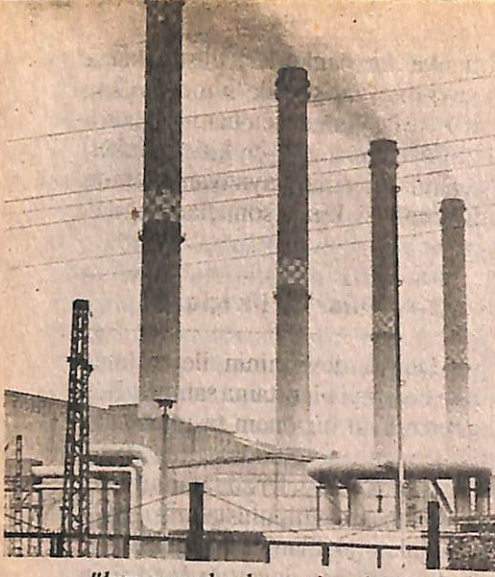
Sorunu ele alırken, esas olarak iki temel noktadan hareket etmekteyiz. **Birincisi**, bugün düşmana karşı birleşebilecek en geniş devrimci gücün en geniş mücadele birlikteliğine aulması gereklidir. Devrimin güçleri, aralarındaki farklılıklarda ideolojik mücadeleyi, açık ve net olarak

öne çıkarıp, bu alandaki zaafılarından arınmalıdır. Halk ve onun güçleri arasındaki çelişkilerin dostça ele alınması, geniş cephenin olmazsa olmazıdır. Bu bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde devrim güçlerinin eylem birliklerinin de altın ilkesidir.

İkinci nokta, devrim güçlerinin

İlke. devrimci evlem birliki

"kar amaçlı, dengesiz, plansız endüstrileşme"

yoktu. Daha önce, bu politikanın siyasi alternatifleri olarak devreye sokulan Güney Kore, Şili, Arjantin, Tayvan örnekleri ortadaydı. Nitekim, bu paketi uygulamak için 12 Eylül'de ordu işbaşına getirildi. Mücadele ile kazanılmış tüm ekonomik, demokratik haklar gaspedildi. Ezilenler için açlık ve sefaletin vahşet seviyesinde uygulanması orta-

mında, bu politika hayata geçirilme-ye çalışıldı.

ABD emperyalistleri desteğinde uygulanan 24 Ocak politikası, hem ekonomik hem de yönetsel olarak iflas etti. Siyasal bağımlılık derinleşti. Gelir dağılımı bozuldu, enflasyon daha da arttı. İşsizlik had safhaya çıktı. Çözüm olamayan proje, bir dalgakıran olarak pohpohlanan dinsel akımla güçlendirilmeye çalışıldı. Kriz, ekolojik alanda da Türkiye'ye büyük yükler getirdi. Çarpık şehirleşme, kıyıların yağmalanması, balıkların, ormanların tahrip edilmesi gibi sorunlar bugün herkesin gözleri önündedir. Siyasal üstü-yanma yeniden organize edildi. Egemenlerin hiçbir önleminin çare olmadığı bugün çok daha açık bir şekilde görüldü. Serbest bölge, konvertibilite, faiz politikası gibi ila-çlardan hiçbirinin tutmadığı, Türkiye ekonomisinin düzen içi alternatiflerle onarılamayacağı ortadadır.

1990'larda Türkiye

Ekonomik kriz üzerinde yükselen toplumsal kriz, tüm alanları etki-

leme sürecindedir. Görülen odur ki; 1990'larda Türkiye daha büyük çalkantılara sahne olacaktır. Krize sistemin çare olabilecek projesi yoktur, ancak devrim çare olabilir.

Burjuvazinin diğer kanatları, sözümona "yeni" projelerle bu açığı kapatacaklarını vaazetmektedirler. Bu plan, devrimin güçleri tarafından mutlaka deşifre edilmelidir. Muhalif burjuva kliklerin mevcut krize alternatifleri nelerdir? Bu güçlerin alternatifleri, nasıl ki dün, "ithal ikameci" planın bir biçimi idiye, bugün de onun yerine geçirilen ve iflas eden "ihracata yönelik sanayileşme" planının bir biçiminden başka bir şey değildir. Bu planı, her gün Demirellerin, Baykalların dilinden dillemekteyiz. 2000'li yıllar için gerçek çözüm ise Yeni Demokratik Devrim'dir. Yani, bağımsız demokratik Türkiye'nin yaratılması, ezilen ulus topraklarının işgalden arındırılması, toplumun demokartikleştirilmesi, özgürlüğün kazanılması ve burada durmaksızın sosyalizme ve altın-çağa doğru yol alınmasıdır.

ANAP, bugün 12 Eylül'le kader birliği yapmış ve onun yürütme or-

kendi objektif durumlarının bilincinde, iç demokrasiye saygılı olması ve bunun geliştirilmesi sorunudur. Proletarya, iktidara tek başına yürümez. Hatta iktidarı alması durumunda da halk iktidarının oluşumu, proletarya dışındaki devrimci sınıf ve tabakaları da kapsamak zorundadır. Bugünkü güçler, birbirlerinin varlıklarına saygılı olmasını ve farklılıklara karşı mücadelede doğru olanı öğrenemezlerse, yarın devrimci iktidarı yaşatacak olan ortaklık ve iç demokrasi hiç mümkün olmayacaktır.

Bazı dostlarımız grupçuluğa karşı mücadeleyi, devrimci grupların tasfiyesi ya da sekterliğe karşı mücadeleyi, siyasal ve ideolojik sorunlarda liberal davranma biçiminde kavrayıp, bunlara karşı çıkmaktadır. Buna katılmıyoruz. Genel doğruların bu ve benzeri kaba yorumlarından kurtulmak gerekir. Hiçbir devrimci yapılanma, kendi varlığını başka devrimci yapıların alternatifi görmemelidir. Devrimci güçler, somut süreçte, bu sömürü düzeninin alternatifi olmak zorundadırlar. Bu

nedenle hiçbir devrimci yapılanma, kadrolarını ve tabanını dışındaki devrimcilere karşı düşmanlık temelinde eğitmemelidir. Böyle bir politikaya sahip devrimci hareketlerin geleceği yoktur. Hareketleri birbirine karşı kıskırtmak, provakasyonu dergi sayfalarına ve oradan da dar pratiğe taşımak, sistemin değişimine su taşımak olacaktır. Birlik, devrim, sosyalizm ve altınçağ mücadelesinin silahı olabiliyorsa anlamlıdır. Bu sorunda ısrarcı olmalıyız. Ancak; "nasıl olursa olsun" mantığıyla değil, "niçin" sorusunu akıldan çıkarmadan birlik. Dönem saflaşmayı dayatıyor. Önümüzdeki günlerde saflar daha da belirginleşecek. Yeni yılda düzene ve düzen içi reform cephesine karşı, devrimci güçlerin birliğini ve devrimci alternatifi yükseltmeliyiz. Yeni Devrimci mevziler yaratmak için, berrak bir çizgide komünar atılganlık, insiyatif ve yaratıcılığı körüklemeliyiz. "Yeni"nin yaratılması vasat, sıradan ya da normal bir tempo ile sürdürülen bir çalışmayla olmaz. Böyle bir çalışmayla hiçbir zaman komünarlı-

ğa layık olamayız. Yeni dönemde, gösterişten uzak, bilinçli, sabırlı ve kararlı bir mücadele. Herşey, yeni mevziler yaratmak için!...

Birliğin devrimci platformu

Bugünün toplumsal krizine devrimci muhalefet hazırlıksız yakalandı. Yükseliş içindeki devrimci duruma, sonuç alıcı devrimci müdahaleyi engelleyen unsurları bilince çıkarmalıyız. Bunlar; siyasal, ideolojik çizgideki problemler, halkın örgütsüzlüğü ve gerçek bir öncüye sahip olmamaktır. Taban örgütlenmesi zayıf olan devrimci hareket, süreçte müdahale aracı olabilecek, yeterli ve tutarlı bir politikaya ne yazık ki sahip değil.

12 Eylül darbesi, 12 Mart'ın aksine, devrimci hareketi, ideolojik, siyasi ve örgütsel tahrirlerle de yüz yüze bıraktı. 12 Mart, devrimci morali ve değerleri yıkamadı. Fakat 12 Eylül'le sadece devrimci örgütler değil, halk muhalefeti de yenildi ve morali ciddi şekilde sarsıldı.

Reformculuk, yenilgi dönemi-

ganı olarak boy veren bir organizasyon durumuna gelmiştir. Türk devleti, yoğun bir "meşrutiyet" tartışması içindedir. 1989 Mart yerel seçimleri, bu tartışmayı daha yakıcı hale getirdi. Siyasi tarihimizde azınlık oylarıyla hükümet kurma geleceği hakimidir. Geçmiş koalisyon hükümetlerinin çıkmazına çare olarak düşünülen mevcut seçim kanunu, bugün egemenlerin ayağına dolanmıştır.

Sosyal demokrasi iflasta

"Sosyal Demokratlar"da krizde! Bu krizin kökleri 12 Eylül öncesinde de mevcuttu. Türkiye sosyal demokrasisi, Batı'daki gibi işçi aristokrasisi zemini üzerinde değil, Kemalist-orducu-devletçi gelenek üzerinde yükselmisti. Bu geleneklere bağlılık onları, TÜSİAD'a güven duyan, T.C. sınırlarının bölünmezliği yolunda "Son Türk Devleti"ni koruma siyaseti güden, uysal bir muhalefet haline getirmiştir.

Kriz, Türkiye'nin gerçeği

nin ortasında palazlandı. Esasen reform kendini, 1983'lerde "sivil toplumculuk" şeklinde ifade etti. Ancak, bu biçimin ömrü uzun olmadı. Devrimci durumdaki yükselişle birlikte, reformculuk biçim değiştirme gereği duydu. Toplumsal durumun radikalleşmesiyle birlikte, reformizm, tasfiyecilik, legalizm, AET'cilik, Gorbacovculuk vb. görünümle günümüze taşınmıştır. Fakat reformculuk daha da gerilemek zorundadır. Çünkü ülkenin objektif koşulları, reformculuğa şans tanımayacak kadar keskin çelişkilere sahiptir. Toplumdaki canlanma, reformizmin avantajlarını öldürüyor. Durgunluğun beslediği reformizmin kırılmasına, örgütsüzlüğün darbe yemesine, pasif ruh halinin radikalleşmesine hizmet eden devrimci bir ortam içideyiz.

12 Eylül sonrası çözüme ve yozlaşmanın yolaçtığı çürümeye, hızla parçalanıyor. Bahar atılımıyla işçiler sahneye çıktı. onları öğrenciler ve köylüler izledi. Düzenin, basit bir üretim aleti haline getirdiği bireyci insana bu gelişmeler ve ulusal hareketin cevabı, en büyük darbe oldu.

Egemen sınıflar cephesi kaynıyor. Partiler arasındaki çatışmalar, herbir partinin kendi içinde de sürüyor. Devrimci hareketlerin en önde gelen dinamikleri olarak işçi sınıfı ve Kürt hareketi yükseliş içinde. Genel olarak halkın muhalefeti derinleşiyor. Kriz, bugünkü Türkiye gerçeğinin en karakteristik özelliğidir. Yönetenler yönetemiyor yönetilenler eskisi gibi yönetilmek istemiyor. Muhalefetlerini çeşitli eylemlerle açıkça ortaya koyuyorlar.

Kısacası ekonomik, dolayısıyla da toplumsal kriz, devrimci durumun yükselmesine kaynaklık etti. 12 Eylül döneminde gerileyen devrimci durum, yine bu krizin derinleşmesiyle yükselişini devam ettirdi. Önümüzdeki günler, bu ilerleyişin boyutlanarak süreceğine işaret etmektedir.

"Türkiye'nin büyüdüğü" tahlillerinin yanlışlığı pratikte kanıtlandı. Ortam, "anti-kriz faktörlerin büyümesi için elverişlidir" diyenler ve Türkiye'yi sükunetle tanımlayanların aksine, büyüyen kriz oldu. Duran ve gerileyen yatırımlar, artan borçlar, yükselen faiz oranları, iflas eden

banka ve bankerler, düşen karlar, yaygınlaşan işsizlik, ivmesi yükselen enflasyon, düşen ücretler, derinleşen sefalet, gelişen kitle hareketi, dağdaki gerilla, kaynayan egemenler cephesi, krizin sonuçları değil de nedir?

Komünar birlik için

Dünya devriminin ilerletilmesi için elverişli bir ortama sahibiz. Bölgemiz, kilit bir önem taşımaktadır. Fakat her şey yolunda değil!...

Öncünün güçleri dağıktır. Sadece ulusal değil, uluslararası planda da dağıntı olan ve koşulların yakıcı bir şekilde dayattığı Marksist-Leninist bir çizgi temelinde, öncünün güçlerinin birleştirilmesi için, devrimci sosyalistler derhal öne atılmalıdır. Bu görevi, dar grup çıkarlarının esiri olanlar reddedebilir. Marksist-Leninist öncünün birliği aritmatik toplam değildir. Gerek ülkemiz, gerek dünya açısından, bu birlik, proletarya biliminin Mao Zedung ile ulaştığı seviyenin zemininde yükselmelidir. Ülkemiz açısından birlik, Marksizm biliminin, so-

Dağıntı, çözüme ve çok düzeyinde bir durgunluğu ifade eden ruh hali hızla bozuluyor. Tövbekarlık, icazet, bireysel ve karlı iş peşinde koşma atmosferi, devrimci yükselişle darbe yemeğe devam edecek. Bu devrimci darbelerin, bilinçli bir

zeminde çıkarılması göreviyle karşı karşıyayız. Mücadeleyi, güncel mücadelenin dar sınırları içine hapseden ve onu yeniden, sivil faşist çetelerle çatışma zeminine indirgeyen yaklaşımlar yerine, düzene karşı ıktidar mücadelesi perspektifinde yü-

Kriz, bugünkü Türkiye gerçeğinin en karakteristik özelliğidir.

Düzene karşı öncünün, devrimci örgütlerin, sınıfın ve halkın birliğinde ısrarlıyız.

mutumuzla kaynaştırılmasını emretmektedir. Alelade bir birlik değil, sorunları çözmeye hükmedebilecek bir birlik! Bize gerekli olan budur. Bunun yaratılması, örgütsel anlamda günümüzün önde gelen görevlerinden birisidir.

Öncünün güçlerinin bugünkü dağılımı tesadüfi midir? Tek kelime ile buna hayır diyoruz. Mevcut ayrılıkların siyasi, ideolojik, tarihsel konjektürel sebepleri vardır. Birlik çağrımız, bunların tartışılarak

çözülmesi isteğidir. Hiçbir sorun, "kişisel günah" değildir.

Marksist-Leninistleri, birlik için açık, dürüst, bilimsel bir atmosferde ve sınıf mücadelesine pratik müdahale zemininde yükselecek bir tartışmaya çağırıyoruz. Ekip değil, parti ruhuna sahip olanların, bunun önemini kavrayacaklarına inanıyoruz. Sadece öncü değil, halkın birleşik devrimci hareketi ve sınıfın birliği de başlıca görevlerimizdir. Yeni yılda devrimci bir platformda, hal-

kın devrimci güçleriyle birlikte yürümek, devrimci halk dinamiklerini örgütlemek, devrimcilerin eylem birliğini gerçekleştirmek için daha güçlü bir çaba içinde olmalıyız. İlerkesiz birliklere karşıyız. Kendiliğinden birlik istemeleri seviyesinde oluşturulacak organizasyonlara karşıyız. Düzene karşı, öncünün, devrimci örgütlerin, sınıfın, halkın birliğinde ısrarlıyız.

rumeliyiz. Devrime bağlılık temelinde yükselen devrimci ruh hali iyidir. Bu ruhun, devrimci bir yaşam biçimi olarak kavranması, devrimci coşku ve ruh halinin bilince dönüştürülmesi zorunludur. Uzun soluklu bir mücadele, ancak bilinçle yürütülebilir. Bunun gereklerini yerine getirmeyen bir kafa, Eylülist saldırıda pörsümekten kurtulamayacaktır. Devrimci dalga dibe vurunca, işin bitmeyeceğinin kavranması bilinçli sosyalist mücadele ile donanmayı zorunlu kılmaktadır. Yeni yıl, bu konuda da ileriye atılmanın vesilesi yapaalım.

Bol tuzaklı süreç

Bugün, 12 Eylül'den geçişi içeren bir süreç yaşamaktayız. Bu sürecin, birçok tuzakı var. Egemen güçler, radikal devrimci güçleri düzen içine çekmeye çalışıyor. Devrimin, icazete boyun eğişi ölümdür. Yasalci, reformist alternatif reddedilmeli, yeni yılda devrimci alternatif daha da yükseltilmelidir. Devrim ve re-

form saflaşmasında, egemenler de tarafırlar. Egemenler, reformculara destek cephesindedir.

Reformizm sadece Türkiye'de değil, Medya ülkesinde de güç olmaya çalışmaktadır. Legal Kürt partisi girişimleri, bunun ilk adımıdır. Medya sorununu, dil, otonomi ekserinde ele alan güçlerin çizgisi reformcudur. Türk egemenlerinin geleneksel politikalarının iflastı, reformcu politikalara göz kırpmayı, önümüzdeki günlerde daha açık olarak gündeme getirecektir. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını sınırlandıran alternatiflere karşı, tüm uluslar için tam hak eşitliği, ezilen ulusların, halkların ve her milliyetten işçilerin birliğini yükseltmeliyiz.

Yeni yıl, "büyük Türk" şövenizminden kopuşun güçlü bir atılımına tanık olmalıdır. Ezilen ulus topraklarında, çelişmeler arasındaki ilişki, baş çelişme, devrimin niteliği, yolu, hedefleri, müttefikleri sorununa ciddi kafa yorulmalı ve geçmişteki hatalı politikalar değiştirilmelidir. Pro-

leter enternasyonalist sancığı düşürmeden ve burjuva milliyetçi zemine kaymadan, bu görevin listesinden gelinmeli, pratiğe doğru bir çizgi ile müdahale edilmelidir.

Yeni yılda, devrimin dağda yankılanan güçlü sesinin, proletaryanın büyük gücünün, tüm emekçilerin devrimci başkaldırısının ezilen ulus ve halkların, emperyalizme, sosyal-emperyalizme ve tüm dünya gericiğine karşı proleter dünya devriminin sesi olacağımızı bir kez daha ilan ediyoruz.

DÜZELTME

İkinci sayımızın 8 sayfasının 3. sütununda "Marks;ayağa kalkan parislileri küçümsedi" diye geçen "küçümsedi" sözcüğü, "küçümsemedi" olacak. Düzertir özür dileriz.

DOĞU AVRUPA KASIRGASI

Kahredenlerin kitleler olduğu açık

Doğu Avrupa bürokratik burjuvazisine karşı yükselen hareketleri bir bütün olarak ele almak olanaksız, tersine batılı emperyalistlerin yandaşlarından komünistlere kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor. Dolayısıyla bu hareketler, bürokrat burjuva iktidarına karşı demokratik ve ilerici talepler temelinde yükseldiği oranda tarihin tekerleğini ileriye doğru çevirecektir.

Ismail ONUR

Doğu Avrupa'da dünyanın dikkatlerini çeken bir rüzgar esiyor. Avrupa bu kasırğa ile sallanırken dünyanın diğer ülkelerinde de yankısını buluyor. Baş döndüren gelişmelerde, bütün emperyalistleri ve uşaklarını ciddi ölçüde tedirgin eden bir şeyler de var. Bütün dünya gericiliğini titreten dinamikleri, bu kaostan içinden seçmek gerekiyor. Doğulu bürokrat burjuva ve tüm dünya gericiliğinin eseri olan çitleri, duvarları bir bir yıkan kim? Öyle ya da böyle, kahredenlerin kitleler olduğu apaçık. Bunun nemenem bir şey olduğunun nesnel analizi ise bizim açımızdan zorunluluktur. Doğu Avrupa bürokratik burjuvazisine karşı yükselen hareketleri bir bütün olarak ele almak olanaksız, tersine batılı emperyalistlerin yandaşlarından komünistlere kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor. Dolayısıyla bu hareketler, bürokrat burjuva iktidarına karşı demokratik ve ilerici talepler temelinde yükseldiği oranda tarihin tekerleğini ileriye doğru çevirecektir. Şu bir gerçek; genel anlamda kitle inisiyatifi devrede. İyi olan yönlerden biri bu. Bürokrat burjuvaziye karşı yalnızca liberal burjuvazi yok. Kitleler sahneye çıkmış durumda. Dünyanın tutucu ve liberal borükrat burjuvalarının yanısıra, "demokrasi" havarisi batılı emperyalistleri te-

dirgin eden de bu kitlesel hareketi varolan çerçevede tutamama... Korkularını açıkça belirtiyorlar. ABD eski dışişleri bakanı, "kitlelerin nereye gideceği belli olmaz" sözleriyle paniğini ifade etti. İngiltere başbakanı Thatcher'ın "tehlike alarmı" olarak yorumladığını, Alman ve Fransız emperyalistleri, "başdöndürücü" olarak ifade ettiler. Bunlar yalnızca sevincin değil güçlü bir tedirginliğin de ifadesidir. Kısacası, tüm emperyalistler hareketin kontrole alınmasını istiyor. Öyle ya, benzer rüzgarların bauta da eseceği tutabilir.

Rüzgar eken fırtına biçer

Bir bir yıkılan Doğu Avrupadaki bürokrat burjuva iktidarların bu niteliğini Batılı ve Rus emperyalistleri de biliyorlardı. Fakat, "komünizm" maskesi takan o iktidarları komünizmi teşhir etmek için kullanmak gerekiyordu. Bulunmaz bir fırsattı bu ve kaçırılması felaket olurdu. Tüm dünya emekçileri bu sayede anti-komünist çerçeveye çekilmek isteniyor, bunun için elverişli kozlara sahip olan batılı emperyalistler ellerinden geleni ardına koymuyorlardı. Gerçek anlamda devrimci bir Avrupa alternatifi! İşte uykuları kaçıran ihtimal... Ve böyle bir gelişmenin motoru şimdi Doğu Avrupa'dır. Yeni bir devrim mayalanabilir mi? Kitleler tarihlerini yeniden

yaratma uğraşısını ne kadar sahiplenecek ve nereye kadar vardıracak? Çürümüş burjuva bürokrat iktidarların ayakta durma şansı kalmadı. Avrupa yeniden uyanıyor ve objektif koşullar yeni bir devrim dalgası için olgunlaşıyor. Temel sorun duruma müdahale edecek gerçek proleter öncülerin yokluğu, bürokrat kapitalist yapılara yeniden gerçek sosyalist alternatifler sunacak dinamiklerin zayıflığı. Bu, dünya gericiliğini ferahlatan önemli bir unsur.

Marksistler yığınların haklı özelemlerine sahip çıkmalıdır. Geniş kitleler; rüşvete, yozluğa, vurgunculuğa ve bürokratik baskıya karşı olduklarını haykırıyor, seyirci değil yönetimde katılımcı olmak istiyorlar. Soysuzlaşmış parti ve devlet iktidarına karşı nefretlerini dile getiriyor, söz ve örgütlenme hakkı istiyorlar. Bu taleplere hiç bir şey adına karşı durulamaz. Doğu Avrupa'da iktidar olan ve bugün ise iflas eden sosyalizm değil, yeni burjuvazinin çürüten iktidarlarıdır. Duvarların yıkıntıları altında kalan, tekelci devlet kapitalistleridir. Marksizm-Leninizmle donanmış güçlü öncülerin olmayışı Doğu Avrupa'daki gelişmelere devrimci müdahale olanağını kaldırıyor. Bir zaman içinde de olsa durumu kendi amaçları doğrultusunda yine burjuvazi kullanıyor. Gelişmeler, kitlelerin sahneye daha derli toplu çıkmasını ve sınıf çatışmalarının daha açık gündeme gel-

mesini sağlayacak yöndedir. Başlıca üç yönü vurgulamak gerekirse; dünya kapitalizmi ile açıktan bütünleşme, bürokratik burjuvazinin bazı düzenlemelerle iktidarını koruması ve kitle inisiyatifi ile iplerin ele geçirilip yeniden devrim. Bugünkü gelişmelere damgasını vuran birincisidir.

Gorbaçov liderliğindeki liberal modern revizyonist kanat, Brejnevci tutucu burjuva bürokrat kliğe karşı emekçilerin öfkesini kuyruğuna takabilmiştir. Böyle de olsa sahneye çıkan kitleler, tecrübeleriyle gerçeklere yaklaşma sürecindedir. Sibiryalı maden işçilerinin, Baltık'taki kitlelerin Gorbaçovlara da kafa tutan durumları görmezlikten gelenebilir mi? Modern revizyonist iktidarlara kronikleşmiş ulusal ve sınıfsal sorunlara Gorbaçovların çözüm getiremeyeceği açık. Vaatlerin aldatıcılığına gören yığınlar bunları da başlarından savurma yoluna gireceklerdir. Bunun için, doğu Avrupa'da devrimci bir dalga, yapılacak analizlerde hesaba katılmak zorundadır.

Brejnevci bürokrat iktidarlara koyu zulüm ve yasaklamaları, örülen utanç duvarları kitlelerde batıya karşı bir ilgi, hayranlık uyandırmaya neden olmuştu. Batı, Doğu'daki zulümden, utanç

Geçmiş atmosferden ne kaldı?

duvarlarından son derece memnundu. Yasakları kıran, duvarları yıkan kitleler batının ne-yine sevdalanacak? Gelip batının halini de görüyorlar. Sınıf kardeşlerinin batıda nasıl ezildiklerini ve nasıl büyük sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını bizzat izliyorlar. Batı'nın "serbest piyasa"sı ve Doğu'nun bürokratik kapitalizminin emekçilerin can düşmanı olduğu anlaşılacaktır. Geçmişteki hayranlığın yerini, "Batı da kirli" imajı alacaktır. Batı'ya akın eden milyonlardan kaçtı kaldı? Bulgaristan'dan büyük umutlarla gelen göçmenlerin yüzüne varan bir kesimi her şey

rağmen neden geri döndü? Batılı emperyalistlerin kozlarını yitirme endişesi içinde olmaları ve uykularının kaçmasından daha doğal ne olabilir? Doğu'lu emekçiler, Batı'nın devasa boyutlarda seyreden işsizlik, konut, sağlık, eğitim, taşımacılık gibi problemlerini ve tüm bunlara yol açan sistemi görecektir. Lüks vitrinleri süsleyen şatafatlı tüketim mallarında bir keramet olmadığını, kurtuluşun insanın insan tarafından sömürülmesi ve ezilmesine son vermek, altıncağ'a ulaşmak olduğunu anlayacaklardır. Büyük insanlığın tercihi kapitalizmin Gulaş "sosyalizm"i, Brejnevci, Glastonstcu, Batıcı vb. biçimleri olamayacaktır.

leği" kesildi. Bürokrat burjuva yönetimlerinin zulmünü, "proletarya diktatörlüğü" olarak savunanlar, şimdi "açıklık ve yeniden yapılanma" söylemine sarıldılar. Bu duruma Demirel'in bir sözü pek uygun düşüyor: "dün dündür, bugün bugündür."

Bürokrat yapının liberalizasyonu tavrı alan Gorbaçov'un söyledikleri çok açık. Dün bizim söylediklerimize "Maocu bozkurtlar iftira ediyor" diyenler, lütfen Gorbaçov ve yandaşlarının itiraflarına tavrı alsınlar. Gorbaçov neler söyledi: "Yıyıcılık ve yozlaşma alıp yürümüş... Devlet ve parti iktidarı kaskatı, bürokratik bir durum içinde. Bu yapı ileriye gitenin ayak bağı. Ekono-

mide, çeşitli sektörler arasındaki dengeler bozulmuş, çıkarları çatışan menfaat grupları var. Emekğin verimliliği düşmüş, parti ve devletin emekçilere yabancılaşması had safhada, büyüme hızı sıfır. çalışma ve yaşam koşulları oldukça bozulmuş, düzenin insan tipi bireyci ve bencil..." Çoğaltmaya gerek yok. Dün bunları söylüyorduk diye bize "sosyalizm düşmanı" diyenlerin ne kadar emekçi dostu olduğu açık değil mi? Şimdi Gorbaçov'un eteğine yapışanlar her şeyden önce geçmişteki tavırlarını açıklamak zorundadırlar. Bürokratik diktatörlüklerin baskıcı ve sö-

Modern revizyonizmin çıkmazı

Modern revizyonistler için çıkış yolu yok. Brejnev, Kruşçev, Husak, Honecker, Jivkov ve Jaruzelskilerin destekçileri, klasik göz boyama taktiklerine başvuruyor. Bugün, hep bir ağızdan lanetlenen bürokratik kapitalizmin uygulayıcıları kendileri değilmiş gibi. Afganistan Kamboçya ve Çekoslovakya işgallerini "proletarya enternasyonalizmi" adına alkışlayanlar şimdi "devrim ihraç edilmez" demeye başladı. Varşova'nın emperyalist yayılma ve tehditlerine omuz verenler, "barış me-

mürgen yöntemlerini "emperyalizme karşı sosyalist önlemler" diyerek savunuşlarının hesabını vermeli-

Dünün Doğu Avrupa'sını ve "Sovyetler"ini tozpembe gösterenlere, bugünün açık kargaşa ve çatışmalı atmosferi neler kavrayabildi? Sibiryalı maden işçilerini, Baltık, Azerbeycan, Ermenistan'daki ulusal sinyalleri, Çekoslovakya semalarındaki sesleri, Sofya'daki rüzgarı, Macaristan gerçeğini nereye koyuyorlar? Yeni kılıf ve "efendiler" arana-çığına gerçekler teslim edilmelidir.

Yeni "efendiler" şahı Gorbaçov,

Sosyalizmin kalesi değildi

Romanya devlet başkanı Nikola Çavuşesku ve Hükümeti, aylardır Doğu Avrupa'yı kasıp kavruan kitle ayaklanmalarından ve bunların sonucu olarak gündeme gelen siyasal değişikliklerden etkilenmeyeceği izlenimiyle bütün dünyanın diktatörlerini üstüne çekmişti. Fakat Çavuşesku ve hükümeti de statükoyu daha fazla sürdüremedi.

Romanya'da yıllardır, "sosyalizm" ve "proletarya diktatörlüğü" adı altında sürdürülen Çavuşesku ve şürekasının diktatörlüğüydü. Bu, Romanya'yı diğer Doğu Avrupa ülkeleriyle bütün konularda aynılaştırmak anlamına gelmez. Aynı zamanda, son iktidar değişikliğinde diğer Doğu Avrupa ülkelerine göre özgünlüğünü de göz önünde tutmak zorunluluğu var. Romanya, SB ön-

derliğindeki Varşova pakunun bir üyesi olmasına rağmen, 1968 Çekoslovakya işgaline katılmadı. 1965'ten itibaren ise, SB'nin askeri birlikleri ülkenin dışına çıkarıldı. Romanya aynı zamanda Afganistan işgalini kınayan tek Doğu Avrupa ülkesiydi. Çavuşesku yönetimi daha bir dizi (özellikle dış politikaya ilişkin) konuda SB'den farklı bir tavır aldı.

Modern revizyonist yürüngede

N.Çavuşesku, 26 yıldır Romanya Komünist Partisi (RKP) 15 yıldır "Sosyalist Romanya Cumhuriyeti"nin Başkanlığı'nı yürütüyordu. İktidara gelmiş diğer komünist partiler gibi RKP'de modern revizyo-

nist yürüğe girdi. Sosyalist halk demokrasisi, sosyalizm adına bir avuç bürokrat burjuvazinin, geniş halk yığınları üzerinde diktatörlüğüne dönüştü. Romanya, Doğu Avrupa ülkelerindeki geriye dönüş sürecinin dışında kalmadı. Modern revizyonizm kendisini tek lider, tek parti ve tek çizgi bütünselliği içinde ifade etti. Parti ve halk içindeki farklı eğilim ve düşünceler, "anti sosyalist" diye damgalanarak, bürokrat burjuvazinin güçlü silahı haline getirilen gizli polis örgütü Securitate tarafından bastırıldı.

Romanya'nın yıllardan beri süren "sessiz" ve "sakin"liği, dillere destan edildi. Ancak şimdi ortada bir gerçek var. Çavuşesku şahsında önemli ölçüde kişiselliğe bürünen diktatörlük, geniş halk kitlelerini

bürokratik burjuvazinin liberal kanadının temsilcisi olarak sahneye çıktı. Bu niyet sonucu değil, tarihsel ve konjonktürel durumun sonucudur. Gorbacov'u yerel işletmelerin "özyönetimi" ve özerkliğini savunmaya iten, mevcut yapının tıkanıklığıdır. Şok bozulmaya çare aranıyor. Ekonomiye nefes aldırma, kendini yeniden üretmede zorlanan sermayeyi kurtarma, artı-değerin tıkanan durumuna çözüm bulma projeleri üretiliyor. SB'nde tarım ile sanayi, ağır sanayi ile hafif sanayi arasındaki uyumsuzluk had safhada. Gorbacov'un reçetesinde, "batı kapitalizmiyle entegrasyon" yazılı. Brejnev dönemindeki yayılma ve yoğun silahlanma siyaseti, ekonomiyi darboğaza itmişti ve buna uzun bir süre daha tahammül etmenin koşulu kalmamıştı. İçteki tıkanıklık şu emri veriyordu: "Silahlanmayı kıs, yayılma stratejisinden vazgeç." Gorbacov, gerçekçi davranarak bunu yapmaya çalıştı. SB'nin gerçekleri emretmeye devam etti: "Üretimi arttırmak için merkezi plandan vazgeç, piyasa mekanizmalarını devreye sok, maddi çıkarları teşvik edo-

rek rekabeti körükle, kolhoz ve solhozların yerine özel mülkiyeti teşvik et, batılı emperyalistlerle çokuluslu şirketlerle ilişkide daha cesur ol, sahayı onlara daha atılgan olarak aç, işbirliği siyasetinde kararlı yürül."

İşte yeni revizyonist liderler siyasetlerini, tıkanan bürokratik kapitalizm batı kapitalizmine entegre ederek işler hale getirmenin üzerine oturtular. Bunda hayret edilecek birşey yok, sınıf karakterlerine uygun olanı yapıyorlar. Sınıf çıkarları emperyalizme karşı mücadeleyi değil, onunla bütünleşme siyasetini gerektiriyor. Bunu, "devrimler çağının artık son bulduğu", "ülkelerarası karşılıklı bağımlılık oluştuğu" tezleriyle ifade ettiler. Sözde de olsa her tür "mücadele" giderilince, "farklı sistemler buluşuyor". Tüm bunlar devrimlerden vazgeçme teorisinin alenileştirilmesidir. Bu teori, herülkede düzene yedek olmaya götürüyor. Türkiye'de TBKP adına, açığatan piyasaya çıkarılara ses çıkarılmamasının nedeni budur. Gorbacov ve takipçilerinin dünya emperyalist sistemi için tehlike içermeyeceği, artık tartışma konusu bile edilmiyor. Bü-

tün emperyalistler "hoşgeldin" diyor, yardımca olacaklarını açıklıyorlar. Doğu Avrupa ve SB'ndeki gelişmenin onu aşmaması için de ellerinden geleni yapıyorlar. Bu tek tek ülke egemenlerinin, Gorbacovcu partilere yaklaşımını da belirliyor. Türkiye'de olduğu gibi...

Modern revizyonizmin şahı Gorbacov'un söyledikleri ve yaptıkları ortada. Sosyalizm adına bu kötü reçetelere adapte olanlar, kapitalizme teslim olmaya götüren çıkmazı görüp gerçek sosyalizmin yoluna girmelidirler. Tersini yapanlar; "milli muta "bakat" siyasetlerinin gereği, Özallara koltuk değneği oluyor, Şevket Yılmazların kuyruk yoluna giriyor, İnönü ve Demirellerle kol-kola sömürü düzenleri için emniyet sibobu rolünü oynuyorlar. Bu yol teslimiyet yoludur.

Nasıl bir toplumsal yapı?

Son gelişmeler bir kez daha gösterdi ki, "sosyalist" denilen Varşova Bloku'nda üretim araçları ve iktidar yeni tip bir sınıfın, bürokrat burjuvazinin elindeydi. Klasik kapita-

hızla karşısına almaktaydı. Çavuşesku'nun devrilmesini yalnızca ABD, SB ve ordu üçgeninden oluşan bir komplo olarak değerlendirmek, sorunu eksik koymaktır. Komplo bile geniş halk yığınlarının yıllardır biriken tepki ve huzursuzluklarına dayandırıldı.

Çavuşesku, "milli bağımsızlığı güvence altına almak" için, dış borçları sıfırlamanın faturasını emekçilere çıkartıyordu. Fatura, yaşam koşullarını kötüleştiriyor, birçok temel ihtiyaç maddesinin bulunamamasına neden oluyordu. 23 milyon nüfus, 2.5 milyonunu oluşturan Macar azınlığın üzerinde son yıllarda yoğunlaştırılan baskılar, başlıca huzursuzluk kaynağı durumundaydı. Temeşvar sırasında yüzlerce göstericinin öldürülmesi vb. olaylar zinciriyle Çavuşesku iktidarının temeli kaydırıldı. 34 üyeli "Ulusal Selamet Cephesi" iktidara geldi. Cephe içinde, çok farklı eğilimlerden kişiler yer almaktadır. Ülkenin siyasal geleceğini, her noktada ve kesin çizgilerle ortaya koymak oldukça zor.

Çin, SB ve diğer Varşova Pakı ülkelerinde son yıllarda yaşananları somut gelişme ve verilere dayanarak bütün boyutlarıyla irdelemek aciliyetini koruyor. Bizler, 1960'lardan beri uygulanan politikaların, iş-

çi sınıfı ve halkın çıkarlarına denk düşmediğini yıllardır söylüyoruz. Romanya'nın diğer Doğu Avrupa ülkelerinden temelde bir farkı yoktur. Çavuşesku Romanyasını "sosyalizmin yıkılmaz, sarsılmaz kalesi" olarak savunmak büyük bir yanılgıdır. Geçmişte siyasal geleceğini bu ülkelerin çizgilerine değil, Marksizm-Leninizmin ruhuna göre belirleyen hareketler, "yanlış yanlışa" cesaretini gösterebildi. Son gelişmeler de onları haklı çıkardı. "Tabela sosyalizmi"nin gerçek yüzünü ortaya çıkarmanın büyük önemi artık daha iyi anlaşılmalıdır. Son gelişmelerin, modern revizyonizmin, 70'li yılların başında başlayan iflasının doruk noktaya ulaşması olduğu, siyasal gerçekleri açıklama mücadelemizin başlıca

maddelerinden biri olmalıdır. Çünkü, emperyalist burjuvazi, Çin, SB ve Varşova Pakı ülkeleri şahsında yaşanmış sosyalizme, önderlerine ve komünar topluma yönelik saldırılarını doruğa çıkarmış durumda. Modern revizyonizm, uzun bir süredir "sosyalizmi" geniş yığınların umudu olmaktan çıkarma rolünü üstlenmekle emperyalizmin işini hayli kolaylaştırdı.

Bugün Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan gelişmeleri emperyalist burjuvazi, birçok yönüyle kendi ideolojik, askeri, siyasal ve ekonomik çıkarları için kullanmakta ve kullanmayı amaçlamaktadır. Ancak, kitlesel hareketlerin dünya çapında ve tek tek ülkelerde toplumsal gelişmeyi ve dönüşümü ilerleten yönünü görmezden gelmek mümkün değil. Ayaklanan kitlelere karşı, sosyalizm adına bürokratik diktatörlüklerin temsilcileri olan Honecker, Brejnev, Çavuşesku ve Jivkovları alkışlamak gaflettir. Bunların yıkılması, genel toplumsal ilerleme açısından olumludur. Sosyalizm adına, sosyalizmden başka her şeyin ifade edildiği ve giderek hanedanlıklara doğru evrilen bürokratik burjuva diktatörlüklerin yıkılması ve yerine yine burjuva temelde de olsa çok sesli, plüralist yapıların gelmesi elverişlidir.

list ülkelerdeki gibi özel mülkiyet ve fabrikatörler arayanlar, çok kaba bir yaklaşım sergilediler. Yeni burjuvazi ya da devlet kapitalistleri, mülkiyeti sahip oldukları parti ve devlet iktidarı üzerinden elde tuttular. Sömürünün bilinen klasik şekilde değil, sosyalizmden geri dönüşün yarattığı, özel bir biçimle sürdürülmesi yanıltıcı olmamalıdır. Buradaki kapitalizm, tekeli devlet kapitalizmi karakterlidir. Mülkiyet şekli de bürokrat-burjuva devlet mülkiyetidir. Kapitalizmin değişik koşullarda aldığı /alacağı biçimi kavrayamayan, özüne değil sorunun ayrıntılarına takılanlar, bu ülkelerdeki toplumsal sistemi, ekonomik yapıyı, devlet iktidarının niteliğini doğru şekilde ortaya koyamadılar. Fakat bu konuda daha açık ve sayısızca veri sunan son gelişmeler, gerçeği görmezden gelmeyi artık olanaksız kılıyor

Tıkanan tekeli devlet kapitalizmine nefes aldirmek için, şimdi pazar ekonomisine sarılıyorlar. Kar dürtüsü çok açık, devletin kontrolü tümünden kaldırılmasa da belli ölçülerde azaltılıyor. "Özyönetim" denilen projelerle, yerel işletmeciler tabakaya imtiyazlar tanınıyor. "Özel mülkiyetin kutsallığını" bazıları açıkça, bazıları ise kitabına uydurarak bayraklarına yazdırdılar. Etiket-

"Dur" diyor, durulmuyor.

ten başka hiçbir işlevi olmayan "komünist" ve "halk" ibareleri de kaldırıldı. "Mülkiyetin edinilme ve kullanılma özgürlüğünü savunuyoruz. Servet birikiminin... kapitalizme geri dönüş olmadığına inanıyoruz... özel mülkiyet kalkınmanın vazgeçilmez itici güçlerinden birisidir. Yabancı mülkiyet de dahil olmak üzere (...) anayasal güvenceler vermeyi arzuluyoruz. Ekonomimiz bir pazar ekonomisine dönüşmelidir. (...) Bu dönüşüm sadece metalleri değil, temel üretim faktörlerini, yani emek gücünü, sermayeyi, toprağı ve bilgiyi de içermelidir.

SB ve Doğu Avrupa'daki bürokrat egemenlerin hepsi bazı biçimsel farklılıkların ötesinde, öz olarak aynı yolda yürümektedir. Burjuva-bürokrat yönetimler geçmişi şöyle ifade ediyor: "Bürokratik ve diktatoryal devlet sosyalizmi." Evet, liberali de tutucusu da ortada, Hızla güçlenen

liberaller, en ciddi görev olarak dünya pazarı ile bütünleşmeyi önerilerine koydular. Kısa sürede boyutlanan kitlesel hareket, "pazar ekonomisi"ne ve burjuva parlamentarizmine geçişin manivelası yapıyor bu sırada tutulmaya özen gösteriliyordu.

Eski "karşı"ların yeni kerameti

SB ve Doğu Avrupa'daki iktidarların "burjuva" olduğu görüşünden çark ederek onları "sosyalizm içi" gösterenler ise modern revizyonist görüşlerin modern cilacıları şimdi. Fakat, bütün bunlar modern revizyonizmin açık iflasını önlemeye yetecek gibi değil. Doğu Avrupa'nın ne Honecker, Husak, Jaruzelski, Jivkovcu ne de bugünkü iktidarları sosyalist değildir. Halil Berktaş müthiş bir mucit edasıyla şöyle diyordu: "Lekesiz sosyalizm yok; hepsini aile içi sayalım", "...Sovyetler Birliği dahil bütün sosyalist ülkelerin sosyalist olduğu... nasyonu ile tanımlamalarından yayanayım"(2) Büyük Rus şövenizminin resmi politika olduğu, halklar hapisanesi haline getirilen ve rüşvetin, soysuzluğun, ahlaki çöküntünün, yiyiciliğin, vurgunculuğun devlet ve parti iktidarının karakteristik özelliği olduğu bir rejimin "sosyalist"liği keşfediliyor. Berktaş'ın kitlesel muhalefeti övmesinin hiçbir anlamı yok, Çünkü Brejnev'i kutsadıktan sonra, Gorbaçov'u bayraklaştırmayı da ihmal etmiyor.

"...sosyalizmden çıkmamış bir toplumun yanlış, çarpık, sosyalizme aykırı, sosyalizmden uzaklaşan yönlerini düzelten reformlar söz konusudur... Sovyet reformcularının kendi öznel bilinçleri... beyazlatıcı değil realist ve radikaldir... Çin ve Sovyet reformları bir arada sosyalizm dünyasında birkaç onyıdır süregelen bir krizin sonuna gelindiğini..."(3) Hem Brejnev hem de Gorbaçov'u savunmakta ne gibi ortak payda bulunabilir? Berktaşlar söz konusu olunca hayrete düştüğümüz bir yan yok. İster tutucu ister liberal olsun Brejnev ve Gorbaçovculuk, sonuçta modern revizyonizmin değişik türleri değil mi? Berktaş, ikisini de idare edebilir. Fakat kitlesel hareketini "savunma"yı eklemek biraz

Sosyalizm adına kötü reçetelere adapte olanlar çıkmaza gidiyor.

fazla olmuyor mu? Bakın Berktaş'ın gönlünde yatan aslana: "...1956'dan sonraki ÇHC tarihi ise 31-32 yıldır. Nereden alırsanız alın, bu ülkede sosyalizm tarihinin üçte biri veya dörtte biri tek başına en uzun, en zigzagsız, en istikrarlı aşaması hala devam eden reformlar dönemidir ve bitecek gibi de gözüküyor."(4) Deng Siao Ping övgüsü bu kadarla da bitmiyor. "Deng'in çizgisinin özüne itiraz eden ve alternatif öneren bir muhalefet göze çarpmıyor ve bunun nedeni ekonomik başarılar kadar demokratik yönetim tarzı da olsa gerektir." (5)

Gerçekten öyle miydi? Sokağa dökülen milyonlar, Deng ve Li Peng'in çizgisine itirazın bedelini yüzlerce şehit vererek öderken, gerçeklerin bu olmadığını da gösterdiler. Berktaş'ın; "En güzel Çin, demokratik yönetim tarzı" diyerek göklere çıkardığı Deng iktidarı, kitlelerin üzerine sürdüğü tanklarla en korkunç katliamlardan birinin uygulayıcısı oldu. Hatta aynı zat, "...Kültür Devrimi sonrasında, halk içindeki çelişmelerde şiddet kullanılarak ayaklar altına alınmış ve ÇHC tarihinin hemen bir tek o bırakalım kanatlılığı; liderler kadrolar, parti üyeleri sadece fikirleri yüzünden öldürülmüşken, bugün Çin'in kanatlılığa ne ölçüde geri döndüğü, basının yattığı yumuşak tartışma ortamının çeşitliliğinde apaçık görülmektedir." (6) diyerek yaklaşımındaki çıkmazını daha da boyutlandırıyor. Honecker, Husak ve Jaruzelskilere karşı ayaklanan kitlelerin inisiyatifi ile kapitalist yolcuları bir arada

savunmak az hüner sayılmaz! Bay Berktaş, "buluş"u ile öylesine coşuyor ki dünyaya model olarak Çin'i öneriyor; "...Bugün bütün insanlık Çin'i... beğeniyor... üçüncü dünya için pekala esaslı bir örnek, çok ciddi bir alternatif model teşkil ediyor."(7) Oysa son alınan kararlar ve yönetim değişiklikleri, göklere çıkarılan model açısından geri adım niteliğinde ve "muhafazakar"ların Deng'e karşı zaferi olarak yorumlanmakta. Başkalarına "muhafazakar" diyen Berktaş, bizzat tutucu burjuva bürokratların savunucusu kesiliyor.

Modern revizyonizmin ortak teorisi

"Sınıfsız ve karşıt çıkarların olmadığı sosyalizm" teorisinin kökleri Stalin'de de mevcut. Tüm revizyonistler Stalin'in doğrularına değil hatalı yönlerine sarılmakta ısrar ediyorlar. Ve bu konuda Mao ile çatışıyorlar. Mao'nun tüm sosyalizm dönemi boyunca sınıfların varolduğu, proletarya ile burjuvazi arasındaki çatışmanın (yeni biçimler alsa da) devam edeceği teorisine Dengler şu itirazlarla karşı çıkıyorlar: "Bu teorisinin çıkış noktası sosyalizmin tarihi aşaması süresince sınıfların ve sınıf mücadelesinin varlığıdır. Bu Marksizm-Leninizme aykırıdır... Burjuvazinin mülksüzleştirilmesinden sonra tarım ekonomisinde kolektifleşmenin gerçekleşmesinden sonra, Stalin 1936 yılında doğru olarak sömürücü sınıfların ortadan kaldırıldığını açıkladı... Sınıfların varlığı üretim araçlarında özel bir mülki-

yetin temeline dayanır. Bu mülkiyet şeklinin değiştirilmesiyle zorunlu olarak sınıf ilişkileri de değişir... Ülkemizde sömürücü sınıfın sınıf olarak varlığı yoktur... Sosyalizmde devrimin başgörevi toplumsal üretim güçlerinin gelişmesidir." Anlatılan, "sosyalizmin sınıfsız, burjuvazisiz toplum" olduğudur. Bunu yalnızca Çin'li revizyonistler değil, tüm revizyonistler savunmaktadır. Bir örnek de Brejnev takımından verelim: "Maoizme göre sınıf savaşı her toplumun varlığının yasasıdır. Her antagonist olsun ister sosyalist toplum olsun." "Maoizme göre ise, sosyalizm koşullarında da halkın içinde işçi sınıfı ile köylüler ve aydınlar arasında sınıflar içindeki değişik katmanlar arasında, yönetici politik güçler içindeki değişik gruplar arasında sınıf savaşı sürmektedir." (8)

Burjuvazisiz, sınıfsız ve çatışmasız sosyalizm teorileri Doğu Avrupa'daki son gelişmelerle bir kez daha iflas etti. "Sosyalizmden geriye dönüş mümkün değildir" savlarının, bunca açık gerçeklerden sonra elle tutulur bir yanı kalmamıştır. Bunların iflası, elbette son gelişmelerle de olmadı. Fakat Doğu Avrupa ve SB'nde burjuvazinin iktidar olduğunu kabul edip sosyalizmde burjuvazinin sınıf olarak varlığını kabul etmeyenlerin çıkmazının çok çok daha derinlerde olduğu bir kez daha doğrulandı. Burjuvazi ve onun üzerinde yükseldiği toprak, 'sosyalizm'de mevcut değilse, bunlar nereden gelip iktidara kondular. Emperyalizmin sevkettiği işgal ordularıyla mı iktidar alındı? Eski sömürücülerin ayaklanmasıyla mı devlet ve parti iktidarı yitirildi? Hayır, bunlardan hiç biri olmadı, iktidarı gaspeden yeni burjuvaziydi. Tek değil ama sosyalizmde asıl tehdit bu kesimden geliyor.

Kaçmaz, kaçamaz!

Doğu Avrupa'daki son gelişmelerle teorileri ıskartaya çıkmış bazıları örneğin Ahmet Kaçmaz, umutsuz bir çırpınıyla iflasına çare arıyor, Polonya için de şöyle diyor: "Bana göre bu düzen sosyalizm değildir ve hiç bir zaman olmamıştır." (9) Kaçmaz, öteden beri savunduğu "sosyalizmde geriye dönüş olmaz"

DDR'de gericiliğe ve emperyalizme karşı gösteri.

ya da geriye dönüşü götürecek "iç dinamikler yoktur" biçimindeki yanlış teoriyi kurtarmaya çalışıyor. Kurtarma uğraşısı içinde inkarcılığa sivruluyor. Bu, yarın karşımıza Sovyetler, DDR'de hiçbir zaman sosyalist değillerdi" biçiminde çıkarsa şaşırmayacağız. Daha dün, Brejnev-Kruşçev döneminin tüm Doğu'sunu göklere çıkaranlar bugün o dönemin öncesini de reddediyorlar. Böylece bugünkü klasik kapitalizm savunuculuğu ve uygulamalarını normal göstereceklerini zannediyorlar. Tabi ki yanılıyorlar. Polonya'yı bir an için Kaçmaz'ın söylediği gibi varsayalım; bugün Doğu Avrupa ülkelerinden aynı yola girmeyen hangisi? Kaçmaz, kaçamayacak ve gerçeğe yakalanacaktır. Bir kez daha şu teorisile Marksizm-Leninizm tarafından ideolojik olarak tutuklanacaktır. "Denilebilir ki böyle bir düzene varıldıktan sonra zaten karşı devrim olmaz, çünkü onun toplumsal temeli kalmamıştır. Doğrudur. Gerçi emperyalizm var olduğu sürece karşı devrim tehlikesi hepten yok olmaz, ama yukarıda tanımladığım bir düzende de (sosyalizmde, Komün) karşı devrim ihtimali hele dahili dinamikler sözkonusu olduğunda hiç mertebesine iner".

Söylenenleri özetleyelim:

a) "Sosyalizmde karşı devrim olmaz" tezi "doğrudur."

b) Karşı devrim tehlikesi olsa da bu içten değil dış tehditlerden gelmektedir. Oysa, kaleleri emperyalist işgaller değil yeni burjuvazi düştürdü. "Dahili" yani iç tehlike "hiç

mertebesine inmiştir" diyen Kaçmaz'a en iyi yanıtı somut olaylar veriyor.

c) "Sosyalizmde geriye dönüşün toplumsal temeli yok" diyen görüş açısını bunca gelişmeden ve hele hele bu saatten sonra tartışmaya gerek var mı?

Bir kez daha zafer

Mao, onlarca yıl önce sosyalizmin, kapitalizmden komünizme geçişte bir geçiş toplumu olduğunu söylemişti. Bu süreçte kapitalizmin mi, komünizmin mi kazanacağı kesin olarak belli değildir ve geri dönüş tehlikesi mevcuttur. Bu tehlike esas olarak eski sömürücülerden değil, proletarya iktidarı ve partisi içinde kümelenen yeni burjuvalardan kaynaklanır. Bunlara karşı sınıfsız topluma ulaşmaya kadar "onlarca kez" tekrar edilmesi gereken Kültür Devrimleri zorunludur. Proletarya iktidarı altında da devrim, altın çağa kadar sürekli devam ettirilmelidir. Kilit nokta parti ve devlet iktidarının kimin elinde olduğu sorunudur. Proletarya, bunu yitirdiğinde bilmelidir ki kapitalizm galebe çalmıştır. Yine bilinmelidir ki mülkiyet sistemindeki sosyalist dönüşüm her şeyin çözümü değildir. SB ve Doğu Avrupa'da ipleri ele geçiren revizyonistlerle birlikte başlayan süreç, bunun en çarpıcı örneğidir.

Mülkiyet ilişkilerinde sosyalist dönüşümün gerçekleştirilmesinden sonra üretim ilişkileri sorununun sonsuzca halledildiği sürekli söylen-

"Yiyicilik ve yozlaşma alıp yürümüş" bu sosyalizm değil.

di. Üretim ilişkileri, sadece mülkiyet biçimi sorununa indirgenemez. Mülkiyet biçimi, çok önemli bir yer tutsa da üretim ilişkileri dağılım ve insanlar arasındaki ilişkiyi de kapsar. Bu unsurlar, sosyalizmde çok önemli rol oynarlar. Hukuki olarak toplumsallaştırma ve özel mülkiyeti yasaklama ile iş bitmiyor. Çünkü, bu toplumsallaştırmada üretim araçlarını doğrudan kontrol eden henüz toplum değil, onun adına kontrolü sağlayan parti ve devlet iktidarındır. İşte burada; parti ve devlet iktidarının kimin elinde olduğu sorunu kilit oluşturmaktadır. Bir kez bu kaybedildi mi kapitalizm kazanmış demektir. Siyasal çizginin doğru ve yanlış olmasının hayati önemine bu gerçekler işaret etmektedir. Tüm problemlere yol açan maddi zemin sosyalizmde vardır. Kafa ile kol emeği, şehir ile köy, yöneten ile yönetilen, parti/devlet ile toplum arasındaki gelişmelere yol açan toprak, sosyalizmde de mevcuttur. "Herkes emeği kadar" şeklindeki bölüşümü düzenleyen, burjuva hukuktur ve dengesizliktir. Tüm bu sorunlar gerçekten altınçağı amaçlayan doğru bir çizgi önderliğinde adım adım geriletilebilir. "Geriletilebilir" diyoruz, Çünkü bunların tümünden çözümü sosyalizmde mümkün değildir. Açık ki revizyonist hakimiyet altında bunlar kronik bir hal alırlar. Sosyalizmde proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişme esas olduğundan altınçağı kadar, proletarya devriminin devam ettirilmesi zorunludur. Baskı ve yasaklamalarla değil, kitleleri devrimi sürdürmek için ak-

tif şekilde seferber etme, yanlış görüşlere karşı Marksist-Leninist çizgi temelinde, zararlı fikirlerin üstesinden gelinebilir. Emir ve kararnamelele yasaklamaların ve fiziki yok etmelerin yanlış görüşleri ortadan kaldırmadığını pratik bir kez daha gösterdi. Doğru çizgi ile kitleler silahlandırılıp, aktif ideolojik mücadeleye seferber edilirse yanlış görüşlere büyük darbe indirilebilir. En büyüğü de bugünkü görüşlere sahip olanları ikna etmek ve dönüştürmektir. Komplo, hile, entrika ve sabotajlarla sosyalizmi yıkmaya yönelmeyen, sosyalist anayasa çerçevesinde görüşlerini ortaya koyan burjuvalara karşı da kullanılması gereken ideolojik mücadele silahıdır. Halk güçlerinin fikirlerini serbestçe ortaya koyma ve örgütlenme hakkı hiçbir şekilde sınırlandırılmaz. "Diğer demokratik partilerle bir arada yaşamayı, mücadeleyi dışlamadan öğrenelim" diyen Mao'yu "burjuva liberalizmi" ile suçlayanların halka demokrasi vaatmeleri hiç de inandırıcı gelmiyor. Mao'nun sosyalist demokrasi anlayışına saldıranların, Bugün Honecker, Çavuşesku, Jivkovlara karşı çıkmalarının hiçbir ciddiyeti yoktur.

Bozulan dengeler ve yeni arayışlar

Dünya emperyalist sistemi, harmanlanma sürecinde. Gelişmeler, yeni yapılanma ve saflaşmaları dayatıyor. NATO ve VARŞOVA paktları sallantıda. Batı Avrupalı emperyalistler, doğudaki gelişmele-

re "hazırlıksız yakalandıkları" ve "kavşak" noktada bulunduklarını belirtiyorlar. Gündeme gelen yeni durum tüm arzularına rağmen eskiden gerçekleştiremedikleri bazı şeyleri bugün yapabilmelerine elverişli ortam sunmaktadır. Şüphesiz zorluklar ve engelleyici faktörler de var. NATO'nun iplerini elinde tutan ve birçok açıdan üstünlüğünü koruyan ABD'yi batılı emperyalistler hesaba katmamazlık edemezler. ABD, gelişmelerin kendisini aşması ve ona rağmen biçimlendirmesine elbette razı olmayacaktır. Ayrıca gündeme gelen Doğu ve Batı Almanya'nın birliği sorunu da en çok batılı emperyalistleri düşündürmektedir. Her ne kadar "Avrupa Topluluğu", "Alman halkının kendi kaderini tayin etme sürecine destek olunması" biçiminde kararların altına imza atıyorsa da sorun kendileri açısından oldukça çetrefillidir.

"Büyük Almanya" sloganlarıyla iki Almanya'nın birleştirilmesi projesi, emperyalist çıkarların korunmasında çok önemli silah olan milliyetçiliğin yaygınlaştırılması için kullanılmaktadır. "Milli çıkarlar, milli dava" adı altında yükseltülen Nazi dalgasına ve ideolojisi olan Alman milliyetçiliğine karşı durmak, "vatan cephesi"ne karşı proletarya ve devrimcilerin enternasyonalist cephesini açmak önemli görevlerdir. Doğu ve Batı Almanyalı egemenler öteden beri birdiler ve bu birlik çetritli yeni uygulamalarla daha da ilerletilmektedir. Bugün, sadece "iki Almanya'nın birliği" projesiyle Nazizmin ruhunu yükseltenler değil, buna karşı duranlar da ileri atılıyor. DDR'de gösteri yapan 50 bine yakın kitle, gericiliğe ve emperyalizme karşı önemli dinamiklerin olduğuunun kanıtı. Sosyalistler bunu ilerletmek, sosyalizmin değerlerine sahip çıkan kitlelerle birleşmek, batı hayranlığına karşı duranları güçlendirmek, devrimci proleter bayrağı yükseltmek gibi acil görevlerle karşı karşıyadırlar.

"İki Almanya'nın birliği" ile doğacak yeni "süper" bir güç, hem Avrupalı hem de diğer emperyalistleri oldukça rahatsız ediyor. Özellikle Fransa, İngiltere, Sovyetler Birliği ve ABD bu konudaki telaşlarını çetritli biçimlerde dile getirdiler. Gorbacov, VARŞOVA'nın eski şek-

liyle gidemeyeceğini görüyor, "paktlar çözülün" ya da "dağılsın" önerisini bundan ötürü gündeme getiriyor. "Ortak Avrupa Evi" uluslararası finans kurumlarına üyelik önerisi gibi politikalarla yeni saflaşma ve yapılanmada söz sahibi olmaya çalışan Gorbaçov, bir taşla iki kuş vurmaya deniyor. Aşırı silahlanma ve yayılma siyasetini kaldırmayan SB ekonomisine nefes aldırma için politika değiştiren Gorbaçov, kazandığı "barış meleği" imajını güçlendirmeye çalışıyor. ABD'nin ise, SB'nin doğuda sarsılan etkinliğini doldurma mücadelesiyle ilerlemeler sağlaması beklenmeyecek bir şey değil. Sosyal emperyalistlerin ve doğulu bürokrat burjuva iktidarların iflasını "sosyalizmin ölmesi" olarak gösteren ABD ve diğer emperyalistler, güçlü bir anti-komünist rüzgar estiriyor.

Dünya emperyalist sisteminin yeniden yapılanmaya doğru sürüklenişi, SB ve Doğu Avrupa'daki gelişmelerle daha da derinleşti. Yeni ittifaklar temelinde yükselecek farklı odaklar gündemde. Delors'un "Yalta dönemi değil, ABD'Ve Rusya bizim kaderimizi tayin edemez", sözleri sinyallerden biridir. Batı Avrupa'nın mevcut dengeleri de sarsılıyor ve yeni biçimler alma ihtimalini doğuruyor. Ortak Pazar, Batı Avrupa Birliği projesinin gelecekte nasıl şekilleneceği, ortaya çıkan yeni gelişmelerle birlikte önemli bir tartışma konusu haline gelecektir. Doğu'dan kopması beklenen ülkelerle, Batı Avrupa'nın ilişkilerinin biçimi ne olacak? Bunları da kapsayan bir Ortak Pazar ve Birlik düşüncesi de tartışılıyor. Doğu Avrupa'nın yeni bir şekilde bloklaşacağı ihtimali de gündemde tutuluyor. AT'ye üyelik müracaatlarının dondurulması, kapıda bekleyenlerin kabul edilmemesi söz konusu. Özel olarak ABD ve SB, genel olarak emperyalistler arası ilişkiler 1980'lerin ilk birkaç yılına kıyasla, bugün her ne kadar geçmiş ölçüsünde derinlik göstermiyorsa da varlığını sürdürüyor. Emperyalistler arası çelişki, emperyalist dünya sisteminin başlıca çelişmelerinden biridir. Emperyalizm varolduğu sürece gündemde olan, ondan kaynağını bulan emperyalist savaşlar tehlike olarak ortadan kalkmamıştır. Gerçeği yansıtmadı-

ğı gelişmelerle de ortaya konulan "bugün dünyada emperyalist savaş esas akımdır" düşüncelerine karşı çıkarken, ham hayallere de kapılmamalı, devrimci uyanıklık elden bırakılmamalıdır. ABD'nin Doğu'da ipleri ele geçirmesine SB'nin boyun eğeceğini düşünmek mümkün değil. Aynı şekilde Varşova'dan kopacak ülkelerin SB'ni tehdit eden yapılanmalara girmesine Gorbaçovların rıza göstermesi de düşünülemez. SB kendini tehdit edecek ciddi gelişmelere, yeniden sopa göstererek yolu kesme pratiğine girebilir.

Doğu üzerinde otoritesi sarsılan SB, Batılı emperyalistleri daha aktif harekete geçiriyor. Emperyalistler, yeni paylaşım sorunlarıyla yüz yüze. ABD, eskiden Batı Avrupa'lı emperyalistler üzerinden Doğu'ya uzanmaya çalışıyordu. Şimdi Batı Avrupa daha çok pay istiyor. Fakat ABD'de gücünü çeşitli uygulamalar ve saldırılarla göstererek, Batı'ya "hizaya gel" mesajı verme uğraşısında. Ancak herşeyi kabul ettiremeyeceği açık. Siyasi önderlik olarak Fransa, ekonomik alan da Almanya zemininde Batı koordine edilmeye çalışılıyor. Bu ABD ve Batı Avrupa emperyalistlerinin çatışmasını alevlendirmeye neden olabilir.

Türkiye egemenlerini de düşündürüyor

NATO ve VARŞOVA'nın gelecekleri belirsizlik içeren bugünkü durumları, dünyayı yeni arayışlara itmede önemli bir faktör durumundadır. Çeşitli ülkeler, mevcut durum ve gelişmelerin sonucu olarak savunma sistemlerini yeniden gözden geçirme zorunluluğu içerisinde-

dirler.

Türk egemenleri de bu gerçekle karşı karşıyadır. Yeni gelişmeler, ordunun yeniden konumlandırılması, "Sovyet tehdidi"ne göre şekillendirilen savunma sisteminin gündeme gelen değişikliklere bağlı olarak yeniden ele alınması, "kiminle kimlere karşı nasıl yürüneceği" sorularına yeni cevaplar aranmasına dayatmaktadır. Doğu Avrupa'daki gelişmeler, Türkiye'nin AT'ye üyeliğini suya düşürecek gibi...

Türkiye egemenleri ağırlıklı olarak Sovyet ve Varşova tehdidine karşı düzenlenmiş savunma sisteminde bazı değişikliklere gittiğinde, ordu küçümsenmeyecek bir gücünü içteki sınıfsal ve ulusal muhalefetine karşı konumlandıracaktır. Devrimci hareketin bunu dikkate alması ve hazırlıklı olması şarttır. Türkiye kısa vadede suya düşen Ortak Pazar üyeliği vb. projelerini de gözden geçirecek, yine de ABD ve Batılı emperyalistlerin saflarında yürümeye devam edecektir. Onlar açısından yeni durum, ABD'den çok Avrupalı olmayı zorlamaktadır. Ancak, Avrupa'nın Ortak Pazar üyeliği için çıkardığı zorluklar, Türkiye egemenlerini kara kara düşündürüyor. "Acaba Japonyalılaşsak mı?" düşüncesinden tutun da yeni birçok alternatifini ele alma zorunluluğuyla karşı karşıya.

DİPNOTLAR:

- 1) Birikim, sayı: 7, sf: 32-33
- 2) Saçak, sayı: 52, sf: 36
- 3) Saçak, sayı: 52, sf: 36
- 4) " " sf: 41
- 5) " " sf: 41
- 6) " " sf: 41
- 7) " " sf: 42
- 8) Marksizm-Leninizmin İdeolojik ve Politik Düşmanı Maoizm, Öncü Kitabı, sf: 113
- 9) Görüş, sayı: 34, sf: 38

Kapıkulu başa bela olunca

ABD, iki yıldır kendisine kafa tutan eski CIA ajanı ve uşağı Noriega'yı devirmekle "arka bahçesindeki" bir dikenini temizlemiş oldu. Elbette Panama'ya saldırısının amacı, sadece Noriega Hükümeti'nin devrilmesi değildir. Bundan çok daha önemlisi, Orta ve Güney Amerika ülkelerindeki hükümetlere, halklara gözdağı vermeyi amaçlamasıdır.

İmdat SERİN

20 Aralık günü ABD emperyalistleri, Panama'ya 24 bin asker çıkararak, orada üslenmiş birlikleriyle birlikte Noriega Hükümetini devirdi. Devlet Başkanı Bush'un emriyle gerçekleştirilen askeri saldırıda yüzlerce sivil katledildi. ABD'nin sağ veya ölü olarak ele geçirmeye çalıştığı Noriega, can telaşına düşerken, Panama birlikleri askeri saldırıya karşı günlerce direndi. ABD saldırganlarına çok sayıda kayıp verdirdi. Bir hafta süren yoğun çatışmalardan sonra başkent Panama City'de kontrolü ele geçiren işgalciler, yeni bir uşağı, Guillermo Endora'yı işbaşına getirdiler. Başkent dışında çatışmalar yer yer sürerken, yoksul halk gecekondulardan çıkarak, şehir merkezlerindeki büyük mağazaları talan etti. ABD, iki yıldır kendisine kafa tutan eski CIA ajanı ve uşağı Noriega'yı devirmekle "arka bahçesindeki" bir dikenini temizlemiş oldu. Elbette Panama'ya saldırısının amacı, sadece Noriega Hükümetinin devrilmesi değildir. Bundan çok daha önemlisi, Orta ve Güney Amerika ülkelerindeki hükümetlere, halklara gözdağı vermeyi amaçlamasıdır.

Emperyalist sistemin ürünü olan ve emperyalistler tarafından kendi kâr amaçları doğrultusunda kullanılan birçok şey, aynı zamanda sistemin mezar kazıcısı da olmaktadır. Nasıl ki modern revizyonistler tara-

findan Sovyetler Birliği'nde 60'lı ve 70'li yıllarda yoğun bir şekilde teşvik edilen içki tüketimi ve bunun sonucu yaygınlaşan alkolizm, bugün sistemin başemediği bir toplumsal hastalık haline geldiyse, ABD emperyalistleri de on yıldır tatlı kârlar elde ettikleri uyuşturucu ticaretinin bugün hem kontrolünü kaybettiler, hem de toplumsal verimliliği düşüren en önemli hastalıkla yüz yüze kaldılar.

Arka bahçenin hırslı bekçileri

Panama ordusu içinde yetişen, CIA ve ABD generallerinin kontrolünde yükselen ve yıllarca ABD emperyalistlerinin bir uşağı olarak Pa-

halklarının eli kanlı katilleri, kendi yarattıkları küçük şatolara savaş ilan ettiler. Genel Kurmay Başkanlığına kadar yükselmiş ve önemli ölçüde palazlanmış olan Noriega, Panama halkının ulusal duygularını da kamçılayarak, iki yıldır eski patronlarına kafa tutuyordu. ABD son iki yılda, ordu içinden üç kez darbe örgütlemesine rağmen Noriega'yı devirmeyi başaramadı. Ekonomik ambargo, içten darbe girişimleri tutmayınca, son yıllarda yüzüne geçirmeye çalıştığı barış peçesini atarak, gerçek yüzünü gösterdi. ABD birlikleri, Noriega'yı devirmesine rağmen, önemli kayıplar verdi. Ancak ülkedeki kontrolü tümüyle sağlamış durumda değiller. Noriega'nın devril-

Emperyalist sistemin bir ürünü olan ve emperyalistler tarafından kendi kâr amaçları doğrultusunda kullanılan birçok şey aynı zamanda sistemin mezar kazıcısı da olmaktadır.

mesi, Panama halkının teslimiyeti değildir. Panama halkı Yankeleri, yerli işbirlikçileriyle birlikte defedecektir.

ABD emperyalistleri tarafından Pa-

nama halkına ve Orta ve Güney Amerika halklarına karşı suç işleyen Noriega, Nikaragua'daki Sandinist Halk Hükümetini devirmeye çalışan karşı-devrimci paralı askerlerin en büyük destekleyicilerinden biriydi. Yıllarca ABD deneteminde yürüttüğü uyuşturucu ticaretinden aldığı paraların bir bölümünü de bu karşı-devrimcilere aktarıyordu. Kolombiya'daki uyuşturucu mafyasıyla olduğu gibi, Noriega'yla da çıkarları çatışmaya başlayınca, ABD bir güçleri etkisizleştirmek için çok yönlü bir saldırı başlattı. Dünyanın en büyük silah ve uyuşturucu tüccarları dünya

nama'nın işgali, son yıllarda orta ve Güney Amerika'da yükselen yeni bir devrimci anti-Amerikancı dalgaya gözdağı da amaçlamaktadır. El Salvador'da, Peru'da Amerikancı iktidarların günleri sayılı. Yoğun bir savaşın sürdüğü bu ülkelerde mevcut iktidarlar katliamlarla, faşist terörle ayakta durmaya çalışmaktadırlar. Mücadeleleri Şili'de Pinochet diktatörlüğüne gedikler açarken, Brezilya'da Demokratik Sol Birlik, geniş kitlelerin desteğini almaktadır. Kolombiya'da, El Salvador'da, Peru'da olduğu gibi silahlı halk hareketleri hızla büyümektedir. Gelişen halk

hareketleri bir çok ülkede hükümetleri ABD emperyalistlerinin yaptırımlarına zaman zaman tavır almaya zorluyor. Kısaca ABD'nin "arka bahçesinde"ki dikenler mantar gibi çoğalmaktadır. Sovyetler Birliği'nin ve kuklalarının 60'lı ve 70'li yıllardaki "ölümcül yardımları"ndan da kurtulan hareketleri, önümüzdeki süreçte kendi ayakları üzerine dikilerek, "arka bahçeyi" ABD emperyalistlerine ve kuklalarına geniş ve görkemli bir mezar haline getirme şansına bugün daha çok sahiptirler.

"Barışçı" emperyalizm hayaldir

ABD'nin Panama saldırısı, son yıllarda emperyalist burjuva yayın organlarının ayyuka çıkarılan "barış" çığırtkanlığının emperyalizm çağında, yani dışından turnağına silahlanmış en fazla kan dürtüsüyle bezenmiş emperyalist güçlerin at oynattığı bir dünyada mümkün olmadığını küçük bir örneğidir. ABD'nin kendi egemenlik alanları olarak gördüğü alanlardan bir adım

ABD'nin uşağı, Panama Orta ve Güney Amerika halklarına karşı suç işleyen Noriega, karşı devrimci paralı askerlerin en büyük destekleyicilerindendi.

geri atmaya niyeti yok. Tam tersine çıkarlarının zarar gördüğü her alana müdahale etmeye hazır olduğunu göstermektedir. ABD ile Sovyet devlet başkanları arasındaki silahsızlanma görüşmeleri, sadece ve sadece bölgesel veya uluslararası bazı gerginlikleri dönemsel olarak azaltabilir. Bunun da nedeni bu güçlerin içinde bulundukları çok farklı

Orta Amerika'daki halk hareketleri önümüzdeki süreçte kendi ayakları üzerinde dikilerek, "arka bahçe"yi ABD'ye ve kuklalarına görkemli bir mezar haline getirme şansına, bugün daha çok sahiptir.

sorunlardır. Yoksa, ünyayı gerçek bir barışa doğru yönlendirmek değildir ki böyle bir düşünce mevcut sistemin temel mantığıyla taban tabana zıttır. Doğu'da ve Batı'da silah tüccarları tarafından bugün estirilen "barış" rüzgarının sahteliğini, ABD'nin Panama saldırısı, bütün dünyanın gözleri önüne serdi. Gerçek barış, silah tüccarlarının masallarında değil, halkların mücadele birlikleri üzerinde yükselecektir. Başkan Mao'nun söylediği gibi "ya savaşlar devrime yol açar ya da devrimler savaşı önler."

**KOMÜN'Ü DİNAMİK
OKUYUCULUGUNUZLA
GÜÇLENDİRİN!**

Geniş cepheden dar hedefe

Doğru mücadele taktikleri, dönemin doğru tespitine bağlı olarak pratiğe geçirilebilir. Bugün devrimci hareketler örgütlenmede cephe genişletmeyi amaçlarken, mücadeleyi hedef daraltma taktiğine bağlı olarak yönlendirmelidirler.

Sibel SEZER

Geçtiğimiz ayın en önemli olaylarından biri, öğrencilerin Basın Yayın Yüksek Okulu'nu (BYYO'yu) işgal etmesiydi. Devrimciler, gelişmeler karşısında kendi eksik ve yanlışlarını da ortaya koyarak, açık tavrı almasını bilmelidir. Her şeyden önce "1 Aralık" olayına yaklaşımında "işgal doğru muydu, yanlış mıydı" ya da "yürüyüş mü yapılmalıydı, dağılmalı mıydı" gibi "özel" e dair tespitlere takılıp kalınmamalıdır. Özgül, genel içinde konumlandırılıp öğrenci gençliğin örgütlenme ve mücadelesi konusunda köklü bir yaklaşım sunulmalıdır. Marjinallik ve kitle kuyrukçuluğu biçimindeki sapmaların panzehiri budur.

Bu olayla bir kez daha görüldü ki devrimci mücadele karşısında sıkışan ve teşhir olan devlet, sivil faşist güçleri devreye sokma çabası içindedir. Varlık nedenleri bu amaca hizmet olan sivil faşist güçlere karşı tavrımız, kaba muhalefet anlayışının ötesinde doğru taktikler bulup, uygulayabilmek olmalıdır.

Amaca uygun araç

Günlük sohbetlerdeki ikna çabasından, en üst düzeydeki örgütlülük olan parti faaliyetine kadar bütün çalışmalarımız son çözümlemeye devrim amaçlıdır. Parti, ordu, cephe, demokratik kitle örgütleri gibi mücadele araçları, nicel ve nitel an-

lamda devrim cephesini güçlendirmeye hizmet etmelidir. Kütleselleşmiş örgütlü gücü yaratmanın biricik yolu budur. Ancak özellikle Türkiye özgülünde, kendi düşüncemizin örgütlülüğünü devrim cephesinin toplam örgütlülüğü olarak görmemek zorundayız.

Köklü sosyal dönüşümlerin motoru, devrimci zor'dur. Bu genel doğru karşı-devrim tarafından, kitlelere çarpıtılarak yansıtılmaktadır. "Sol eşittir şiddet" benzeri demagogiler hep buna yöneliktir. Devrimciler gerçek barış ve özgürlüğün sağlanacağı bir toplum düzenine ulaşma yolları şiddetle kapatıldığı için karşı-şiddet kullanmak zorundadır. Dolayısıyla devrimciler, nihai barışa ulaşma mücadelesini göze aldıkları için, toplumun en barışsever kesimini oluştururlar. Kitlelerin bir bütünü oluşturan farklı düzey ve çeşitlilikteki örgütlü gücüne dayanarak şiddeti şiddetle yoketmek, bir niyet sorunu değil sınıflar mücadelesi tarihinin kaçınılmaz gerçekliğidir.

Doğru mücadele taktikleri, dönemin doğru tespitine bağlı olarak pratiğe geçirilebilir. Bugün devrimci hareketler örgütlenmede cephe genişletmeyi amaçlarken, mücadeleyi hedef daraltma taktiğine bağlı olarak yönlendirmelidir. Düzenin temelden değiştirilmesine yönelik devrimci mücadele, karşısında (ordu, polis, milis, mahkeme, cezaevi gibi) temel "koruma ve kollama" güçlerini bulur. Öte yandan örgütlü sivil faşistler, sistemin yedek gücü olarak işlev görür. Bunlara karşı

mücadele biçimleri günün koşullarınca belirlenir.

Sivil faşistlere karşı tavrı

Sisteme karşı mücadelede hedef daraltma taktiklerimiz neyi gerektirmektedir? Sivil faşist güçler, devrimci mücadele önünde fiili saldırılar temelinde engel teşkil ettiği zaman, devrimci yöntem şiddete dönüşmek zorundadır. Hedef daraltma politikasının bir sonucu olarak, devrimci hareket sistemin resmi güçleriyle mücadele içinde iken, sivil faşist güçler, fiziki bir engel olarak devrim yolunu tıkamadığı sürece, onlara karşı doğru taktik, siyasi teşhir ve kitlelerden soyutlama olmalıdır. Bunu canalcı bir nokta olarak vurgulamak gerekir. Zira, devrimci mücadeleyi "sağ-sol çatışması" olarak lanse etmek amacındaki hakim sınıflar, bu konuda yanlış taktikler uyguladığımızda amacına ulaşmakta zorlanmayacaktır. Yani devrimci mücadeleye karşı sivil faşistleri öne çıkararak, kitleler nezdinde hakem pozisyonuna çekilebilecektir.

"Kahramanmaraş, Çorum'u yaranlara örgütlenme hakkı"nı içinde bulunduğumuz dönemde, direkt olarak biz tayin edememekteyiz. Resmi kurumlarda son dokuz yılda örgütlenmiş olanların yanısıra, dağınık kesimler de sivil örgütlenmelerini bize rağmen oluşturabilirler. Devletin her türlü olanağından yararlanarak, kitlelerin belli bir kesimini etkileme ve yanlarına alabilme

Yumaktan örgüye geçmek

Ertan İLKER

İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'na yapılan faşist "çıkarma"nın ardından, üniversite gençliğinin politikleşmiş kesiminde göreceli bir dinamizm gözlemlendi. Bu dinamizmin devrim ve demokrasi güçlerince geniş bir kitle-selliğe ulaştırılıp ulaştırılamayacağı, bir potaya akıtılıp akıtılamayacağı, önümüzdeki süreçte görülecektir. Şu bir gerçektir: 12 Eylül sonrasında, toplumun farklı sınıf ve tabakaları, düzen karşıtı istem ve tepkilerini, kendiliğindence bir biçimde zaman zaman ortaya koyarken, kalıcı bir nitelik kazandıramadılar. Zira davranışta ısrar, düşüncede ısrarı

olanağına sahiptiler. Sivil faşizmin ülkemiz özgölündeki tarihsel rolünü anlatmak ve bizzat kitleleri faşizme karşı mücadele yolunda örgütlemek, bu açıdan da önem kazanmaktadır. Devrimciler için, geniş halk yığınlarının ne düşündüğü önemlidir. Onlarsız devrim yapılamayacağına göre, devrimci hareket kendi haklılığını kitlelere anlatmak zorundadır. "Onlar zaten biliyorlar", "biz önden gidersek onlar da gelir" mantığını, 12 Eylül gerçeğini yaşadktan sonra halâ sürdürmek siyasi körlüktür.

Geldiğimiz aşamada, düne oranla çok daha geniş olanaklara sahibiz. Elimizdeki tüm olanakları son zerrelerine dek, devrim için kullanmak; mücadeleyi kitlelerle birlikte ama ileriye doğru yükselmek zorundayız. Aksi takdirde, 12 Eylül sonrası, devrimci hareketlerin yanlış tutumlarının da belli oranda kolaylaştırdığı depolitizasyon sürecindeki kitlelere ulaşma, haklılığımızı anlatma şansını kaybederiz.

Burada karşımıza, yığınlara ulaşma perspektifindeki sorunlar çıkmakta, gelişebilmek için değişik

gerekli kılar. Bunun da anlamı şu: Programlı ve bilinçli bir örgütlülük. Bu olgunun, halk güçleri açısından ne kadar güdük olduğu herkesçe biliniyor.

Gençlik mücadelesinin önümüzdeki dönemde alacağı biçimler hakkında, spekülâtif düşünceler ileri sürmek mümkünse de, olması gerekeni tekabül etmeyeceği -en azından şimdilik- teslim edilmelidir. Bu bir bakıma, nirengi noktasını yakalamak anlamına geliyor. Bu nokta nedir? Şüphesiz, "güçlerin birleştirilmesi ve örgütlenmesi" olarak tanımlanmalıdır. Özellikle de emekçi sınıflar açısından ivedilikle yerleştirilmesi gereken iki esâşî şey var: Birincisi: istemek ve istem duygusunu

yerleştirmek. İkincisi: Bununla çok yakın ilintili olarak, neyi istediğini bilmektir. Yani sorun, istemine sahip çıkma sorunudur. Bu sağlanmadan, davranışta ısrar sağlanamaz. Bu evrensel gerçeğin somutlanmasına örnek, Doğu Avrupa'daki gelişmelerdir.

Özellikle üniversite gençliği, toplumun başlıca dinamiklerini oluşturuyor. Her sınıf bu kesimi etkileme, onu kendi sınıf çıkarları doğrultusunda kanallıze etme eğilimi taşır. Egemen sınıfların dillerine pelesenk ettikleri, "gençlik üzerinde oyunlar oynanıyor" teraneleri, bu gerçeğin demagogik ifadesinden başka bir şey değildir. "Yavuz hırsız" kendileri değilmiş gibi. Ege

tirmek ve kendini sorgulamak gerekli olmaktadır. Öğrenci özgölünde demeklerin gelişimine bakarsak, demekleşme sürecine grupçuluk alternatifleriyle vurulan darbenin, öğrenci derneklerini işlevsizleştirdiğini

"Polis dışarı, bilim içeri".

görürüz. Grupların, teoride olmasa da pratikte kitleler adına, kitlelere rağmen anlayışı, bugün önümüzde duran en büyük sorunlardan biridir.

Sorun, demokratik kitle örgütlerinin konumunu kavramamaktan kaynaklanmaktadır. O oportünist, bu revizyonist beriki sektör, öteki sağa kaymış vb. nitelemelerin ideolojik mücadele içinde kullanılması doğaldır. Ancak bu nitelemeler bugün gruplar tarafından, kendi düşüncesinden gayrisini derneklerden tasfiye etme gerekçesi yapılmaktadır. Bu anlayış, grupları geniş öğrenci kesimlerine karşı yalnızlığa itmştir. Günlük akademik, demokratik, ekonomik taleplerden yola çıkıp, kitleleri daha radikal istemlere yönelterek politize etmek amacı gözardı edilmiştir. Radikal öğrenci hareketi, doğru bir kitle politikasıyla çözülebilecek sorunları; "12 Eylül depolitizasyon süreci", "sosyalist sistemin bunalımları" gibi nedenlerle geçiştirmeye çalışmışlar, kendilerini düzeltme çabasına girişmemişlerdir. Sosyalist sistemin bunalımı karşısında alınması gereken tavır, konuyla ilgili paneller, forumlar vs. dü-

menlerin vaadedebilecekleri tek şey var. O da şu: "Bizlere benzeyin!" Buna karşı, devrimcilerin, genç dimağların teorik ve pratik gündeminden eksik etmemeleri gereken bir soru var: "Niçin?"

Gençliğe özgü değil

Oyunlar oynanıyor, dolaplar çevriliyor. Bu sadece gençliğe yönelik değil, tüm emekçi sınıfları kapsayan bir gerçek. Ayrıca, sadece bugünün gerçeği de değil, kökleri geçmişe uzanıyor. BYYO'daki son gelişmeler, bir kez daha gösterdi ki, egemen sınıflar pespaye silahlarını bırakma eğilimi taşıyorlar. Fransızların "kibarlık şanımızdandır"

sözünün, egemelerimiz için en uygun uyarlaması "pespayelik şanımızdandır" olabilir.

BYYO'daki gelişmenin bir yönünü bu gerçek oluşturuyor, ama hepsi bu değil. Kendilerini, demokarsi güçleri arasında gösteren bazı çevreler, "güneşin altında sağlam bir yer" kapmak için "her türlü şiddet" dışladıkları beyanlarına dayalı bir kampanya başlatıldılar. Karşı-devrimci zor karşısında, "tarafsızlıklarını" ilan ettiler. Karşı-devrimci şiddet, yeni bir olguymuş gibi, "Zulmün karşısında olmayan, zulme ortaklık etmektir"den bihaber görünerek...

Öte yandan, kendilerini aşma eğilimi taşımayan ve kendilerini

tekrardan büyük bir zevk duyan bazı sol güçler, BYYO'daki gelişmelere "kısırlıklara deva olacak ilaç" sayıp, sarılma eğilimi gösterdi. Yanlış hesabı Bağdat'a varmadan yüzgeri edilmelidir.

Tekrarda fayda var: İstemek gerekiyor. Hedefi karartmadan, karartılmasına izin vermeden, olgun bir bilinç ve sebatkâr bir azimle, yumaktan örgüye geçmek gerekiyor. Nihayet, bu doğrultuda birleştirilebilecek tüm güçlerle birlikte hareket etmeyi öğrenmek, davranışta anlaşılabilir olmaktan çıkarak, anlaşılır olmaya başlamak gerekiyor.

zenleyip fikir üretebilmek olası gerekirken, öğrenciler mutlak bir biçimde hiyerarşik bilgilendirme sürecine tabi olmuşlardır 12 Eylül depolitizasyon sürecinin sonuçlarını düzeltmenin taktikleri nelerdir? Neden, politize etmede günlük talepler çıkış noktası olarak kullanılamadı?

Revizyonistlerin ilk olarak öğrenci derneklerini kurma çabalarının hemen ardından, radikal sol'ca revizyonistlerin tasfiyesi birincil görev olarak ele alınmıştır. Daha sonra da "benim yolum devrime giden biricik yoldur, demek ki dernekler de benim yolumu izlemelidir." mantığıyla siyasi mücadele ekonomik, akademik, demokratik mücadele aynılaştırılmıştır. Diğer sol güçler tasfiye edilmeye çalışılmış,

bu uğraşın dışında kalan yüzde doksanlara varan kesim unutulmuştur. Yani devrim cephesini büyüme amacı değil, zaten bu cephe için va-

si örgütlenmelerin kadro yetiştirdiği en önemli alanlardan biridir. Kadroların başlıca sınanma alanları da sosyal pratik ve kitleler arasındaki

Öğrenci örgütünde derneklerin gelişimine bakarsak, dernekleşme sürecine grupçuluk alternatifiyle vurulan darbelerin, öğrenci derneklerini işlevsizleştirdiğini görürüz.

rolan güçlerin birbirlerinden adam kopararak çoğalması sürece etkin olmuştur. Sonuçta ise, eldeki politize güçlerin dahi bir kısmı depolitize edilmiştir.

Çözüm işlevsel DKÖ

Demokratik kitle örgütleri, siya-

laşmalarıdır. Geniş yığınların tümü parti bünyesinde örgütlenmeyeceğinden dolayı, öğrenci dernekleri, sendikalar, kadın dernekleri, köy kooperatifleri vs. başlıca yatay örgütlenme alanlarıdır.

Çözüm, öğrenci derneklerini yeniden işlevselleştirmektir. İşlevselleştirmenin yolu en geniş öğrenci kitleleriyle birlikte, onların akademik, ekonomik, demokratik taleplerinden yola çıkıp, bunları siyasi taleplere doğru yönelterek, kitlenin önünde ancak kitleden kopmadan ileriye doğru çekmektir. En geniş öğrenci kitesinden ne anlıyoruz: Öğrenci gençliğin akademik, ekonomik, demokratik taleplerini savunan herkes.

Farklı düşüncelere tahammül edip, yığınlarla kucaklaşabildiğimizde sinema, tiyatro, halk dansları vs. alt örgütlenmeleri de gerçekleştirebilir, kültürel istemler öğrenci gençliğin hem örgütlenmesi, hem de düzeyinin yükseltilmesi yolunda pratiğe geçirilebilir.

Üniverside bir forum.

Üniversiteden medreseye mi?

Geçen sayımızda devrimci gençliğin 'Yeni Dönemde Mücadele Sorunları' üzerinde tartışmalarını yayınlamıştık. Bu sayıda da arkadaşımız Ertan İlker'in sorularını Radikal Müslüman Gençlik'ten Abdullah Talha ile Hasan Gürbüz yanıtladı.

Komün: Üniversitelerde "Radikal Müslümanlar" olarak politik bir kesimi oluşturduğumuzu söylüyorsunuz. Yürürlükte olan eğitim sistemini nasıl buluyorsunuz?

Abdullah Talha: Müslüman olarak biz, şu andaki eğitim sistemini kurumsal ve program olarak kabul etmiyoruz, ayrıca eğitim ayrı bir hadisedir. Şu anda gerek üniversitelerde gerekse liselerde öğretim konusunda belki bir şeyler yapılabilir. Türkiye'de eğitime hakim olan tabiki laik ve Kemalist zihniyettir. Bizim tamamıyla buna zıt bir anlayışımız var. Bizce insan eğitimi, eğitimden önce sadece öğretilen bazı bilgiler değil de, bu bilgilerin pratiğiyle beraber pratikte gözüken hadiselerle beraber bilgilenme hadisesidir. Sadece bir formel bilgi olarak değil de bunun pratiğe aksetmiş haliyle eğitim; insanın kişiliğini, sosyal yaşamını, insanlar arasındaki münasebetlerini düzenleyen kurum olması gerekiyor. Teknik okulda okuyoruz, bunun bilimsel bazı verileri veren, araştırmalara sevkeden kurum olması gerekiyor. Salt bilgi noktasında değil. İncancımız ve fikirlerimiz de bunun diğer yanı. Üniversitede olan bir insanın gerekli fikri olgunluğa gelebilmesi için bazı programların olması... Bunları göremiyoruz. Sadece bilgi noktasında alacak olursak, (diğeri hiç olmadığı için) söz konusu etmeye gerek yok) Türkiye'de bilimsel gelişmeleri takip edecek üniversite kurumunu yok.

Türkiye'de üniversitenin kuruluşuna şöyle bir bakalım: Osmanlı'nın yıkılışıyla beraber medrese sisteminin yozlaşması, medrese sisteminin alternatif Dar-ül Fünun kurulması var. Dar-ül Fünun batı tipi eği-

tim gören ve Osmanlı'nın yoz dahi olsa hakim anlayışına karşı ve bir etki-tepki neticesi olarak kuruldu. Yoksa bilimsel gelişmeleri gerçekten takip etmek için değil. Asıl gaye bu noktada değildi. Ortada bir kaos vardı, medrese yozlaşmıştı. Osmanlı'daki ilmiye sınıfı artık ortadan kalkmıştı. Medrese okuyan insanlar artık topluma yön veremez hale gelmişlerdi. Belki bazı dini bilgiler alabiliyordu. Fakat medrese de sadece dini bilgiler veren bir eğitim kurumu değildi. Gerektiği zaman pozitif bilimleri de veren, gerektiği zaman, zamanın bilgilerini ve bilimsel gelişmelerini aktarabilen ve eğitebilen bir kurumdur. Fakat medreseler, Kanuni döneminden başlayarak yozlaştı.

Komün: Şöyle bir şey söylenebilir mi? Medrese yapısındaki bozukluk, islamda bir yozlaşmanın sonucu mu oldu?

Abdullah Talha: Kurumları yönlendiren, programını ortaya çıkaran insanlardır. Bir fikrin yozlaşması ayrı, o fikri taşıyan insanların yozlaşması ayrı bir hadisedir. Osmanlı'da gözüken, gerek siyasi yozlaşma ve gerilemeler, gerek medrese gibi bazı kurumsal ve daha değişik alanlardaki bu tür gelişmeler İslam'dan kaynaklanmadı. Kısacası, insanların o kurumları gerektiği şekilde kullanmamasından, tabi oldukları zihniyeti temsil edememesinden, insan unsurunun değişmesinden dolayı oldu gerileme.

Dar-ül Fünun'dan ve Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra hakim olan bir zihniyet vardı. bazı noktalarda yozlaşmış da olsa 1600 yıllık bir kültür hadisesi vardı. Bunu bir anda değiştirip çok daha farklı bir kültür, anlayış ve zihniyeti topluma ve özellikle aydın kesime empo-

ze etmek için üniversiteler başrolleri oynamak zorundaydılar. Üniversitelerin Türkiye Cumhuriyeti'ndeki ilk fonksiyonu bu oldu. Üniversite tamamıyla geçmiş kültürden kopmuş, dış dünyadan kopmuş, bilimsel araştırma yapan bir kurum olmaktan çıkmıştı.

Komün: 12 Eylül cuntasından sonra özellikle üniversiteye yönelik bir politika geliştirildi, YÖK adı altında. Bu politikanın Türk-İslam sentezini esas alan kişilerce hazırlanıp uygulamaya sokulması söz konusu... Sizinle aynı düşünsel düzlemde görünen insanların hazırladığı bir sistemi niçin beğenmiyorsunuz?

Abdullah Talha: Aynı düşünsel düzlemde olmadığını belirtiyim. 12 Eylül darbesinden önce de üniversiteler toplumun dinamik unsurlarından birisiydi. Bu dinamik unsurun, gençliğin bir idealizmi vardır. Bu idealizmi her politik kesim kullanmak, yönlendirmek ve üzerinde etkisini yoğunlaştırmak ister. 12 Eylül cuntasının gelmesinden sonra, Türkiye'de siyasi alanda bazı değişiklikler yapıldı. Artık belli ideolojik akımların fonksiyonları kaybettirildi. Gerek askeri bir zorlama gerekse de daha değişik yöntemlerle... Sol ideolojiyi savunanlardan şu anda kapitalistleşmeye doğru giden, kapitalistleşen bir sürü insan var. Yani bu şekilde bir dejenerasyon da oluşturuldu. 12 Eylül'ün yaptığı, kaynayan, fokurdayan ve gerçekten toplumda aktif roller üstlenen üniversitelerin mutlakla devlet tarafından organize edilmesi idi.

Bu nasıl yapılacaktı? Toplumsal olarak, Türkiye'de artık bazı dengeler değişmişti. 1968 kuşağı, yani başkaldırı gençliği ortadan kalkmıştı, arada Türkiye'nin gündemine artık İslam girmişti. İslam'ın aktif bir

şekilde öne çıkması, toplumu da bazı yönlerde doğru sürüklemeye sebep olabilir. Rejime tehlikeli olabilecekti. Toplum 70 senelik bir baskı dönemini geçirse dahi belli şeylerini kaybetmemiştir. Belli bir aktarma içerisinde devam ediyordu. Bunun önlenmesi gerekiyordu. Yapılan YÖK ile beraber Türk-İslam Sentezçileri'nin eğitim programının uygulanması, İslam'a taviz vermek, Müslüman'lara koltuk çıkmak noktasında değil, gelişen İslam'ı ve işin farkına varan Müslüman'ları kanalizetmek, devletle bütünleştirmek ve depolitize etmek... Kontrollü gelişen bir hadise, onlar için çok daha iyidir. Okullara din dersi mecburiyetinin getirilmesi, milli eğitimde yapılan milliyetçi-muhafazakâr değişiklikler, YÖK'ün 1402'ye dayanarak temizleme yapması, bunun yanında muhafazakâr kesime dokunmaması... Bunların altında yatan gerçek müslümanları pazifize etmek, kendi kapsamlarında gelişen bir hareket yapmak. Şu anda Cumhurbaşkanı olan da bu gayretlerle önplana çıkarıldı. Oynamak istenen Amerikanvari bir sistemdir. Avrupa'daki laiklik, ateizme yakın dinsiz bir laikliktir. Amerikanvari laiklik ise, dini kabul eder.

Komün: *Faydacı mı demek istiyorsunuz?*

Abdullah Talha: Kullanım noktasında faydacılıkla hareket edilen bir sistemdir. Amerika için cumhurbaşkanının namaz kılması çok önemli bir olay değildir, gerekirse kılar. Ama Avrupa'da bir cumhurbaşkanının namaz kılması düşünülemez.

Komün: *Üniversitelerin nasıl olması gerektiğini daha somutlayabilir misiniz? Kurulmasını istediğiniz üniversiteler nasıl olacaktır? Bu arada şöyle bir faktör de var: Din, iman sorunudur, kendi içinde dogmaları taşır. Bilimsel bilginin kışkıcılığıyla dini inancı nasıl uzlaştıracaksınız?*

Abdullah Talha: Kurumları doğuran toplumdur. Şu andaki üniversiteler Türkiye'deki laik ya da kendi tabirleriyle demokratik bir toplumun kurumlarıdır. İslam'ın kendi toplumu oluşmadıktan sonra gerçek manada bir İslami üniversite mümkün değil.

Komün: *Öğrenmek istediğim*

Sokağa taşan namaz.

şu: Bilimde şüphecilik olayı var...

Abdullah Talha: Şüpheci anlamında bir çelişki var. Şüphecilik ve inanç olayında çelişki, bize göre yok. Onu açıklayacağım. Sorun şurada; insanın bir dünya görüşü vardır, bir ideolojisi vardır. Dünya görüşüyle ideoloji farklıdır. Biz dünyaya değişik bir şekilde, materyalizmi ideoloji edinen bir insan dünyaya yine değişik bir bakış açısıyla bakabilir. Fakat tabiat ve evrende değişmeyen bilimsel gerçekçiler var. Kişinin ideolojisi ne olursa olsun, bu gerçeklikleri kabul eder. Bu noktada bir çatışma olamaz. Dünya görüşü ideolojiyi belirlemez. Etkisi vardır, fakat bir insanın dünya görüşü neyse, ideolojisi de o olur denemez. Fakat şöyle olabilir; bir insan dünyaya nasıl bakıyorsa, ideolojisini de ona göre yönlendirir, biçimlendirir. Fakat babanın, annenin çocuğu doğurduğu gibi dünya görüşü de bir ideolojiyi doğurmaz. Tabiatı bir takım değişiklikler, evrim oluyor. Bu, herkesin kabul edeceği bir bilimsel gerçekliktir. Değişimleri, Darwinizm hattında bir evrim şeklinde değil de gerekli bilimsel değişimleri herkes kabul eder. Yani teknik olarak ya da laboratuvar şartlarında verili olarak ortaya çıkarılabilecek her türlü bilimsel gelişmelere, insan objektif olarak bakmalı. İslam'da inanç olarak insanı da yaratan tabiatı da yaratan Allah'tır. Bilimin kaynağı tabiat, evrendir. Evrenden çıkabilecek her türlü şey bizce Allah tarafından konulmuştur. Burda bir çatışmaya gidemeyiz, karşı çıkacak olursak,

bizim inandığımız Allah'ın koyduğu ölçülere karşı çıkmış oluruz. Tabiat kanunları ve bir de insanların yönetilmesi için gönderilen kanunlar vardır. Çelişki gibi gösterilen şudur; materyalizmde tarihi önplana çıkarma var. Marks toplumbilimci olarak toplumda olan bazı değişimleri görmüştü, bunları da tespit etmişti. Dayanağı Darwin'di. Toplumsal olarak da kendi toplumbilimciliğinden dolayı bazı gerçekleri ortaya çıkarmıştı. Toplum bilimci Marks'tan devrimci Marks'a geçince, o zaman kendisini peygamber yerine koydu. Tarihi de Tanrı yerine koydu, tarih içinde de bazı şeyler değişecekti. Tarihsel ve diyalektik olarak değişime uğranacaktı. Fakat Marks da dogma koydu. İkinci, yani devrimci Marks kısmı insanın ideolojisi. Birinci kısmı ideoloji değildir, dünya görüşüdür. Çatışma denilen hadise de burda başlıyor. Dogma denen hadiseler de açıklanabilir, Allah'a ve peygambere bağlıyoruz. Bize Allah ve peygamberden başka kimse bu noktada değildir. Neticede bize göre olay şu: İki çeşit insan tipi ortaya çıkıyor. Birisi, Allah inancına inanan ve temel değerleri onda kabul eden, diğeri de buna karşı çıkan, bunu kabul etmeyen, alternatif olarak kendi ürettiği bazı hadiseleri ortaya koyan, bilimsel bazı şeyleri kullanan... Yine Darwin'den örnek vereceğim; hakim olanın diğer zayıf olanı yenmesi ve ona hayat hakkı tanımaması neticede bir gerçekliktir. Yani toplumdaki bazı dengelerdir. Bu dengeli de kuran yine Allah'tır. Önemli olan bu dengenin farkına varduktan sonra bunu değişik amaçlarla kullanmamaktır. Hitler de kullanmıştır. O'na göre Hristiyanlar insanları zayıflattı, mistisizme götürdü, mücadeleden çekti. Hristiyanlar doğal bir seleksiyonda yok olmaya mahkûmdurlar. Biz güçlüyüz, güçlü olanın hakim olması gerekiyor, diğer insanları yönetmeye muktediriz. Diğer insanların yaşamaya hakkı yoktur..." Doğadaki güçlü olanın diğerine yaşama tanımaması varsa aynı şekilde Hitler onu o şekilde kullanmıştır. Bir başka düşünce bunu daha değişik şekilde kullanıyor. İdeolojiler bilimsel gerçekliklerin arkasına sığınıyor ve olayları kendine göre çarpıtıyor.

"Bütün emirleriyle beraber siyasidir."

İlman karşı çıkamaz. Çünkü onu ortaya koyan kendi ilahıdır, Allahıdır.

Komün: *Nasıl bir üniversite" sorusuna dönmek zorundayım. Size de aynı soru: Yaratılmasını istediğiniz üniversite...*

Hasan Gürbüz: Hz. Adem'den beri İslam hakikat olarak yaşanmış, toplumlara aktarılmış ve gerçeklik olarak her zaman varolmuştur. Ama bu az bir zümre tarafından yapılmıştır. Bazen de kıtalara yayılabilmektedir. Temelde şunu kabul eder; kitap, kainat ve insan üçlemi vardır. İslam'da kitap kelimelerden oluşur, kainat ise bir kitaptır. Kitabın sayfalarına dökülmüş şekline Kur'an, yaşayan şekline insan denir. Bu Hz. Adem'den beri işlenmiş, fakat daha sonra tahrif olabilmektedir. Kainata baktığımızda sembollerden oluşan bir takım olaylar, bu sembollerin bir üst düzeni var. İnsanlar bu sembollere bakıp o üst gerçekliği yakalamaya çalışır. Onun için ilimle din arasında bir ayırımı müslüman düşünemez.

Komün: *Yani bilim bir yerde Tanrı fikriyle özdeşleşmiş mi oluyor?*

yor?

Hasan Gürbüz: Tanrı fikrinin görsel olarak ortaya çıkması...

Komün: *...çıkması, 'bilim oluyor' diyorsunuz?*

Hasan Gürbüz: Evet, çünkü zaten görüntüsüdür. Hiçbir şeyin aslını insan zaten göremez. Ayetlerini görür. Maddenin özü çok şaşırtıcıdır, Einstein'dan sonra Kauntum fiziği.. Descart'ın ve Newton'un kurduğu kartezyen ve matematikçi düşünce tamamen iflas etmiştir. İktisat, tıp ve biyoloji alanında da iflas etmeye yüz tutmuştur, batıda. Batıda skolastik düşünce diyoruz; Thomas'ın ya da Agoust'un koyduğu şeyler... Hint, Çin, İskenderiye düşüncelerinde, daha evvel de Mısır'da da bunlar vardır. Fakat bunlar dikeydir ve insan böylece bir yükselme devresine geçer. Batı bunu Darwin'le yatay yapmıştır. İslami üniversite kesinlikle batının bugünkü bakış açısına göre ayarlanmayacaktır.

Komün: *Somutlayabilir misiniz? Nasıl "ayarlanacak"?*

Hasan Gürbüz: İslam tarihte toplumsal olarak yaşanmış ve devlet

düzeninde de kurumlaşmıştır. Fakat bu kurumlar, yozlaşmaya gitmiştir.

Komün: *Diğer arkadaşınız dünyaya görüşü ve ideolojileri koyarken bir ütopyalardan sözetti. Şimdi sizin İslami Üniversite..*

Hasan Gürbüz: Ütopya değil.

Komün: *Öyleyse somutlar mısınız?*

Hasan Gürbüz: Onu açıklamaya çalıştım. Biz bu kurumu geçmişte zaten kurmuştuk. Aynen onlar getirilecek değil ama...

Komün: *Çağımıza uygun duruma getirilmesi sorunu mu?*

Abdullah Talha: Ben somutlaştırayım; örnek olarak söyleyelim, Türkiye'de bir devrim oldu ve İslam geldi. Üniversite bazında düşünüyorum olayı... Laboratuvarlar dağıtılmayacak, sıralar dışarı çıkarılmayacak, parçalanmayacak ve binalar da yıkılmayacaktır. Değişecek olan zihniyettir, değişecek olan görüş ve bakış açılarıdır.

Komün: *Eğitim araçları değil, kendisi değişecek diyorsunuz?*

Abdullah Talha: Eğitimin bizzat kendisi... Üniversitede gerçekten teknik eğitim veren insanlar üniversitelerden atılmayacak. Özellikle teknik okullarda, yine o teknik bilgilerini o şekilde verebilecekler. Fakat tabiatın çıkar bekleme noktasında bir bakış açımız yoktur. Tabiatın gerçeklerini ortaya çıkarma ve bunları yaratanı tanıma noktasında aynı şeyleri biz de ortaya koyacağız. Aynı buluşları biz de yapacağız, fakat bunları insanları sömürgeleştirmek, ezmek için kullanmaya izin veremeyeceğiz. Üniversitelerde şu anda yapılan olumsuzlukların alternatifi olarak, her türlü düşünceye serbestiyet verilecektir.

Komün: *Şu an dünya ölçeğinde hümanizm olgusu geliyor. "Ben senin gibi düşünmüyorum ama senin düşündüğünü ifade etmen için canımı bile veririm" Volter'in ünlü bir sözüdür bu. Bugün "Radikal Müslüman" kesimde de aynı şeyleri söyleyenler var. Fakat düşüncelerini pratiğe dökmeleri noktasına gelindiğinde her şey değişebiliyor. En yakın İran örneği var. "İslami bir toplumun üniversitesi" projenizde ateist insanlar düşüncelerini savunabilecekler mi? Ya da komünistler...*

Abdullah Talha: Biz şunu iddia etmiyoruz. Toplumda hakim bir un-

"Siyasi" başörtü

Abdullah Talha: Biz şunu iddia etmiyoruz. Toplumda hakim bir unsur olmayacak. Toplumda bir denge varsa, insanlar farklı ideolojilere sahipse Volter'in dediğinin olabilmesi mümkündür. İnsanın yaratılışına aykırı. Biz şunu iddia ediyoruz; hakim olduğumuz zaman bir başkasının fikrini zorla ezmeyeceğiz, onların fikrini açıklama hürriyetini vermemiz gerekiyor. Toplumda belli bir kültür hakim olur. Toplumda belli yönlendirici ve etkili unsurlar olur. Fakat üniversite, ateist bir insan çıkıp "ben ateistim" diyebilir. Onun propagandası engellenebilir. Düşüncelerden biraz daha yoksun olan halk kitlelerine propaganda yapılamaz. Fakat sınıfta belli bir bilgi seviyesinde olan insanlarla tartışılır. O ortamda ona serbestlik tanınır, ancak saldırı, sövme ve hakaret olmaksızın... Engellenen saldırıdır, bir de masum kitlelerin zihniyetlerinin değişmesi için... Biz hakikat olduğumuz için hakikati bilmeyen insanlara da bu hakikati kabul ettirmek için gayret sarfederiz.

Komün: Karşı taraf da "ben doğruyım" der...

Abdullah Talha: Hakikat taktır. Fakat iddialar vardır ve bu iddialar tartışılır. Bunun belli şeyleri kavramamış kitleler içinde propaganda şeklinde yapılması İslam'da engellenir. Hümanistçe yaklaşmıyorum.

Şu anda İslami kesimde bazı yaklaşımlar var, İslam bunu kabul etmez.

Komün: Şu anda "zor unsuru" ne durumda?

Abdullah Talha: Bize göre küfürün yayılması insanlara zulümdür. İnsanın; fıtratına, tabiatına, özelliğine yaratılışına en güzel din İslam'dır. Bunun dışında bir şeyi kabul etmesi kendi bedenine zulmetmektir. Bunu somutlaştırabiliriz; dinde aklın korunması da var, bedenin korunması da... Bir insan, "ben kendime istediğim gibi işkence yaparım" diyebilir ama İslam bunu yaptırmaz. O kendini korumuyorsa, İslam onu korur. Yanlış bazı şeyleri kabul eden insanlar, kendilerine haksızlık yapıyorlar. Çünkü gerçeklik olayı taktır.

Komün: "Bireysel özgürlük İslami toplumun genel çıkarları açısından sınırlanır" soruna geliyoruz...

Abdullah Talha: Fonksiyonları açısından sınırlama var. İfade ettirme açısından bir sınırlama yok. Her insan görüşünü açıklayabilir, yazabilir, konuşabilir. Fakat bunun işlevine toplumdaki fonksiyonu noktasında bir sınırlama getirilir.

Komün: Düşüncenin eylemine bir sınırlama...

Abdullah Talha: Diyelim ki, İslami bir toplumda sosyalist bir dergi çıkıyor. Bu sosyalist derginin belli kesimlere gitmesi engellenebilir. Daha kendi benliğini bulamamış kitlelere zarar vermesinin önlenmesi için... O düşüncüyü savunan insanlar, fikirlerini daha değişik ortamlarda açıklarlar, konuşurlar ve tartışır.

Komün: Düşüncüyü, hiçbir toplum sistemi istese de engelleyemez. Sorun düşüncenin yaşamla birleşmesi ile başlıyor. İslam'ın bireylere sağlayacağını söylediğiniz özgürlüğün, örneğin kapitalist toplumdan farkı ne olacak?

Abdullah Talha: Fark şu: Bir insan, kapitalist toplumda, "ben kapitalizme karşıyım" dediği zaman suç olabilir, sosyalizme karşı fikirler ürettiği için de suç işlemleri olabilir. Fakat İslami bir toplumda, "ben kapitalistim" dediği zaman mahkum edilmez. Bir insan çıkıp, "ben Allah'a, sisteminize inanmıyorum, sosyalizmen inanıyor ve onu getirmeye çalışıyorum" diyebilir. Bu suç

olmaz. Şu anda Türkiye'de, "ben laikliğe inanmıyorum, laik değilim müslümanım" demek suç oluyor.

Komün: Yakın geçmişte Van'da bir öğrenci oruç tutmadığı için katledildi, biliyorsunuz. Gerekçesi de açık...

Hasan Gürbüz: Bunu ben açıklayayım. Van'daki olayın aslı bir kız olayıdır. Öldüren insan da müslüman olma noktasında değildir. İslam bunu kabul etmez, İslam'da bırakın insanları, Allah dahi insanı zorlamıyor.

Komün: Ama İslam'da güçlü bir şiddet unsuru olduğu çok açık...

Abdullah Talha: Van'daki olayın, İslami pratikle alakası yoktur. O insanın oruçlu olması hiç önemli değil, bunu İslam adına yapamaz. Çünkü İslam kabul etmez. Genelleme yapacak olursak; İslam bir yere İslam götürmek için gider, fetih yapmak toprak kazanmak için gitmez. Elinde bir gerçeklik vardır ve bunu bütün insanlara duyurmak görevidir. Hakikatleri insanlara taşımada öncelikle tebliğ edilir, açıklanır. Kabul ederlerse hiçbir şey yok, etmezler ve İslam'a karşı saldırı olursa cevap verilir. Bir hakikati bir yere götürdüğün zaman, hakikat engellenirse, bunun uğruna savaşılır. Halkın üzerindeki diktaların kalkmasını da İslam sağlar ve başına eskisi gibi dikta olmaz.

Komün: Devrimci hareketler üniversite sorununu son çözümlemede siyasal sistemlerin temelden değiştirilmesi yaklaşımındalar. Sizler, gerek İslami toplum gerekse üniversiteyi oluşturanın yolu ve araçlarını nasıl tanımlayabilirsiniz?

Abdullah Talha: Olaya tamamiyle bir sistem sorunu olarak yaklaştığımızı daha önce de belirtmiştik. Üniversitelerin ıslahatçı bazı hadiselerle tamamiyle bizim istediğimiz şekle dönüştürülmesi mümkün değil. Yönetim olarak da eğitim olarak da... Bizim için "özerk demokratik üniversite" diye bir şey sözkonusu olamaz. Tamamiyle bağımsızlaştırılması için bazı mücadelelerin olması gerekiyor. Bu da sistemle beraber değişecek bir hadisedir. Türkiye'de eğer bir sistem değişirse, üniversite de bu sistemle beraber değişecektir. Üniversitede verilen mücadele bir kurumu değil, sistemi değiştirme mücadelesidir.

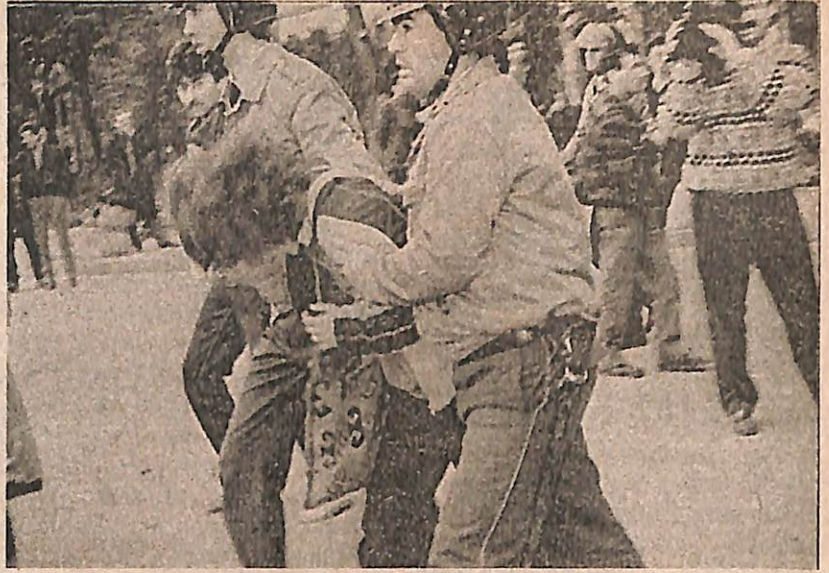
Komün: Düzen değişikliği sizce reformcu hareketlerle olası mı?

Abdullah Talha: İslahatçı hareketlerle mümkün değil. Gerektiği zaman inkılapla da olması gerekiyor. Fakat bu her toplumda, her toplumun dinamiklerine, yapısına göre değişebilir. Biraz önplana çıkabilir bazı hadiseler. Belli zamanlarda, belli şartlara göre bu ayarlanabilir. Genel ilke olarak şunu söyleyebilirim: İslam şiddete ilk etapta başvurmaz. Belli toplumsal değişiklikleri yapar. Bunu engelleyici, karşı şiddet güçleri varsa, öncelikle ona o toplumun yapısına göre; örneğin, İran'da ilk etapta kitleler askere karşı göğüsleriyle gidiyorlardı. Milyonlarca insan bu şekilde öldürüldü. Silah kullanılmıyordu belli bir noktaya kadar. Bu bir taktik ama başka bir yerde uygulanmayabilir. Toplumsal mücadelede eğer önüne engeller çıkarılıyorsa, engellerin ortadan kaldırılması için gerektiği zaman İslami manada gerek silahlı, gerek daha değişik şekilde uygulamalar mümkün. Somut örneklerle açıklayayım: Bir müslüman, mücadele verirken kahvehane tarrayamaz, rastgele insanlar üzerine ateş edemez. Bir bombardımanla insanları katlemez.

Komün: Türban ya da başörtüsü sizler için neden bu kadar önemli?

Toplum bilimci Marks'tan devrimci Mars'a geçince o zaman kendisini peygamber yerine koydu. Tarihsel ve diyalektik olarak değişime uğranacaktı. Fakat Marks da dogma koydu. İkinci, yani, devrimci Marks kısmı insanın ideolojisidir. Birinci kısmı, ideoloji değil, dünya görüşüdür.

Abdullah Talha: Başörtüsü meselesi, Türkiye'de düşünce ve inanç özgürlüğüne getirilen bir kısıtlamadır. Üniversitelerin gündeminde devamlı kalması, inananlar için başörtüsünün kesin bir emir olması ve müslümanlar için Allah'ın koyduğu her kuralın mutlak manada uygulanması gerekliliğindedir. Türkiye'de bunun politik ve siyasi görülmesinin beraberinde getirdiği bazı çıkmazlar var. İslam zaten bütünüyle siyasidir ve bütün emirleri beraberinde siyasî olmayı getirir. Bugün müslümanların başörtüsü zulmüne karşı

"Sistem, belirli güçlerin yanında kendini devam ettirecek güçler çıkarmaktadır."

verdikleri mücadele, inançlarından doğan politikada ve propagandada değil- siyasi mücadeledir.

Komün: Üniversitelerde farklı politik görüşlere sahip olan insanlara karşı yaklaşımınız nedir?

Abdullah Talha: Müslümanlar, hiçbir güç tez ve anti-tez olarak ortaya çıkmamış ve çıkmayacaklardır? Kendine göre kuralları ve mücadele yöntemleri vardır. "Hedefe giden doğru yol meşruttur" mantığı içerisinde hareket edilir.

Basın Yayın Yüksek Okulu'nda eski MHP grubun saldırısını nasıl karşılıyorsunuz?

Abdullah Talha: 12 Eylül ile beraber gençliğin YÖK sistemi ile depolitize edilmesinin etkisinin kırıldığı şu günlerde, içinde yaşadığımız toplumun çarpıklığından doğan mücadele ortamındayız. Bu ortam değişik grupların mücadeleleriyle devam edip daha da sıcaklaşacaktır. Marksizmin toplum planında iflas ettiği şu günlerde kendi kitlelerini bu tartışmalara sokmamak, iç çekişmeleri gündeme getirmeden beraberliği sağlamak için gayret gösteren bazı sol gruplar, karşılarına çıkacak bir güç oluşturmak istemektedirler. Senelerden beri "gel, gel" dedikleri faşizm ve ülkücü tavır Basın-Yayın'da görüldü. Ve silahlar ortaya çıktı. Bunda silahı ortaya çıkaran ülkücüleri ve bu ortamı hazırlayan solcu grupları sorumlu buluyorum. Hakim sistem belirli güçlerin önüne provakasyonla kendi sistemini devam ettirecek ve koruyacak güçler çıkaracaktır. İşte bu oyuna müslümanlar olarak gelmek istemiyoruz ve gelmeyiz. Sol güçlere karşı yine ortaya çıkarılacak olan güç ülkücüdür. Müslümanları böyle bir oyuna getiremeyeceğini bilen sistem, diğer yolu denemiştir ve bu olaylar, bunda başarılı olunabileceğini göstermektedir. Bu senaryolarda görev alan ve bu senaryolara ihtiyaç duyan kesimlerin protesto edilmesi gere-

ÇKP'DE ÇİZGİ MÜCADELESİ

geçici yenilgilere geçerli yaklaşımlar

Mao'nun ölümünden sonraki 13 yıllık dönemde, Çin çağımızın en çarpıcı gelişmelerine sahne oldu. Devrimci kadrolara karşı gerçekleştirilen revizyonist hükümet darbesiyle, devrimci çizgi geçici yenilgi aldı. Kapitalist yolcuların çizgisi ise şimdiden iflas sürecinde.

Ahmet H.KIRIM

Bilindiği gibi Deng Şiaoping, 3 Eylül 1989'da ÇKP Merkez Komitesi'ne sunduğu bir mektupla istifa etmişti. Gelişmeler, Peng-Yang Kliği'nin yıldızının parlamasıyla sürdü. "Görev değişimi", uluslararası politikada "Pekin, liberalizmden uzaklaşıyor" biçiminde yorumlandı. Artık "sertlik yanlıları" ya da "muhafazakarlar" işbaşındaydı! ÇKP içindeki çizgi mücadelesine, bugünkü "muhafazakar-liberal" konumlandırılışın ötesinde bazı noktalara değinmek istiyorum.

Devrimci çizginin geçici yenilgisi

Mao'nun 9 Eylül 1976'da ölmesinden bugüne, 13 yıllık bir dönem söz konusu. Çin, bu dönem içerisinde çağımızın en çarpıcı gelişmelerine sahne oldu. Mao'nun ölümünden hemen sonra, devrimci çizgiyi temsil eden kadrolara karşı, yoğun bir siyasi mücadele başlatıldı. Bu mücadelenin ürünü olarak gündeme gelen hükümet darbesiyle, ÇKP içinde yeni bir denge oluştu. Bunu, Deng Şiaoping'in görevlerinin Hua Guafeng tarafından iadesi izledi. Deng, 1978'de parti içi mücadelede inisiyatif ele alarak, Hua Guafeng'i geri plana itti. 1981 Haziran'ında "tarihsel bir görevini" yerine getiren Deng, ideolojik ve siyasi planda "Mao'nun değerlendirilmesi" ve "Mao düşüncesinin gerçek özüne kavuşturulması" şiarlarını piyasaya sürdü.

Mao öldüğünde, ÇKP içinde üç etkili çizgi vardı:

*Çiang Cing, Çang Çuncia, Vang Hunven ve Yao Venyuan'ın önderliğini yaptıkları, devrimci çizgi.

*Deng Şiaoping'in başını çektiği ve "pragmatistler" olarak adlandırılan, modern revizyonist grup.

*Hua Guafeng önderliğindeki, Çu En Lay'ın izleyicisi orta yolcu kesim.

ÇKP içindeki mücadelenin ilk aşamasında, Deng ve Hua önderliğindeki klikler arasında, bir uzlaşmaya gidildi. Devrimci çizgiye karşı sağlanan bu birlik, "ekonomik gelişmeye önderlik" tanıma ilkesine dayanıyordu. Devrimci kadrolar hükümet darbesiyle parti ve devlet kademelerinden auldıktan sonra, ikinci aşamada sıra orta yolcuları tasfiyeye geldi.

ÇKP içindeki devrimci çizginin geçici yenilgisini, bugünün olanaklarıyla tamamiyle açıklamak mümkün görünmüyor. Bu bağlamda, ancak bazı önemli ipuçları yakalanabilir. Global olarak söylemek gerekirse; başarısızlığa uğranmışsa, bu belli ölçülerde çizginin başarısızlığıdır. Nedenlerini, esas olarak sınıfsal ilişkiler düzeyinde araştırılması gerekiyor.

Sınıf ilişkilerine somut analiz

Devrimci çizginin geçici yenilgisi ele alınırken, ilk dikkat çekilmesi gereken şu: Mao'nun 1939'ta yaptığı tahlilden sonra, Çin'in sınıfsal analizi yapılamadı. Bu durum, Çin'in sosyalist inşa döneminde sı-

nıfsal ilişkilerinde ortaya çıkan değişimlerin kavranmasını engelledi. Dolayısıyla, devrimci çizginin yenilgisini hazırlayan etkenlerden biri oldu. Değişen sınıf ilişkileri bilinemeyince, bunlar devrimci ibir tarzda dönüştürülemedi. Parti, "dönüştüreyim" derken bilgi eksikliği dolayısıyla, statükoyu muhafaza eder konuma düşmüştür. Yine, yeni sınıf ilişkilerinin somut analizinin yokluğu, iki çizgi mücadelesinde ayrılıkların sezgisel olarak anlaşılmasına yol açmıştır. Böylece doğru sınır çizgileri çekmek, antagonist nitelik kazanabilecek tali çelişkilerle ilgilenip çözmek ve sosyalizme geçişin tamamlanmasında bunun gerektirdiği sınıf ittifaklarını sağlamak olanaksızlaşmıştır.

İkinci olarak: Aydınlar ve kadrolar sorununda gösterilen yeteneksizlik de geçici yenilgiyi hazırlayan

ÇKP içindeki devrimci çizginin geçici yenilgisini, günün olanaklarıyla tamamiyle açıklamak mümkün görünmüyor. Bu bağlamda, ancak bazı önemli ipuçları yakalanabilir.

etmenlerden biri. Aydınlar ile çalışanlar arasındaki ittifak, yeterince olgunlaşmadı. Karşılıklı anlayış ve güven eksikliği, ittifakın sağlanmasında "zor" unsurunu ortaya çıkarırken, devrimci çizgiye karşı hoşnutsuzluğu arttırmıştır. Bilim adamları ve sanatçılara karşı, yapısal bir çizgi uğruna sektör tavırları alındı. Devamla gelişme yollarında bir dizi engelin ortaya çıkarılması;

edebiyat, sanat, tiyatro faaliyetlerinin aşırı denetlenmesi vs. biçimindeki katı önlemler, gerek kültürel faaliyetlerin, gerekse bilim ve teknolojinin zarara uğratılmasına yol açtı. Bu tutum, aydınlarca "zorbalık" olarak kabul edilip mahkum edilmiştir. Sonuçta aydınların büyük kısmı, ya devrimci çizgiyi savunmaktan vazgeçti ya da bu çizgiyi sahte bir biçimde destekledi. İkona edilmeden ve gereğince hazırlanmadan kırsal bölgelere gönderilmeler, genç insanlar ve özellikle aileleri arasında yoğun hoşnutsuzluk yaratmıştır. Mao öldüğünde, kitlelerin bu biükinliği ve aydınların hoşnutsuzluğu, büyük bölümünü revizyonist çizgi saflarına götürmüştür.

Üçüncü olarak: Devrimci çizgide mücadele sürdürenlerin kişisel görüşlerinin etkili olması. Siyasi

mücadelenin bu şekilde kişiselleştirilmesi, gerçek bir "Mao Kültü"nde toplanmaktadır. Bu kült kısa bir süre olumlu, sonuçta ise olumsuz bir rol oynamıştır. revizyonist önderler, Mao'nun adına sığınarak gizlenme olanağına kavuşabildiler. Lin Piao ve Hua Guafeng gibi. Siyasi mücadele kişiselleştiği zaman, bu, kendini çizgiyle ilgili sorun olarak değil de kişisel sorun olarak açığa vurur. Mücadele pratiğinin bu şekilde algılanması, kitleler arasında ilgisizlik yaratmıştır. Zira kitleler, bu mücadelelerin yaşamlarını nasıl etkileyeceğini yeteri kadar kavrayamadılar. Revizyonist çizgi izleyicileri de bunun üzerine oynayınca, kitleler destekleyici pozisyona düştüler.

Dördüncü olarak: Kültür Devrimi sırasında parti üyelerinin çoğu, devrimci bir tutum almayarak devrim karşıtı konumunda kaldı. Devrimci çizginin en tutarlı öncüleri, parti içinde azınlıkta kaldıkları için, değişik ideolojik ve politik eğilimlerle uzlaşmak zorunda kaldılar. Bu kısmi tecrit durumu, 1969'da yapılan 9. Parti Kongresi'nde de altedilemedi. Devrimci çizgidekiler, Politbüro'nun 1/3'nü temsil ederek, azınlıkta kalmışlardır. 1971'de Lin Piao'nun düşmesinden sonra da devrimci önderler, Kültür Devrimi'ne hiç de yakın olmayan sivil kadrolarla uzlaşmaya girme zorunluluğu duymuşlar ve bu kadrolar, Hua Guafeng'in hükümet darbesinde dayanacağı sosyal ve politik temeli oluşturmuşlardır. Bu kısmi tecrit durumunun temeli de Çin proletaryasının oldukça yetersiz bir ağırlığa sahip olmasıdır. Proletaryanın genç kesimi, devrimci çizgiye sonuna kadar destek veriyse de bu, sayısal olarak zayıf bir destektir. Küçük burjuva eğilimlerle uzlaşmalar, bu yüzden devreye girmiş ve bunlara duyulan gereksinim daha radikal (teorik ve pratik) tavırları engellemiştir.

Bu kadarı yeterli değil

Kuşkusuz Çin'deki devrimci çizginin geçici yenilgisini, yukarıda sıralanan dört nedenle sınırlayarak açıklamak yeterli bir yaklaşım olmayacaktır. Sorunun esas kaynakları kitle örgütleri ve özellikle "komün" tipi örgütlerle, işçi kitlelerinin iktidar organlarının partiyle ilişkile-

rinde aranmalıdır.

Tarihsel ve toplumsal süreç, bir volkanın üzerinde duran kapitalist yolcu ÇKP'nin çizgisini daha şimdiden mahkum etmiştir. Bu çizginin, nihayetinde tüm revizyonizm tarihinin gösterdiği gibi, yenilgiye uğraması kaçınılmazdır. Proletaryanın muzaffer bayrağının Çin'de yeniden dalgalanması da.

KAYNAKÇA

Jean DEABUER, Çin Kültür Devrimi

Edgar SNOW, Uzun Devrim
Mao Zedung, Yeni Demokratik Devrim

Charles BETTELHEIM,
Monthly Review

Samir AMİN, Kommune
1983/4

mesi "Mao kültü"nde toplandı.

Siyasi mücadeleleri kitlelesleştir-

Ayrılarla aynıların ayrıştırılması

Solda birlik tartışma ve çabaları sürdürülürken, değişik çevre/kişilerin konuyla ilgili görüşlerini okuyucularımıza ulaştırmanın yararlı olacağına inanıyoruz.

Temel DEMİNER

Değiştirilmesi gereken bir dünyada, devrimci öznenin yaratılması, devrimci sınıfın ve ondan yana saf bağliyanların sürekli gündem maddelerini oluşturan köklü sorunları olmuştur.

Dinamik sorunsal oluşturan bu sürecin gündem maddesinin çözümü, sınıf dışı "entel"liklerde ifadesini bulan etnik idealizm'den köklü bir kopuşun yanıbaşında; praksis diyalektiğinde ve onun sınıf organikliğindeki tarihsel eylemlilik kapasitelerinin devindirilmesinde saklıdır. Çünkü, devrimi gerçekleştirecek devrimci öznenin gereksindiği birlik; i) proletaryanın ideolojik olgunluk düzeyine, ii) savaşımci sınıf bilincinin inisiyatif ve kapasitelerine, iii) bu uğurda sınıfın tarihsel praksisindeki nesnel tarihsel sürecin akışını Marksist-Leninist radikallikte değıstirmesi eksenlerindeki sınıf disiplininin organik güçlölğüne bağılı olarak kazanılabilir.

8'lerin çağrısına ön değiniler

"8'lerin çağrısı ve Birlik Tartışmalarına Dair"ki görüşlerimizi, ilgi alanları içinde irdelemeye çalışacağımız bu yazımıza başlarken; 8'lerin çağrısının da, bundan önceki toplantılarının da yukarıda tarif ettiğimiz türdeki (devrimci özne ya da Modern Prens bağlamında) kazanılması gereken bir birliğin dölleyici dinamik nedeni olamayacağının altını çizelim. Ve umalım ki 8'ler de bu çağrılarını çıkartırken, bizim gibi "düşünüyor" olsunlar...

Herkesin bildiği gibi; 8'ler, yurtdışındaki sosyalistlere bir çağrı çıkartıp, 60 kişiyi Bocholt'ta bir salonunda toplantısına çağırdı. (1) Bocholt'a hangi kriterlerle çağrıldıklarının pek belli olmadığı bu toplantının amacı; 8'lerce şöyle ifade ediliyor: "Türkiye'de, 18 arkadaşımızın 'sosyalistlere' çağrısı ile başlatılan inisiyatifini destekliyoruz. (...) Bizler, sözkonusu inisiyatifte paralel olarak, halen çeşitli Batı Avrupa ülkelerinde yaşamakta olan sosyalistleri kapsayacak bir tartışma ve ortak tartışma platformunun gerçekleştirilmesinin de birlik sürecine çok yönlü katkılarda bulunabileceği kanısını taşıyoruz. (...) Sosyalist bir toplum kurmak için mücadele amacıyla birleşen kişilerin bu ortak mücadelenin nasıl bir yapı içinde ve hangi temel program hedefleri etrafında örgütlenebileceğine ilişkin bir görüş alışverişi ve çalışma sürecine girmeleri yolunu öneriyoruz.

Böyle bir görüş alışverişi ve ortak çalışma sürecinin birçok noktada, varolan farklılıkları azaltabileceği, (bunun sağlanmadığı durumlarda) çeşitli görüşlere açıklık ve belirlilik getireceği, böylece daha geniş bir anlayış ve güven ortamına yardımcı olabileceği düşüncesindeyiz. (...) Batı Avrupa'daki Türkiyeli sosyalistleri 'sosyalist hareketin eçmişi ve bugünü, birlik deneyleri ve birlik imkanları bakımından değerlendirmek üzere' biraraya gelmeye çağırıyoruz." (8'lerin çağrısından, *Yeni Öncü*, sayı: 17, sf. 87)

8'lerin çok farklı yerlerde duran imzacılarının niteliğini unutmadan; bu imzaların içinde (politik görüş ve

konumlarından ötürü netleşme ve saflaşmaya hizmet eden tartışmada birlikçi gerekçeler dışında!) 'birlikte' olmamızın olanaksız olduğu Veysi Sarısözen gibi arkadaşların da olduğunu bir an dahi gözardı etmeden (2); yukarıdaki birlik tarifimizin kaydını açıkça düşerek; sözü geçen çağırının en geneliyle "evet" dediğimiz "zikri"nin ardında farklı "fikir"ler olabileceğini unutmadan; bu çağırını kayd-ı ihtiyat ile destekliyoruz... Toplantı çağırısının metninden yaptığımız alıntıların söylemine "evet" deyip, bu "evet" in ardından hemencecik ekliyoruz: Birlik, zorunlusu olduğu ayrışma süreçlerini de geçirmesi gereken bir kaçınılmazlıktır.

Kanımız, 8'lerin çağrısı, bu kaçınılmazlığa hizmet edebildiği oranda, elde edilmesi gereken birliğin yolunu açabilecektir. Bu anlamı içindedir ki, bunun kazanılabileceğinin; kimi 'tatsız' ve tüketilmesi gereken zorunlulukları oluyor. Örneğin bunlardan birisi 'aynılarla ayrıların' politik birlik açısından olanaksız çeşitlilikteki yelpazesini, aynı çatı altında toparlamasıdır... Politik birlik gereksinimi had safhada iken; birlik konusundaki bu açık sözlülüğümüz kimilerini rahatsız edecektir. Ama "eğri oturup doğru konuşalım": Elmalarla armutların birliği olası olmuyor. Lakin bunun olası olmadığının bir kez daha denerek ilerlenmesi için de, 8'lerin çağrıcısı olduğu türden toplantılarla biraraya gelmesi gerekiyor.

Hayır hayır, sakın olaki dediklerimizden bunların önemini ve içinde bulunduğumuz koşullardan ötürüdür ki- taktik gerekliliğini küçümsemediğimiz veya Taner Akçamvari,

bu toplantıları "iman tazelenmesine denk düşen, sosyalist terapi saatleri" (Taner Akçam, *Sokak Sayı: 8*, sf: 20-21) olarak nitelediğimiz sonuçları çıkartılmasını... Bu toplantılar yapılmalıdır. Bu toplantılardan "genel" bir birlik çıkartılacağı yollu imkansız sevdaların kötü uzlaşmacılıkları reddedilerek, bu toplantılar yapılmalıdır. Ve de bu toplantıların işlevselliği (elmalarla armutlar yan yana gelemeyeceği için!) "elmalarla elmaların" ya da "armutlarla armutların" birleşmesine hizmet edecek bir biçimde tüketilerek, olası olduğu ölçülerde pratiğe bağlanmalıdır.

Altını çizerek bir gerçeği ifade etmek istiyoruz: Hiç bir koşul altında politik birlikleri sözkonusu olmayan, 2. enternasyonalizmden muzdarip çevrelerle Leninistlerin yan yana gelerek tartışmalarını; bu tartışmaların, tüketilerek muhtaç olunan ayrışmacı bir tasnife hizmet etmesi temelinde büyük öneme haiz olduğuna inanıyoruz.

Evet, bu toplantılar devam etmelidir. Bu toplantılar politik düzeyde birlikleri ne olası ne de gerekli olmayan reformcularla radikallerin ayrışmasına hizmet etmelidir. Her ne kadar İrfan Yavru arkadaş *Birikim*'de (sayı: 7, sf: 14-21) çıkan bir yazısında bu "tarifi ortodoks bir söylem olarak" kabul etmemekteyse de; görünen odur ki, İrfan arkadaş ve onun gibi düşünenler, bugün en olgun biçimlenişini TB"K"P'de bulan "yenilenmeci" 2. Enternasyonal tandanslı sosyal-demokratik reformculukla onları neyin ayırdığını açıklamak ve bu durumu aydınlığa kavuşturmak durumundadırlar. Çünkü hepimiz biliyoruz ki, Murat Belge'nin devrimci Marksizmin en temel tezlerini "yerle bir etmeye kalkıştığı" (ve bir yere kadar da Carillo ve Berlinguer ile üst üste düştüğü) çözümlemelerini, Sadun Aren yönetimindeki *Marksizm ve Gelecek* (sayı: 11) dergisinde ayakta alkışlayanlar TB"K"P eğilimli kişilerdir... Ve de İrfan arkadaş gibi, TB"K"P'iler de radikal/reformist ayrıştırmacılığına (çok ilgintir ki!) aynı bazlı eleştiriler yönelmektedirler.

Bu anlamsız bir benzerlik değildir. İrfan'ın küçümseyerek "tarifini ortodoks bir söylem" olarak nitelediği gereklilik yani radikal/reformcu ayrışması; kanımız odur ki tar-

tışmada birlikçi ve ayrışmacı bu toplantıların, hizmet etmek zorunda olduğu temel ilgi alanlarından birisi olmalıdır. Dikkat ediniz "temel ilgi alanlarından birisi olmak zorundadır" dedik, ama tek demedik... Sağlıklı bir radikal/reformcu ayrışması anlayışı, elbette sosyalist demokrasinin ve yeni sosyalist yaşam tarzının egemen ekonomik/bürokratik tarifini aşan eksenlerindeki programatik ayrışma eksenine oturtulamaz ise; fazla değil, hiçbir şey ifade etmez...

Birliğe geçerli yaşamın ne olmalıdır?

Politik birliğin acil bir görev ve yakıcı bir ihtiyaç haline geldiği, tartışma götürmez bir gerçektir. Bu noktada sorun, bu gerçeğin "genelleştirilmiş" yüzbininci tekrarı değil, "nasıl, hangi amaçlı ve hangi nitelikli bir birlik?" sorusunun devrimci soyutu ve somut projeleriyle sunulmasıdır.

Birlik, ciddi bir iştir. Bunun hemen yanbaşıda ise; sınıfsal çıkarlara dayalı doğal ayrılıkların farklı tarifli çatışmasına ve demagojik istismarına açık bir alandır. (3) Yapay engellerini ve sınıf mücadelesinin dolu dizgin dinamiklerini de ekledik mi, bu alanda doğrusal ve genel bir ilerleyişin olanaksız olduğu da kendiliğinden ortaya çıkar.

Bilmeyen yok: *Saçak* dergisinin çok kabaca da olsa -ki dökümünden de (4) açıkça görülebileceği üzere; verili sosaylist hareketimizin genelinin ayrılıkları birleştikleri nokta-

ların çok ötesindedir. Bu noktada 12-13 Ağustos 1989'daki Kuruçeşme toplantısında Gencay Gürsoy'un "sosyalist birlik mi, sosyalist ayrışma mı?" (Görüş, sayı: 34, sf: 10-11) diyen kurgusu üzerine inşa ettiği söylemi (olsa olsa iyi niyetten ötedel!) fazla bir şey ifade etmemektedir. Kendi deyişiyle "akkoyunla karakoyunun ayırdedileceği bir 'ermeydanı' arayışı" içinde olan ve "bir ideolojik harmanlanma gereksinimine" dikkatleri çeken Gencay Gürsoy arkadaşımız; yaşananla ulaşılan gerçeğe nesnelliliğiyle değil, tarihi kendisiyle başlatan bir öznellikte yaşamaktadır ki, işte tam da bu, birlik tartışmaları ve çabaları konusunda kaçınılmaması gerekenin ta kendisidir.

Açıkça ifade edelim: Ahmet Ural'ın "birlik hem gerekli, hem olanaklıdır" (agk, sf: 12) yaklaşımı, birliğe kendi "egzantrik" tartışmacılığının öznel boyutunu içermektedir. Özetle Ural'ın "birlikçi" zikrinin genellemeciliği, onun farklı bir "birlik fikri"nden kaynaklanmaktadır...

Umur Coşkun ise, "bugün koşullar, Marksist hareketin farklı kollarının umulandan daha kısa sürede birleşmesi açısından elverişlidir" (agk, sf: 14-15) derken; sosyal-demokratik TB"K"P programının özneliliğini dile getirmektedir... Kaldı ki öte yandan ise, TB"K"P MK 11 Ağustos 1989 tarihinde yayınladığı bir bildiride "Partimiz birlikte yürütme kararlılığında olan herkesle bu sürece (kastedilen Kuruçeşme insiyatifidir -y.n) omuz vermeye hazırdır" (Adımlar, sayı: 17, sf: 10 ve 22) diyerek dört elle sarılmaktadır...

"Yasal parti devrimci bloktan çıkar" diyen M.Emin Sert ise, "Bütünsel bir kaynaşmanın yaratılmasına hizmet edecek bir parti tasarlıyoruz" (Siyaset, sayı: 8, sf: 8-9 abç) deyişinin tericini dile getirmektedir.

Öznellik örnekleri, çok çeşitli versiyonlarıyla çoğaltılabilir!... Ama durup soruyoruz: bu düzeyi farklı öznelliklerin yanyana durarak, politik birlik gibi ciddi bir işin önünü açabilecek bir nesnellik düzeyini tutturabilmeleri olası mıdır?

Bizim daha öncelerde de ifade ettiğimiz yanıtımız "hayır"dır. (5) Verdiğimiz yanıtımızın birlik konusunu koyuş tarzıyla Toplumsal Kurtuluş yazarlarından Haluk Yurtse-

ver'in dedikleriyle (Toplumsal Kurtuluş sayı: 27, "Solda Durum Saptaması ve Sorumluluğa Çağrı", sf: 45-47) ciddi paralellikler taşıdığı'nın altını çizerek; sözü Yeni Çözüm'ün paylaştığımız şu görüşlerine bırakalım: "Bugün her türden ciddi birlik girişimleri önce sokaktaki eylem ve güç birliklerinden geçmek zorundadır. Hatta düşmanın sola yaşam hakkı tanımadığı alanlarda bile birlik oluşturmayı bilebiliyoruz. Gelin gerçekçi olalım, daha bunlar bile gerçekleştirilmemişken, sol güçlerin bu alanlarda birbirlerine tahammülü sorunu aşılmamışken, bu (Kuruçeşme girişimi kastediliyor -yn) platformda, parti ya da cephe birliği aramak gibi gerçekçi olmayan düşler kurnayalım." (Yeni Çözüm, sayı: 29, sf: 60)

Evet gerçekçi olmak gerekiyor... Bu tür çabalar (yanyana getirdiği çok farklı özelliklerle!) olsa olsa, politik birlik alanındaki maksimalist beklentilerden (kesin kes!) arınmış olma koşuluyla; "gerçek" ya da "yapay" farklılıkların sağirlığından çıkış için, tartışmada birlikçi ve taktik kapsamlı "derleyici" bir hedeftir... Reformist ve radikal eksenlerde doğrunun çok parçalı olduğunu bir an dahi unutmadan, ayrışma kadar, birleşmelere de hizmet edecek olan bu alanların, yapay ayrılıklara tekabül eden özellikleri de izole ederek, politik birliğin önünü gerekli nesnelliliğiyle açılabilmesine hizmet edebileceğinin altı özenle çizilmektedir.

Çok parçalı olan doğrunun gerçekleşmesi yolunda, birliği; koşulların ürünü olan, ama kendisini ona teslim olmakla sınırlamayıp, işçi sınıfı organikliğiyle bütünleşmiş kolektif birşeyler yapmak isteyen insanlar; sosyalist hareketimize bir afakan gibi çökmek isteyen sosyal demokratik tandanslı reformculuk kadar; mahfiller* aşamasındaki radikal sosyalist hareketin çelişki ve açmazlarını da kavrayabilerek çözümlemelidirler. İşte bunun içindir ki, radikal sosyalist mahfiller birbirlerini muarız (karşıt) ya da suçlu görüp ilan etmek kolaylığı yerine; politik birliklerinin, olması gere-

*mahfil: dernek, çevre, toplandı yeri.

ken ortaklıkta düşünüp/davranmak için gerekli olduğunu bir an dahi unutmayıp, farklılıklarını abartmamalıdır.

Şu radikal sosyalist mahfillerin kulaklarına küpe edilmelidir: Eğer reformizmden kopmuş, herhangi bir radikal sosyalist mahfil (doğrunun çok parçalı olması kişiliğinde!) bir diğer kardeş sosyalist mahfilden etkilenmeyecek kadar "doğru" ysa, zaten tarihin içinde yaşamıyor demektir!...

Parti (6) düzeyindeki politik birlik sorununu çözmeye denk düşen dağ gibi bir program sorununa, taraf olan radikal sosyalist hareket, (ulusal ve uluslararası plandaki devindirici dinamiklerin sarsıcılığıyla!) bir rekompozisyon sürecine, yani yeniden biçimlenip aşamasına dalmıştır. Bu durum ise, "de facto" olarak teorik ve pratik düzlemdeki politik birlik sorununu, farklı sosyalist mahfillerin birincil gündem maddesi kılmıştır... Aynı eş zamanlı süreçte de, sosyalizmin işçi sınıfının tarihsel bilinçli eylemi olarak tarif ve tasavvur edenler açısından, (bir geçmiş değerlendirmesi bağlamındaki) sınıf hareketinden kopukluklarının halli sorunu, bir diğer gündem maddesi olup çıkmıştır.

İçice geçmiş bu iki yaşamsal gelişimin altını çizip, hemencecik belirtmemiz gerekiyor: Radikal sosyalist mahfiller açısından politük birlik! Kazanılması gereken Marksist-Leninist bir programın yaratılması ve bu eksenlerdeki bir mutakabakat yolunda; kendini bir üst illyiçi sentez için, yadsımanın aracı kılınmalıdır... Bu bağlamla bir yönelimin diyalog ve yakınlıkları, daima geliştirilmesi (ve reformistlerden kopulması) gereken önemli fırsatlar olarak algılanmalı ve değerlendirilmelidir. Ve işte yapılması gereken de, tartışmada birlikçi (Kuruçeşme ve Bocholtvari) eksenlerin radikal zeminlere çekilip kurumsallaştırılarak birlik tartışmalarının bu bağlamda tüketilmesidir. (Bu konuda bkz: Ertağrul Kürkçü, *Adımlar*, sayı: 17, sf: 9)

Kanımız odur ki bu noktada Mahir Sayın'ın deyişiyle, "birliğin engelinin dogmatizm" M.Sayın, Sosyalist Birlik, sayı: 5, sf: 42-47) olduğunu unutmamak durumunda olan radikal sosyalist mahfillerin yaratıcı

E. Kürkçü

mütevazılığı; bu tür faaliyetlerden en az ve en verimli ayrılıkla çıkmaya gayret etmelidir.

Politik birlik sürecinin çok ciddi sorunları vardır. Sürece nasıl başlandı ve öznelce neler umulduğundan ötede, politik birlik için sınıf organikliğı bazında ne yapıldığı; asgari değil, azami ve kapsamlı bir sorgulamanın neresinde bulunduğu; programatik bazı örgütsel/pratik bir süreç olarak ele alınması gereken politik birlik yolunda ayrılıkların ve ayrılıkların, farklı yoğunluklarca hangi netlikte tarif edildiği; ve de sınıf dinamikleri zemininde aşağıdan gelen bir süreç olarak birliğin ne gibi bir harmanlanma içindeki saflaşmaları dinamize etmesi gerektiği, kolektif bilinç düzeyine çıkartılmalıdır... İş böyle olunca da Hikmet Çelebi'nin deyişiyle, "salt aydın tartışmalarıyla ve sonsuz tartışma platformlarıyla bir birliğin örülmesinin mümkün olmayacağı ortadadır. (...) Birlik tartışmalarında, bir dizi 'mükemmel proje' ve programın yerini ortak eylem ne ölçüde alıyorsa, o ölçüde tartışmalar hedefe yönelir ve pratik değer taşır. Değilse, sonu gelmez tartışmalarla, pratikte ortak eylem geliştirilmeden birlik sağlanamaz." (Emek, sayı: 9, sf: 46-47)

Evet bunların unutulmaması gerekiyor!...

DIPNOTLAR:

1) Toplantıya çağrılan 60 kişilik listede Kürt sol'u bir bütün olarak yoktu. Toplantıya çağrılan kişilerden örgütlü olanlar Dev-Yol, TB"K"P, TEP, Kurtuluş, TKP, TSIP, Devrimci Partizan, Halkın Devrimci Öncüleri, TKP(B), Sosyalist İşçi'den kişilerdi. Ayrıca Türkiye'de yayınlanan dergi yazarlarından toplantıya katılanlar ise şunlardı: Sorun, Sınıf Bilinci, Devrimci Marksist, Toplumsal Kurtuluş, Birikim, 10 Eylül, Marksist, Sosyalist Birlik, Gelenek.

Özelle, 60 kişilik çağrılar listesi oldukça dardı. Ve yurtdışındaki sosyalistlerin bütünü nü kapsamaktan da uzaktı.

2) Veyis Sarısözen'den diğer tüm TB"K"P'lilere kadarki bütün bir insanlar yelpazesiyle, bireysel planda hiçbir alıp veremediğimiz yoktur. Onlarla sorunumuz, bireysel

motifli önyargılarımızdan değil; aksine, programatik ayrılıklarımızdan kaynaklanmaktadır.

Bunun için orki, Siyaset, "Elmalarla armutlar nasıl toparlanacak? (...) Türkiye solunda alışılmadık bir süreç zorlanıyor" (sayı: 6, sf:1) dese de; biz, reformcularla alışılması olanaksız olan bu sürecin, "elmalarla armutların nasıl birleşeceğine" değil de, hangi netlikteki ayrıştırmalara hizmet edeceğine bakıyoruz. Çünkü biz, Veysi Sarısoğan'ın "Marksist Solun Yeni Birliğine Doğru" (Adımlar, sayı: 18, sf: 9) adlı yazısındaki gibi, "birlik ve parti düşleri kurmuyoruz. Bunun içinde karşı görüşlerimizi, yığınların önünde ve onlara müracaat eden tartışmada birlik olanağını değerlendirerek; açıkça ve kötü uzlaşmalara gereksinim duymadan mahkûm edelim. Programatik ve örgütsel temellerde benzerlerimizle birleşebilmek, ayrışalım. Birlik adına olanaksız zorlamayalım!.. diyoruz.

3) Birlik alanı farklı tarif ve tasavvurların şiddetli bir çatışma alanıdır. Bir diğer yanıla da, istismara çok açık olan bu alanda "aynı işi yapmaya kalkışan"lar çok farklı şeyler diyebilmektedirler. (Bu konuda bkz: İşçiler ve Politika, sayı: 10, Doğan Tarkan, Saim Koç, Çağatay Anadol, Orhan Dilber, Umur Coşkun, Ertuğrul Kürkçü, sf: 4-5; Gelenek, sayı: 26, sf: 12-81; İşçiler ve Toplum, sayı: 7, sf: 5-15; Sosyalist İşçi, sayı: 44, sf: 14-14; Yeni Öncü, Sayı: 17, A.Kadir, E.Kara, sf: 42-64)

4) Saçak'ın bu konudaki yetersiz de olsa, ilginç dökümü için bkz: sayı: 67, "Sosyalistler Nerede Birleşiyor, nerede Ayrılıyor? sf: 3-29

5) Bu konuda şu çalışmalarımızı zikredebiliriz. Sorun, sayı: 11-12, "Birlik ve Ayrışma Diyalektik Bir Bütündür" sf: 18-212; "Tartışılan Koşullarda Birlik Sorunu üzerine Düşünceler", sf: 20-25

6) Parti konusunun önemini altını ne kadar çizsek, yine de azdır. Bu konuda bizce sorun şudur: Biz, birleşik Leninci bir partide merkeziyetçiliğin yanısıra bir demokrasiyi ve demokratikliğin yanısıra da bir merkeziyetçiliği; işçi sınıfı organikliğindeki kolektiflerde gerçekleştirebilecek miyiz?

Sonra parti içinde, militan zeminlerden kopmadan zengin bir düşünce atmosferi yaratabilecek miyiz?.. Ya da işçi sınıfının bir iktidar aracı olan ve kolektif aydın (ama asla kuratıcı değil) özellikleri taşıyan bir partide, azınlık haklarını (yani fraksiyona ya da "eylemde birliği zorlayan" kanallara dönüşmüş) eğilimlerin meşru haklarını güvence altına alabilecek miyiz?

"Monolitik parti" mülleriyle, olması gereken kolektiviteli "yönetici"lere havale etmekten ya da "şaşmaz yanılmaz" merkez görüşlerinden kopabilecek miyiz? Ya da partimizde geleceğin toplumunun ve insanının öncüllerini yaratabilecek miyiz?

Sınıfın çıkarlarından madaa hiçbir özel çıkarı olmayan ve kurtarmaktan kurtulmuş özellikleriyle, proleteryanın örgütlü öncü kesimine denk düşen bir partiyi, işçi sınıfı yataklarında örebilecek miyiz?

Özette kazanmaya cür'et eden ve bir sosyalist demokrasinin inşasını hedefleyen Leninci örgüt teorisinin önerdiği enginlik ve bilgelikteki sınıfın savas örgütünü yaratabilecek miyiz?..

Biz bunları olumlu yanıtıyoruz. Bu olumlu yanıtımızdan ötürüdür ki, Y.N.Yağcı'nın "Nasıl Bir Parti?" (Yeni Açılım, sayı: 16, sf: 11-16) sorusunu koymuş biçimine de, yanıtına da "hayır" diyoruz.

110. DOĞUM YILDÖNÜMÜNDE STALİN

Gerçeğe hürmetin tapmaya farkı

Dünya devrimini ilerletmek, faşizmi yenilgiye uğratarak sosyalizmi daha büyük bir maddi güç haline getirmek, Leninizmi uygulamak ve geliştirmek, dünya proletaryasına başarı ile önderlik etmek, Lenin'den hemen sonra en başta Stalin'in işi olmuştur.

2 1 Aralık 1989, dünya proletaryasının öğretmenlerinden Stalin'in doğumunun 110. yıldönümüydü. Günümüzde, Marksizm-Leninizme Stalin üzerinden çok yönlü saldırılar yapılmaktadır. Bu saldırılara göğüs germek, Stalin'i sosyalist insanın bütünlüğü içinde savunmak, uluslararası çaptaki ideolojik mücadelenin mihenk taşı durumunda. Bu savunma, Stalin'in hatalarını ortaya koymaya engel değildir, olmamalıdır. Aksine, hatalarını eleştirmek ve esasta doğru olan gü-

lerdir. Komün, çıkışında, Stalin'in değerlendirmesini öz olarak ortaya koymuştu. Doğru tavır Stalin'in eserini sahiplenirken, hatalarını da cesaretle ortaya koyabilmektir.

1936'ları izleyen dönemde, Sovyetler'de uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının ortadan kalktığını savunması, sosyalizmi hatalı kavrayışının en açık örneğidir. Sosyalist inşada öncelikli olan ağır sanayiye dikkat çekirken, hafif sanayi ve tarımı ihmal etmiştir. Kolektifleştirmede tek yanlılığı, kamu mülkiyetini tek yön-

Tekrar vurgulayalım: Stalin, altıncağ için mücadelenin adlarından biridir. Çabalarının asıl içeriği budur. Bu çabayı toptan reddetmenin sonu hüsrandır.

zergâhına sahip çıkmak; Marksizm-Leninizmi savunma yönteminin temel kriteridir. Mao'yu örnek almalıyız. Mao, Stalin'i Kruşçevci saldırılara karşı savunmasını bildi.

Durmak ve yürümek

"Körü körüne inanç", "gözükapalı itaat" ve "kişiyi putlaştırma" Marksist-Leninistlerin tutumu olmaz. Mao'nun dediği gibi gerçeğe "hürmet"le, dinsel tapınma ayrı şey-

lü vurgulaması ve bazen de maddi teşvikte takılarak, kolektif çıkarlara gereken önemi vermemesi, üzerinde durulması gereken yanlışlardır. Sosyalist inşada teknoloji ve teknik kadroları yine tek yanlı abartan, siyaset ve kitlelerin önemini yeterince vurgulamayan kavrayışı aşılmalıdır. Sıkı kontrol ve merkezi kumanda anlayışını, köylü ve emekçilere esnekliği yadsıyan noktaya götürmesinin yolaçtığı zararlar ortada. Ekonominin önemini tek yönlü vur-

gulayıp, üst yapının rolünü küçümse-
di. Kızıl değil, uzman; kitle değil
kadro anlayışlarına kapıyı aralayan
yanılgılara düştü. Komüntern, 2.
Dünya Savaşı ve Çin Devrimi gibi
konulardaki yanılgılarına ilk sayı-
mızda kısaca değindik. Yekpare
parti anlayışı, parti-devlet ile halk
arasındaki çelişmelerin ele alınma-
sındaki hatalarını da eklemek gere-
kior.

Tekrar vurgulayalım: Stalin, al-
tınçağ için mücadelenin adlarından
biridir. Çabalarının asıl içeriği bu-
dur. Bu çabayı toptan reddedmenin
sonu hüsrandır.

Sovyetler'de sosyalizm, en başta
Stalin'in eseridir. Dünyada yaşan-
mış sosyalizm olgusunda en öndeki
rolü de O oynadı. İnkarcılık, hiç
kimseyi iflah etmedi, etmez. O, Le-
ninizmin uygulanması ve pratiğin
çözüm bekleyen sorunlarının aşıla-
rak ilerletilmesi idi: Lenin sonrası
Sovyetler, çok ciddi sorunlarla karşı
karşıyaydı. Bu sorunların çözümüne,
Stalin önderlik etti. Tarımın kol-
lektifleştirilmesi, zengin ve orta
köylülüğün kaldırılması onun ön-
derliğinde gerçekleştirildi. Stalin,

Ekim Devrimine "dur" demenin de-
ğil, "devam etirme"nin adıydı. Le-
nin sonrası Sovyetler, "sosyalist in-
şaya devam mı, stop mu?" ikilemi
içindeydi. Troçkistler, "stop" diyor-
lardı. Bu sorun, statükoyu koruma
ile ilerleme arasındaki çatışmayı
içeriyordu. Stalin "devrime devam"
dedi. Devam, tarımı kolektifleştir-
me düşünülmeden olanaksızdı. Her-
kes şu soruyu açıkça yanıtlamalıydı:
"Gelinen noktada durmak mı, al-
tınçağa doğru yürüyüşü devam ettir-
mek mi doğrudur?" Zamanlama ve
uygulamaların ayrıntısına takılıp
kalinmamalı, soruya açık cevap ve-
rilmeliydi. "Durmak değil, yürümek
gerekior" diyenlerin safı Stalin'in
yanı oldu. Bu saf, çarkı geriye değil,
ileriye çevirdi. Gerici değil devrim-
ciydi. Statükoyu koruyan değil de-
ğiştirendi. Tarımı kolektifleştirme
harekâtı kime yönelmişti? Kır kapi-
talistlerine!... Bu harekâta karşı çı-
kanlar sosyalizmin değil, köy kapi-
talistlerinin yanlarında değiller miy-
di?

1930'larda Stalin önderliğinde
yapılan, kapitalizmin altiltilmesi-
di. Buna karşı çıkmamanın, kapitaliz-
min savunulması olduğu açıktır.
Stalin önderliğindeki yürüyüş, kır
kapitalistlerine karşı geniş işçi ve
emekçi yığınlarının desteğini al-
mıştı. Onlara rağmen değil, onların
istemlerini ifade eden bir yürüyüş-
tü.

Godot'yu bekler gibi değil

"Avrupa'da beklenen devrim
gelmedi" diye teslim bayrağı çek-
mek devrimcilik olabilir miydi? Tek
ülkede sosyalizm tartışması, bu ba-
ğınuda ele alınmalıdır. Devrimci,
sosyalist inşadan vazgeçmeyendi.
Dünya devriminin ilerletilmesi için,
Sovyetler'de sosyalizmin inşasında
ısrar edendi. Bu ısrar, Doğu Avrupa
ve Çin ile ürünlerini vermedi mi?
Devrimcilik beklemekten değil, iler-
lemekten geçiyordu. Şüphesiz prob-
lemler, hatalar vardı. Fakat bunlar
özün karartılmasının aracı yapılmı-
malıdır.

İlerleme çizgisinin sonuçları
pratik olarak da ortadadır. Hangi
"yiğit" 1930 sonrası Sovyetler'in ka-
tettiği büyük ilerlemeyi, başdöndü-
rücü gelişmeyi reddedebilir? Bu ge-
lişme 1950'lere kadar hızla devam

etti. Stalin'in bir numaralı muhalifle-
ri dahi bu gerçekleri reddedeme-
mektedir. O, ilerleme için gerekli
hazırlıkları yapmasını bildi. Le-
nin'den sonra, NEP anlayışını sa-
vundu. Bununla, kolektifleştirme
faaliyeti için, kuvvet biriktirdi ve ba-
şardı da. Dünya devrimini ilerlet-
mek, faşizmi yenilgiye uğratarak
sosyalizmi daha büyük bir maddi
güç haline getirmek, Leninizmi uy-
gulamak ve geliştirmek, dünya pro-
letaryasına başarı ile önderlik et-
mek, Lenin'den hemen sonra en baş-
ta Stalin'in işi olmuştur.

Stalin'e en bayağı eleştiriler,
sosyalizmi tasfiye eden yeni bürok-
rat burjuva güçlerden gelmektedir.
Ülkemizdeki lerin de temel söylemi,
anti-Stalinizm. Bu onlarca yıllık
sosyalist inşaya deneylerinin reddi ve
liberalizme sarılma şeklinde geli-
şmektedir. Stalin, yanlış ve doğru-
larıyla sosyalizm için kararlı savaşı-
mın adıdır. Tarih bugün onun şah-
sında en büyük çarpıtma ve karala-
malara tanık olmaktadır. Bu çarpıt-
ma ve karalamalara göğüs germek,
Marksist-Leninistim diyen herkesin
görevidir.

TÜRKİYE'NİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI-2

Köylülerin mülksüzleştirilmesi ve "beyler" in iç başkalaşımı

Ülkemizdeki işbirlikçi kapitalizmin gelişmesi ve feodalizmin çözülmesinde, doğrudan üreticilerin üretim araçlarından koparılması, iç başkalaşım şeklinde gerçekleşmektedir.

Tonguç GÜLEÇ

Lenin, "doğal ekonominin ve orta köylülüğün çöküşü ne kadar büyük olursa emek hizmeti de kapitalizm tarafından o kadar güçlü bir biçimde yok edilmek zorundadır"(1) der.

Yabancı kapitalizmin ülkemize girmesiyle birlikte, doğal ekonomi önemli bir sarıntı geçirdi. Daha önceleri dış dünya ile bağları olmayan, bütün ihtiyaçlarını kendileri karşılayan feodal malikâneler, artık bu yapılarından çıkarak ürünlerini pazara sunmaya başladılar. Şüphesiz ki, ilk dönemde pazara sunulan ürünler oldukça sınırlıydı. Bu dö-

nemde pazarda dolaşan ürünlerin esası, yabancı kapitalizmin metalarının yanısıra, bazı ticaret merkezlerinde üretilen sınırlı metalar idi.

Yabancı kapitalizm, metalarını daha yaygın bir şekilde pazarlayabilmek için, ihtiyaç duyduğu iç pazarı yaratıyor ve bunu her geçen gün biraz daha genişletiyordu. Dış kapitalizmin ihtiyaçları doğrultusunda örgütlense de bu durum, aynı zamanda ülkedeki kapitalizmin gelişmesi ve birbirine ters orantılı olan şeyler değildir. İ.Kaypakaya bu gerçeği şöyle ifade ediyor:

"...pazarın (aç. İK) gelişmesi ile kapitalizmin gelişmesi birbirine bağlı şeylerdir ve birbirinden ayrıl-

mazlar. 'İç pazarın' açılması, kapitalizmin gelişmesi demektir. Kapitalizm geliştiği ölçüde 'iç pazar' açılır." (2) (abç)

Toplumsal işbölümünün gelişmesi, iç pazarın oluşumunda ve giderek genişlemesinde temel bir öğedir. Üretim dallarında gerçekleşen ihtisaslaşma ve üretimdeki yoğunluk sayesinde hem pazardaki metaların çeşitliliği, hem de oranı arttı. Bu pazarın genişlemesiydi. Bugün ülkenin en ucra köşelerinin bile pazara bağlandığı, üretilen bütün şeyler pazara sunulduğu gibi, yine ihtiyaç duyulan bütün şeylerin pazardan sağlandığı, kimsenin reddemeyeceği açık bir gerçektir.

TABLO: X1.6, Tarımsal Üretim, 1963-1980
(Bin Ton/Yıl)

Üretim Türü Tahıllar	1963	1967	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Buğday	10000	10000	12200	10000	11000	14750	16500	16650	16700	17550	17400
Arpa	4288	2800	3725	2900	3330	4500	4900	4750	4750	5240	5550
Mısır	9090	1050	1030	1100	1200	1200	1310	1265	1300	1350	1150
Çavdar	900	900	755	690	560	750	740	690	620	620	580
Diğerleri	1205	1109	928	913	877	911	905	857	867	817	989
Baklagiller (Toplamı)	608	610	665	589	665	675	752	813	729	762	835
Patates	1600	1760	2200	2200	2275	2490	2850	2800	2750	2950	303
Şekerpancarı	3281	5253	5896	5095	3707	6949	9406	8995	8837	8760	8500
Tütün	132	188	130	149	203	200	324	248	297	228	240
Pamuk	258	396	544	513	598	480	470	575	475	476	460
Yağlı Tohumlar	898	1066	1535	1469	1472	1354	1430	1517	1374	1511	1498
Meyveler											
Üzüm	2693	3500	3434	3344	3347	3247	3080	3180	3496	5500	3350
İncir	208	232	216	190	156	175	188	175	185	200	200
Fındık*	88	71	190	251	244	317	245	290	310	300	345
Turuncgiller (Toplam)**	-	545	728	691	900	958	975	1147	1081	1747	1038
Hayvancılık (milyon adet yaklaşık)											
Büyükbaş	13.8	15.4	14.1	14.3	14.4	14.8	15.2	15.6	16.0	16.6	16.6
Küçükbaş	43.8	45.6	57.3	58.8	59.3	60.1	60.0	16.0	62.4	64.8	-
Kümes	28.5	32.2	38.5	40.7	41.7	41.7	48.2	51.0	54.7	58.9	-

Kaynak: DİE, TİY 1968, s. 169 vd. DPT Tahminleri, OECD, Economic Surveys, TURKEY, 1972-81

* Fındıkta ilk iki yılın üretimi istatistikte "seçme yanlışlığı" ilginç örneğidir. 1964 ve 1966'ya fındık üretimi 195 ve 190 bin tondur.

** Turuncgiller üretimi 1964'ten sonra ton olarak verilmektedir. Daha önceki yıllar için sayı (adet olarak belirlenmekteydi.)

TABLO: XXV.3.ÜRETİM, 1978-85

TARIM	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
BITKİSEL ÜRETİM: (Bin ton)								
Bugday	16700	17500	16500	17000	17500	16400	17200	17000
Pirinç	190	225	143	198	210	189	168	162
Bakliyat	645	677	732	749	1205	1367	1347	1538
Pamuk	475	476	500	488	589	522	580	?
Tütün	297	206	228	177	207	229	178	170
Şeker Pancarı	8837	8760	6766	11165	12632	12732	11108	9830
Potates	2750	2870	3000	3000	3000	3050	3200	4100
Ayçiçeği	485	590	750	575	800	715	710	800
Naranciye	1081	1147	1158	1170	1203	1299	13434	?
Sebzeler	6925	7356	7530	7674	?	8030	8560	9758
Hayvan sayısı (milyon)	80.9	83.9	87.1	87.9	85.4	82.5	68.5	?
Madencilik (bin ton)								
Taşkömürü	4295.2	4051.5	3602	3973	4010	3537	3632	3605
Linyit	9925	10936	13639	15057	16203	18524	22008	30993
Hampetrol	2735	2833	2316	2364	2334	2206	2087	2107
ELEKTRİK ENERJİSİ (MW. Kurulu güç)								
SANAYİ (bin ton)								
Çimento (kamu, özel)	15130	16833	12875	1643	15786	13645	15738	17581
Şeker (kamu)	1090	972.5	1049	1117	1789	1708.7	1522	1286
Pik Demir (kamu)	146	288	239	1432	277	309	247	267
Yapay Gübre (kamu, özel)	2546	3308	4232	6526	5875	7075	7588	7450
Sülfürik Asit (kamu, özel)	224	238	324	817	722	494	380	650
Kağıt (kamu, özel)	303	301	336	461	549	398	488	470
Sigara (kamu)	56	71	59	72	62	61	62.1	61.7
Polietilen	20	17.2	16.3	17.9	25.6	30	25	60.5
Benzin	63	47.5	52.1	62.4	64	77	61	130
Kamyon (yurtiçi)	12135	13015	8142	11865	14195	16474	16387	17348
Otomobil (yurtiçi)	53000	43808	31529	25306	31195	42509	54832	60353
Buzdolabı	753588	814643	629049	739814	580491	413253	500669	

Kaynak: Maliye ve Gümrük Bakanlığı Yıllık Ekonomik Rapor 1986

Bu durum, ülkemizdeki kapitalist gelişmenin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak gündeme gelmiştir. En iyi kanıtı ise, bu dönemde gerek tarım, gerekse de sanayi alanında görülen gelişmelerdir. Şu son yirmi yıllık süreci bile incelediğimizde bunu açıkça görmekteyiz. Tablo: XI.6 ve Tablo XXI.3, 1963 ile 1985 yılları arasında meydana gelen üretim artışlarını, belirli kesitlerde incelemekte ve önümüze somut bir gerçekliği sunmaktadır. Hemen belirtelim ki, tablolardan çıkan ana sonuç, bu son yirmi yılda üretimin hemen hemen bütün alanlarda belirli bir artışa sağladığıdır.

Bir ülkede, pazar sorunu ele alınırken yalnızca iç pazar ile sınırlı kalınmamalıdır. Çünkü iç pazarın gelişmesi, belirli bir süre sonra bir dış pazarın aranmasını beraberinde getirir. Yarı-sömürge veya bağımlı ülkelerin bu durumu, yani dış pazar ihtiyacı ve ilişkisi, elbetteki emperyalist bir ülkenin dış pazar ihtiyacı ve ilişkisinden oldukça farklıdır. Fakat yine de bu durum, sözkonusu ülkelerin dış pazar ilişkilerini ortadan kaldırmaz.

Lenin, kapitalizmin gelişmesinin onu zorunlu olarak bir pazar aramaya da iteceği gerçeğini şöyle açıklar:

"Kapitalist işletme ise tersine, kaçınılmaz olarak, köy topluluğunun, yerel pazarların, bölgenin ve

sonra da devletin sınırları dışına taşar. Devletlerin birbirinden ayrılığı ve kopukluğu meta dolaşımı tarafından, her kapitalist sanayideki doğal eğilim, onu 'bir dış pazar arama' zorunluluğuna iter.

Böylece bir dış pazar arama zorunluluğu, hiç de Narodnik iktisatçıların sorunları görmek istedikleri gibi, kapitalizmin çürüklüğünü tanıtlamaz. Tam tersine bu zorunluluk, iktisadi düzenlerin eski devirlerdeki birbirinden ayrı ve kopuk durumlarını ve (dolayısıyla fikir ve siyasi hayatın sınırlılığını) yıkan ve dünyadaki bütün ülkeleri bir tek iktisadi bütün halinde birbirine bağlayan kapitalizmin tarihi açıdan ilerici görevini gözler önüne serer." (3)

Türkiye, yarı-sömürgeleşme olgusunun kaçınılmaz bir sonucu olarak dış pazar ilişkilerinde oldukça problemlidir. İhracatı ile ithalatı arasında korkunç bir uçurum mevcuttur ve bu durum onu dünyada en borçlu ülkeler arasında sokmaktadır. Emperyalist ülkelerle girilen eşitsiz ilişkiler, dış borçlarının her geçen gün artmasına yol açmıştır. Bugün 50 milyarı bulan dış borç ciddi bir problem olarak gündemdedir. Mevcut ilişkilerin devamı halinde, bunun daha da artacağı açıktır.

Fakat, bütün bu problemlere rağmen ülkede kapitalizmin gelişmesinin vardığı düzey ve kapitalizmin doğal eğilimi olarak gündeme gelen

dış pazar ilişkileri, geçmiş yıllarla kıyaslandığında önemli bir değişim ve gelişme göstermiştir. Örneğin 1964 yılında 3.6 milyar TL olan toplam dışsatım, 1980'li yıllara gelindiğinde 230.6 milyar TL'ne yükselmiştir. Bu gelişme temposu içindeki en önemli değişiklik ise, geleneksel ihracat ürünleri olan tarım ürünlerinin yerini yavaş yavaş sanayi ürünlerinin almasıdır. Bunu örnekleyecek olursak durum şöyle: 1963 yılında yüzde 79, 1967'de 81, 1973'te 68.6, 1977'de ise 59.4 biçiminde değişikliklerle, giderek düşüş gösteren tarım ürünlerinin karşısında sanayi ürünleri ise şöyle, bir durum arz etmektedir: 1963'te yüzde 17.6, 1967'de 14.3, 1972'de 27.4 ve 1977'de ise 33.4'dür.

1980'li yıllara gelindiğinde, 24 Ocak Kararlarıyla birlikte yürürlüğe konulan "ihracata yönelik sanayileşme modeli", haliyle, ithal ikameci dönemden farklı olarak, dış satımda daha büyük bir artmayı beraberinde getirdi. Bu dönemde yapılan hayali ihracatları bile gözönünde bulundurduğumuzda yine de büyük bir ihracat artışının olduğu gerçektir. Mevcut kaynaklar, 1979 yılında 2.2 milyar dolar olan toplam dışsatımın, 1985'lere gelindiğinde 7.9 milyar dolara yükseldiğini belirlemektedir. Yine aynı dönemde (1980 öncesinde) yüzde 60 dolaylarında olan tarım ürünlerinin dış satımdaki payı,

önemli bir düşmeyle yüzde 20 dolaylarına inerken sanayi 1980 öncesindeki yüzde 35'lik durumundan önemli bir gelişme göstererek yüzde 75 civarına yükselmiştir.

Lenin, bir ülkedeki "iç pazarın gelişme derecesi, ülkedeki kapitalizmin gelişme derecesidir" der. Yukarıda ana hatlarıyla da olsa ortaya koyduğumuz durum, gerek iç pazarda gerekse de dış pazarda meydana gelen değişiklikler ve gelişmeler, ülkemizin kapitalistleşme yolunda katettiği düzeyi göstermektedir.

Köylülüğün mülksüzleştirilmesi

Doğrudan üreticilerin üretim araçlarından koparılması, tarihsel olarak iki temel süreci izlemiştir. Bunlardan biri farklılaşma, diğeri ise iç başkalaşımdır. Bu süreci yaşayan ülkeler, farklı tarihi ve iktisadi koşulların doğal bir sonucu olarak yollardan birini izlemişlerdir.

Rusya'nın iktisadi gelişme durumunu inceleyen Lenin, Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı eserinin ikinci baskısına yazdığı önsözde şöyle der:

"Rus devrimi, mevcut iktisadi temeliyle, gelişiminde ve sonucunda anesnel olarak iki ana çizgi izleyebilir.

Ya eski toprak beyliği iktisadi, binlerce bağla serfliğe bağlanmış haliyle muhafaza edilir ve bu yavaş yavaş salt kapitalist 'junker' iktisadi haline dönüşür. Emek-hizmetinden kapitalizme nahai geçişin temeli, feodal toprak beyliği iktisadının içbaşkalaşımıdır. Devletin tarım sisteminin tümü kapitalist hale gelir ve uzun bir süre için feodal özellikler korunur. Ya da eski toprak beyliği iktisadi, serfliğin bütün kalıntılarını ve her şeyden önce de büyük toprak sahipliğini yok eden bir devrimle yıkılır. Emek-hizmetinden kapitalizme nihai geçişin temeli, toprak beylerinin malikanelerine köylülük yararına elkonulmasının sonunda müthiş bir hız kazanmış olan küçük köylü çiftçiliğinin özgür gelişimidir. Tarım sisteminin tümü kapitalist hale gelir. Çünkü serfliğin izleri ne kadar eksiksiz yok edilirse, köylülüğün farklılaşması o kadar hızlı ilerler." (4)

Gerek farklılaşma gerekse de iç-

başkalaşım, yönelimleri itibarıyla köylülüğün mülksüzleştirilmesi süreçleriyse de bu iki süreç izledikleri yol ve yöntemler bakımından önemli farklılıklar içerirler.

Köylülüğün farklılaşması

Lenin, "doğal ekonomi hala egemenken, bağımlı köylülüğün bağımsızlığında bir gelişme olur olmaz, hemen orada köylülerdeki farklılaşmanın tohumları ortaya çıkacaktır" der. Köylülüğün mülksüzleştirilmesinin, en devrimci en kısası olan bu sürecin zemininde, köylülük arasındaki iktisadi çelişkiler yatar. Bu oluşum, bize "eski ataerki köylülüğün kesinlikle dağıldığını ve yeni tip kır sakinlerinin doğduğunu" gösterir.

Lenin, bu süreci daha somut olarak ifade eder.

"Eski köylülük yalnızca 'farklılaşmakla' kalmıyor, tamamen dağılıyor, yokoluyor, her bakımdan yeni tipteki kır sakinleri tarafından tarımdan atılıyor -bu yeni tipler, meta ekonomisinin ve kapitalist üretimin egemen olduğu bir toplumun temelidir. Bu tipler, kır burjuvazisi (esas olarak küçük-burjuvazi) ve kır proletaryasıdır- tarımdaki meta üreticileri sınıfı ile ücretli tarım işçileri sınıfıdır." (5)

Bu süreci, en saf şekliyle Amerika'da görüyoruz. Her ne kadar köylülüğün farklılaşması süreci, Fransa'da nihai hedefine ulaşıyorsa da, buradaki durum Amerika'dakinden farklıdır. Amerika'da, geniş topraklar üzerine yerleşen üreticiler, toprak üzerinde herhangi bir feodal

mülkiyetin engellemesi ile karşılaşmamışlardır. Bu durum onların özgür ve eşit mülk sahibi küçük üreticiler olarak hızla farklılaşabilmelerinin elverişli koşullarını yaratıyordu ve gelişme de böyle oldu.

Fransa'da ise, her şeyden önce toprak üzerinde büyük feodal toprak mülkiyeti hüküm sürüyor ve bunun altedilmesi gerekiyordu. İşte tam da bundan dolayı Fransa'da, "köylü usulü hal tarzı" denilen şey kendini bütün yönleriyle ortaya koydu.

Köylülüğün farklılaşması, "doğrudan üreticilerin üretim araçlarından koparılmasının" en devrimci ve en hızlı sürecidir. Bu süreç aynı zamanda, üretici güçlerin özgür kılınmasını ve bir iç pazarın yaratılmasını da beraberinde getirir. Farklılaşmanın yarattığı diğer sonuçları gelince, bunları şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi: Tarımda zanaatçılık yıkılır ve bunun yerine kapitalist toplumsal işbölümü hızla gelişir.

İkincisi: Mülksüzleştirilen ve topraklarından koparılan emekçiler, yedek bir proletarya ordusunu oluşturarak sanayiye ucuz işgücü sağlarlar. Yani bir işgücü pazarı yaratılır.

Üçüncüsü: Emegün, doğal üretim koşullarından koparılması sonucu, üretim aletleri artık feodal biçimde olduğu gibi, onu kullanan üretici tarafından değil, özelleşmiş bir sanayi dalında üretilmek zorundadır. Yani üretim araçları üreten sanayinin gelişmesi için bir iç pazar oluşur vs. vs.

Feodal toprak beylerinin içbaşkalaşımı

Köylülüğün mülksüzleştirilmesindeki ikinci süreç, feodal toprak beylerinin içbaşkalaşımıdır. Bu süreç, köylülüğün farklılaşmasının tersine, çok daha uzun ve sancılı bir gelişim seyri izler. Bu süreçte, emek-rant sisteminden önce, bir geçiş iktisadına ve oradan da kapitalist iktisada geçilir.

En tipik biçimiyle Almanya'da ve Rusya'da yaşanan bu süreci, sadece bu iki ülkeyle sınırlı tutmak yanlış olur. Aksine bu süreç feodalizmin çözülüp, kapitalizmin gelişmeye başladığı bazı istisnalar hariç, hemen her ülkede şu veya bu biçimde

Emperyalizm, ülkemizde işbirlikçi kapitalizmi feodalizmin içbaşkalaşımı yöntemiyle geliştirir.

kendini gösterir. Bu sürecin en temel özelliği, eski toprak ağalığı sisteminin ağır ve acılı bir biçimde kapitalist çiftlikler haline gelmesidir.

"Eski toprak beyliği iktisadi, binlerce bağla serfliğe bağlanmış haliyle muhafaza edilir ve bu yavaş yavaş salt kapitalist 'junkker' iktisadi haline dönüşür. Emek-hizmetinden kapitalizme nihai geçişin temeli, feodal toprak beyliği iktisadının içbaşkalaşımıdır. Devletin tarım sisteminin tümü kapitalist hale gelir ve uzun bir süre için feodal özelliklerini korur." (6) (abç)

Sorunu ülkemiz bağlamında ele alan İbrahim Kaypakkaya, Proleter Devrimci Aydınlik (PDA) ile yürüttüğü polemiklerinde, yarı-sömürge-lik statüsünü ve emperyalist sermayenin bu statü çerçevesinde feodalizmi çözmede oynadığı rolü ve bunun biçimini somut olarak ele alır.

"Aydınlik sayılarında bu konuda yazılan yazılarda açıklık yok. Genel olarak şöyle söyleniyor: 'Bir yandan feodal ilişkiler çözülür, öte yandan bu çözülme sınırlı olur.' Bunun pratikte neyi ifade ettiği pek anlaşılmıyor. Olan şudur: Toprak ağalığı yavaş yavaş ve uzun bir süreç içinde kapitalist çiftlikler haline gelmekte ve bu arada köylü üzerindeki feodal hakimiyet ve sömürü biçimleri uzun bir süre devam etmektedir. Hatta toprak ağasının toprağında çalışan köylü, ücretli işçi haline geldiği zaman bile eski toprak ağası olan yeni 'çiftlik beyi' köylü üzerindeki eski imtiyazlarından (örneğin angarya çalışma gibi) bir kısmını muhafaza etmektedir ve bu gelenek halinde yerleşmektedir." (7) (abç)

Başka bir polemiginde ise, aynı konuyla ilgili olarak şöyle der:

"Feodal ilişkilerdeki çözülme meselesine geçelim. Bu nasıl olmaktadır?

'Toprak köleliğine binlerce bağla bağlı olan eski derebeylik işletmesi devam etmekte ve yavaş yavaş kapitalist işletme "toprak ağalarının işletmesi" haline gelmektedir... Devletin tarımsal rejimi derebeylik niteliklerini uzun süre muhafaza etmektedir... Büyük toprak mülkiyetinin büyük kitlesi ve eski üstyapının belli başlı temelleri muhafaza edilmektedir.' (Lenin)

Bunun sonucu olarak, bir yan-

dan emperyalizm bir yandan da komprador büyük burjuvazinin ve toprak sahibinin hakim rolü artmaktadır.

'Bir kısım hali vakti yerinde köylüler de bunların safına geçmektedir. Malından mülkünden edilen, gericiliğin hakimiyeti ile serseme döndürülen köylü kitlesi ise tamamen çökmektedir.'

İşte, emperyalizmin girdiği ülke de feodalizmi çözmesi budur" (8)

Görüldüğü gibi, Kaypakkaya ülkemizde emperyalizmin feodalizmi içbaşkalaşım yöntemiyle çözdüğünü belirtmektedir. Onun karşı çıktığı şey emperyalizmin hiçbir zaman feodalizmi "köylü usulü hal tarzıyla" yani aşağıdan gelen bir devrimle halledemeyeceğidir. Ki bu karşı çıkış doğrudur. Kaypakkaya'nın köylü usulünden anladığı ise şudur:

"Köylü usulü hal tarzı veya devrimci hal tarzı ise, güçlü bir köylü is-

yanı ile feodal mülkiyeti ve onun üzerinde kurulu olan feodal ilişkileri kökünden kazımak ve yerle bir etmektir... Bu nedenle emperyalizmin geliştirdiği işbirlikçi kapitalizm feodalizmi hiçbir zaman 'köylü usulü' halledemez," (9)

Bu Kaypakkaya'yı savunduğunu iddia edenlerin, birtürlü kavrayamadıkları ve kendi kavrayışsızlıklarıyla çarpıttıkları önemli noktalardan biridir. Buradaki mantığı kavrayamayan ve onu dogmatik bir tarzda ele alan muhafazakâr kanat, "emperyalizmin geliştirdiği işbirlikçi kapitalizm feodalizmi hiçbir zaman 'köylü usulü' halledemez" sözünü duyar duymaz, hemen yerinden fırlamakta ve sanki bu sözler kendilerini doğruluyormuş gibi, "İbrahimci" kesilmektedir.

Biz hiçbir zaman yazılarımızda, işbirlikçi kapitalizmin feodalizmi köylü usulü halledeceğini söylemedik. Çünkü köylü usulü denilen şey, İbrahim'in de dediği gibi "güçlü bir köylü isyanıyla kökünden kazımak ve yerle bir etmektir." Emperyalizmin bunu yapacağını söyleyebilmek için bunamış olmak gerekir. Tam tersine bu görev, günümüzde proletarya önderliğinde gelişecek olan ve emperyalizmi de hedefleyen bir devrim sorunudur.

Bizim söylediğimiz ve eleştirmeyi düşünenlerin de bir şeyler söylemesini istediğimiz emperyalizmin ülkemizde geliştirdiği işbirlikçi kapitalizmin, feodalizmi içbaşkalaşım yöntemiyle çözdüğüdür. Hemen hemen herkes emperyalizmin feodalizmi çözdüğünü, bozuk bir plak gibi tekrarlar durur. Ama bu çözülmenin nasıl bir seyir izlediğini bir türlü belirleyemezler. Bu konuda İbrahim'in mantığı üzerinde yükselenler varsa, o da bizleriz. Dogmatiklerimize gelince, onlar İbrahim'in bu cümlelerinden "emperyalizmin feodalizmi çözemeyeceği" sonucuna kadar varmaktadır.

Bu noktada toparlarsak: Ülkemizdeki işbirlikçi kapitalizmin gelişmesi ve feodalizmin çözülmesinde, doğrudan üreticilerin üretim araçlardan koparılması, içbaşkalaşım tarzında gerçekleşmektedir. Gelişmenin esas olan bu yönünün yanında, farklılaşma da yaşanmaktadır. Fakat bizde, köylülüğün bu farklılaşması emperyalist sermaye tarafından gerçekleştirildiği için, haliyle çeşitli farklılıklar içermektedir. Bu durumu çeşitli yönleriyle inceleyeceğiz. (Devam edecek)

DİPNOTLAR:

- 1) Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, Lenin, sf: 184
- 2) Seçme Yazılar, I. Kaypakkaya, sf: 48
- 3) Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, Lenin, sf: 50
- 4) Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, Lenin, sf: 22-23
- 5) Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, Lenin, sf: 157
- 6) Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, Lenin, sf: 22-23
- 7) Seçme Yazılar, I. Kaypakkaya, sf: 29
- 8) Seçme Yazılar, I. Kaypakkaya, sf: 49-50
- 9) Seçme Yazılar, I. Kaypakkaya, sf: 29-30

Uluslararası yeni işbölümünün çıkmazı

Uluslararası yeni işbölümüyle yarı-sömürgelerin önüne konulan "ihracata yönelik kalkınma stratejisi" emperyalizmin sömürü ve eşitsizliği yeni biçimleriyle sürdürmesidir. İthal ikamesi uygulanmış ülkelerde buna geçmek daha sıkıntılı ve maliyetli olmuştur.

Yalçın SERİN

Emperyalist sistem, 2. Dünya savaşında önemli kayıplar verdi. Savaşın en kârlı ABD çıktı. Emperyalizmin yeniden örgütlenmesine onun şemsiyesi altında gidildi.

Savaş sırasında ABD'de sermaye birikimi hızlandı. Ülke içindeki yatırımlarda ise kâr oranları azalıyordu. Bu ABD'ni büyük bir potansiyelle dünyanın dört bir yanına el atmaya zorladı. Bir yandan yıkılan B.Avrupa ülkelerine sermaye akıttırken, diğer yandan bağımlı ülkelere yönelik özgün uygulamalar gündeme getirdi. yeni uluslararası işbölümü planını ortaya attı. Buna göre sermaye, yoğun tekniklerle çalışan emek gücü verimliliği yüksek sanayi dalları metropollerde yoğunlaşacaktı. Bağımlı ülkelerde amaçlanan ise, iç pazara yönelik tüketim mallarının montajı ve üretilmesi. Planın uygulanabilmesi için uluslararası kurumlaşmaya gidilmesi gerekiyordu. IMF ve Dünya Bankası örgütlendi. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Avrupa Ekonomik İşbirliği Komisyonu kuruldu. Emperyalist sistemin yeniden yapılanması Türkiye üzerinde de etkilerini göstermeye başladı. Savaş sonrası 1950'de Demokrat Parti'nin iktidar olmasıyla ABD ipleri tamamen eline geçirdi.

ABD'nin "uluslararası yeni işbölümü"

stratejisine bağlı olarak Türkiye'de de 1950'lerden başlayarak "ithal ikameci" politika uygulandı. Böylece iç pazara yönelik montaj sanayi kuruldu. ABD yoğunlaşan sermayesini borçlandırma yoluyla bu ülkelere aktardı. Bağımlı ülkelerin iç pazara yönelik tüketim maddeleri üretimi için gerekli teçhizatı ve aramalarını ithal etmek zorunluluğu emperyalist sanayinin canlanmasını sağlamaktaydı. Lenin'in deyişiyle "sermaye ihracı, mal ihracını da harekete geçiren bir araç haline gelebilmektedir." Kurulan montaj sanayinin sürekli gereksinimi olan aramaları ve ağır makina ithali, döviz ihtiyacı doğurdu. Yeni borçlanmalar demekti bu.

Tüm bağımlı ülkelerde sanayinin tabanının ithal ikamesi yoluyla kurulduğu söylenebilir. Serbest rekabetçi dönemin uygulamalarıyla meta sürümüyle girilen yarı-sömürge pazarlarına, artık yatırım yapılarak girilmekteydi.

Dışarıdan endüstri mallarının satın alınıp, ülke içinde birleştirilmesine dayanan bu sanayileşme biçimi, yerli kompradorlar için hem kolay, hem de kârlı. "Örneğin, kimya sanayi kurulmaksızın ilaç, boya, plastik vb. işkollarına yatırım yapılmış, borç.....temel kimyasal maddelerin dışarıdan alınmasına harcarılmıştır....Yarı-mamül maddelerin sürekli ithali gerektiğinden borçlanmanın da sürekliliği gerekmiştir.

Borcun kesilmesi halinde yarı-mamül madde ithaline dayanan sanayi de duracağından dışa bağımlılık artmıştır."(1)

Tabloda da görüldüğü gibi, Türkiye'de bu politikanın uygulandığı tüm dönem boyunca tüketim sanayinin ihtiyacı olan hammadde ve aramaların toplam ithalat içindeki oranı sürekli yükselmiştir.

Komprador sanayileşme dönemi

1950'lerde Amerikancı DP iktidara geldiğinde, 1947 yılından beri sürdürülen "liberal ithalat politikası"nı, Avrupa Ekonomik İşbirliği Komitesi'nin önerilerine uyarak daha da boyutlandırdı. İthalat hızla artarken, ihracat aynı kaldı. İç piyasa ithal mallarla doldu. Güçsüz yerli sanayi daha da geriledi. Bir avuç ithalatçı ve tüccarın tam anlamıyla palazlandığı bu dönemde, dış ticaret açığı büyüyerek ödemeler dengesi alt-üst oldu. 1952'ye gelindiğinde, Türkiye'nin elindeki döviz stoklarının erimesi ve dış ticaret açığının büyük rakamlara ulaşması sonucu, bu politikadan vazgeçildi. İthalat kısıtlandı. 1951'de çıkarılan "Yabancı Sermayeyi Teşvik Yasası" ve 1954'de yapılan diğer değişikliklerle yabancı sermaye daha da özendirildi. Büyük olanaklar tanındı. bu yıllardan başlayarak emperyalist tekel, yerli kompradorlarla, iç paza-

EN BÜYÜK KOMÜN İÇİN İLERİ ATILALIM!

TABLO-I

DİE verilerine göre, toplam ithalat içindeki aramaların oranı:

1950	1960	1970	1973	1977	1978	1989
33,4	38,3	47,9	54,3	58	62,3	66,6

ra yönelik tüketim maddeleri üreten montaj sanayi yatırımlarına hız verdi. 1951'de Türkiye'ye fiilen gelen yabancı sermaye 3,5 milyar TL düzeyindeydi. 1960'a gelindiğinde 1951-1960 arası fiilen gelen yabancı sermaye miktarı 134 milyar TL'na çıktı.

"1953-60 döneminde izlenen sanayileşme çizgisinin 1952 sonlarından başlanarak uygulanan korumacı dış ticaret politikasından etkilendiğini söyleyebiliriz. Yeni ithalat rejimiyle ithali kısıtlanan mallar, o zamana kadar bu malları ithal eden tüccarların yabancı sermayeyi teşvik konumuyla gelen yabancı firmalarla bütünleşerek kurdukları montajcı nitelikteki fabrikalarda üretilmeye başlanmıştır." (2)

1954-62 arasında tarımdaki durgunluğun yanı sıra, imalat sanayindeki büyüme cılız kalmıştır. Bu dönemde GSMH'nın ortalama yıllık büyüme hızı yüzde 4'ün üzerine çıkmıştır. 1963-77 arasında ise, yüzde 7'ye yaklaşan bir hızla büyümüştür. Bu dönemde, tarımsal üretimin yıllık artış hızı yüzde 3 dolayında kalırken, sanayi yüzde 10'u aşmıştır. İthalat artışı için, ithalatın GSMH içindeki payı da artmıştır. İthalat artışında, işçi dövizlerinin artmasının önemli payı olmuştur.

70'li yıllardaki genel kriz

Emperyalist sistem, 2. Dünya Savaşı sonrası güç dengelerine paralel olarak yeniden yapılanmıştır. Savaş sonrası dönemden 70'lerin başına kadar, inişli çıkışlı bir seyir izleyerek gelişen ekonomi, 70'li yılların başından itibaren durgunluk ve gerileme içine girdi. Enflasyon oranının hızla yükseldiği ve işsizliğin arttığı bu yıllarda, dünya üretimindeki ve ticaretindeki düşüşe paralel olarak, en gelişmiş emperyalist ülkelerde büyüme ivmesi hızla düştü. 80'lerin başında eksili rakamlara vardı. Emperyalistlerin bazı parasal önlemlerle krizi aşma çabaları,

1977-79 arasında yapay bir gelişme sağlandı. Buna karşın, 1979'u izleyen yıllarda, kriz her alanda eskisinden daha yıkıcı olarak etkilerini gösterdi

1974 krizini atlattık için yarı-sömürgelerdeki talep artışını körüklemek amaçlandı. Bu ülkeleri sermaye ihracıyla bol miktarda borçlandıran emperyalistler, bunun kısa süreli yararını 1976-79 arasında kısmi bir canlanma yaşanmasında gördüler. Büyük borçlanma, yarı-sömürgelerin ithalatında hızlı bir yükselme getirdi. 1977-81 arası gerçekleştirdikleri 174 milyar dolarlık ithalat artışının, 134 milyarlık kısmı borçlanmayla gerçekleştirilmiştir. Yarı-sömürgelerin ithalatında görülen bu artış, dünya ticaret hacminin artmasına neden olmuştur.

80'lerin ilk üç yılında emperyalistler 1974'lerden daha ağır bir krizle yüzyüze geldi. Dünya ticaret hacmi ve üretim gerilerken, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk defa büyük emperyalist ülkelerde büyüme hızı sıfıra ve sıfırın altına düştü. İthalatının önemli bir bölümünü borçlanmayla gerçekleştiren yarı-sömürge ülkelerin aldıkları borçlarda sürekli bir düşüş görüldü. Çoğu, borçlarının faizlerini bile ödeyemez oldu. Bu ülkeler, emperyalist ülkelerden 1982'de 1981'e göre 24 milyar dolar daha az borç almış ve düşüş, bu ülkelerin ithalatındaki düşüşe de yansımış, dünya ticaret hacmi daralmıştır. Sermaye dolaşımının eskisi gibi yürümediği, her alanda görülmekteydi. ABD 1983'ten başlayarak, yeni bir takım parasal operasyonlarla (faiz hadlerinin yükseltilmesi, savaş harcamalarının arttırılması vb.) tekrar bir yapay canlanma sağlamayı amaçlamıştır.

1970'ler başındaki kriz, Türkiye'de daha derinliğine hissedildi. 1970'de yüzde 40 oranında bir devallasyona gidilerek, Türk parasının değeri dolar karşısında 9 liradan 15 liraya çıkarıldı. 1974'lerden sonra, petrol fiyatlarındaki artış, montaj

sanayinin gereksinimi olan aramaların fiyat ve ithalatındaki hızlı artışla birleşince, dış ticaret açığı yeniden büyük rakamlara ulaştı. 1975-79 arasında ithalat 25,3 milyar dolara varırken, ihracat 9,5 milyarda kaldı. Açığın 4,7 milyar doları kredilerle, 5,8 milyarı da kısa süreli borçlarla karşılanmaya çalışılmıştır. Kısa süreli borçların faizleriyle birlikte sürekli artması, 1976-77'lerde ödeme gücünü çıkardı. Demirel'in deyimıyla, "devlet 70 sente muhtaç" duruma geldi. Ekonomi, 1970'lerin sonlarına doğru iyice tıkanıp, aramalar sağlanmadığı için montaj ve tüketim sanayinin üretim kapasitesi yüzde 40'lara düştü.

Bu dönemde IMF'den ya da IMF aracılığıyla uluslararası mali kuruluşlardan her borç erteleme ve alımında, liranın değeri yüzde 100'e varan oranlarda düşürüldü. İthalat pahalılaşırken, esasını tarım ürünleri ve madenlerin oluşturduğu ihracat ucuzladı. 1962'de 830 milyon dolar olan dış borç, 1975'te 4,8; 1977'de 11,5; 1979'da 14,6 milyara ulaştı. Özellikle 1977'den sonra büyük miktarlarda borç ertelemelerine gidildi. 1978'de 4; 1979'da 1,5 ve 1980'de 1 milyar dolar borç ertelenmiştir.

Özellikle enflasyonun 1970'lerin başlarında 10'la başlayan artış hızının, 1977'de yüzde 40, 1978'de yüzde 60, 1979'da yüzde 80 ve 1980'de yüzde 100'ün üzerine çıkması, uygulanan politikanın artık iyice çıkmaza girdiğini gösteriyordu. Genel fiyat artışlarındaki yükselme, ücretlilerin ve dargelirlilerin alım gücünü hızla düşürüyor, spekülasyon kârları görülmemiş boyutlara ulaştırıyordu. Gelir dağılımındaki eşitsizlik sürekli büyümüş, ücretlilerin toplam gelir içindeki payları düşmüştü. Tablodan da görüleceği gibi, toplam gelir içinde en az paya sahip olanların gelirleri, 1963'e kıyasla büyük düşüş göstermiştir.

Aynı dönemde, ithal ikameci politikayla yatırımlara ağırlık verildiği

ve yeni istihdam alanları açıldığı iddia ediliyordu. Açılan işyerleri, işsizliği azaltmak bir yana, nüfus artışına paralellik bile göstermiyordu. Hızlanarak süren köyden kente göçle birlikte, işsizlik çıg gibi büyüdü. Büyük şehir varoşları sağlığa elverişsiz kondularla çevrildi. Büyüyen işsizler ordusu, işçi ücretlerini düşürmede baskı unsuru olarak kullanıldı.

1950'lerden beri uygulanan ekonomik politikanın sonuçlarını şöyle özetleyebiliriz.

* İç pazara yönelik üretim, beklendiği gibi ithalatı azaltmadı. Çünkü bu üretim için gereksinim duyulan aramaların ithali hızla arttı. Dolayısıyla ithalat azalma yerine artma gösterdi.

* İhracatın esasını, geleneksel

1950'lerden beri uygulana gelen ithal ikameci politika, toplumun tüm sınıfları için iflas etmişti. Herkes varolan ekonomik gidişatı eleştiriyor, her sınıf kendine göre alternatifler sunuyordu.

İhracata yönelik Politika

2. Dünya Savaşı sonrası kısmi büyüme ve geçici refah dönemine denk düşen ithal ikameci politika, kriz döneminde emperyalist çıkarlara uygun düşmüyordu. Çünkü bu yolla sermaye eskisi gibi kâr getiriyordu. Boğazına kadar borçlanan yarı-sömürgeler, borçların faizlerini bile ödeyemiyorlardı. Sermayenin dolaşımı ve dünya ticareti tıkanmaya başladı. IMF ve Dünya Bankası'nın yarı-sömürgelere krizden

ihracatı geliştirme stratejisi üzerine kurulmalıdır."

1979'un Kasım'ında Demirel azınlık hükümetini oluşturduktan sonra, IMF'nin has adamı Turgut Özal'ı ekonomik işlerden sorumlu başbakan müsteşarlığına getirdi. Özal, eski başkanı olduğu MESS, TÜSİAD, Odalar Birliği gibi kuruluşların istediği "istikrar programı"nı uygulamaya girişti.

Yeni uluslararası "işbölümü" gereği, yarı-sömürgeler iç pazara yönelik her malı üretme yerine, ihracata yönelik üretimi esas aldılar. Özellikle yoğun emek gerektiren tekstil, gemicilik, gıda sanayi, dayanıklı tüketim malları, hafif metal gibi sektörlerin yarı-sömürgelerde yoğunlaşması amaçlanmaktaydı. Emperyalist metropollerdeki emekçileri

TABLO-2

Çeşitli yıllarda gelir dağılımı:

		Gelir (%)		
Aileler (%)		1963	1968	1973
En zengin	20	57,0	60,0	56,5
	20	18,5	20,0	19,5
	20	11,5	10,0	12,5
	20	8,5	7,0	8,0
En fakir	20	4,5	3,0	3,5

(Kaynak: DPT 1976, Aktaran M.Sönmez, sf, 70)

ürünler ve madenler oluşturdu. Artan dış ticaret açığı kapatılamadığı gibi, bunun sonucu olarak hızlı bir borçlanmaya gidildi.

* Yüksek gümrük duvarlarıyla korunan iç tüketime yönelik sanayi, montajcı özelliğini aşamadı. Hem kalitesiz hem de dış pazara göre çok pahalı malı, rekabetten yoksun olduğu için kolaylıkla pazarlayabildi. Montaj sanayinin derme-çatmalığı buradan gelir.

* Özendirilen yabancı sermaye, yatırdığı sermayeyi kısa zamanda fazlasıyla transfer ederek, kârına kâr kattı.

* Temeli ticarete dayanan bu politika sonucu, dış sermaye ile birlikte hareket eden kompradorlar hızla palazlandı.

1970'lerin sonuna gelindiğinde,

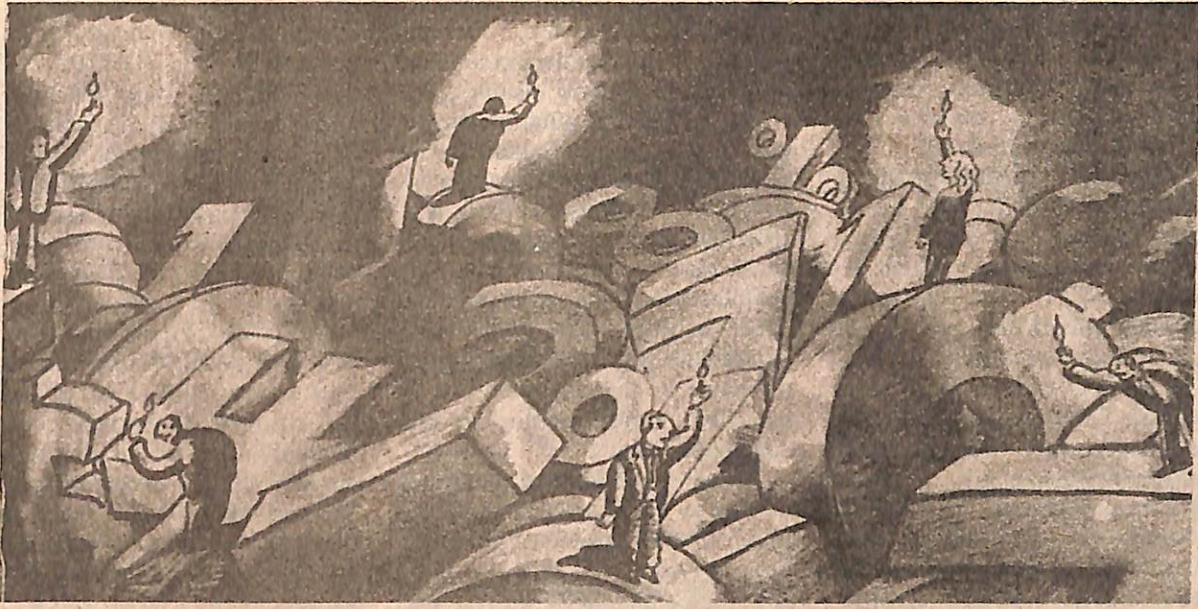
"çıkış" yolu olarak sunduğu yeni reçete, bir süreden beri Güney Kore, Singapur gibi ülkelerde uygulanmakta olan "ihracata yönelik sanayileşme" politikasıydı. "İstikrar tedbirleri" adı altında IMF tarafından 1970'den başlayarak, işbirlikçi hükümetlere "paranızın değerini düşürün, KİT ürünlerine zam yapın, ücretleri dondurun" vb. "öneriler" dayatılır oldu. 1970'lerin sonunda daha da ileri gidip, "ekonomik politikayı değiştirin" diyerek, "dış açılma" politikasını dayattılar. Kompradorların en güçlü örgütü olan TÜSİAD, 1980'de bu model değişikliğinin tek kurtuluş olduğunu, yayın organında şöyle dile getirdi: "Ekonomik politika, geçmişte zarara yol açtığı artık bugün kanıtlanmış olan ithal ikamesi stratejisinden vazgeçip

ihtiyacı olan tüketim malları, değişik bağımlı ülkelerde, çok ucuz işgücü karşılığı üretilerek, sermayenin kâr oranı artırılacaktı.

Son yıllarda, dünya ticaretinde, bazı bağımlı ülkelere, emperyalist metropollere işlenmiş ürün ihracatı görülmektedir. Değişikliğe neden olan en önemli etkenlerden bazıları şunlardır:

Birincisi: Yarı-sömürgelerde çalışmaya hazır potansiyel işgücü deposu var. Çok ucuz ve yılın her mevsiminde seferber edilebilir. İşçiyi istendiği zaman işten çıkarmak olanaklıdır. İşbölümünün ya da üretim sürecinin daha küçük dilimlere ayrılmışlığı, böylesi ufak birimlerde işçileri çok daha düşük ücretle çalıştırma olanağı vermektedir.

İkincisi: Ulaşım ve iletişim te-

Ufukta geçici de olsa istikrar yok.

konlojisinin ulaştığı düzey, üretimin tam mamül durumuna kadar, dünyanın birbirinden çok uzak bölgelerinde yapılmasını olanaklı kılmaktadır. Burada ulaşım, vergi sorunu teknik ve örgütsel ya da maliyet açısından sorun olmamaktadır.

Bugün dünya ticareti, tüm dünyaya yayılmış bir firmanın çeşitli şube işletmeleri arasındaki mal trafiğini andırıyor. Dış ticaret, iki ulusal ekonomi arasında basit bir meta değişimi değil, tekeliçi ticarettir.

Yer değiştiren endüstriler, herhangi bir ülkeye yönelmekten çok, endüstri için özel koşulların oluşturulduğu yörelere kaymaktadır. Yer değiştirmede ücret düşüklüğünün yanı sıra, diğer bazı avantajların sağlanması da önemli olmaktadır. Avantajların en önemlisi iş uyumazlıklarını ve bundan dolayı üretimin kesilmesini önleyecek düzenlemelerdir. Yabancı sermayeye geniş ayrıcalıklar tanıyan önlemler ve hazır altyapı olanakları bunlar arasındadır. Bu tür koşulların ülke çapında eksiksiz sağlanması güç olduğu için, özel ihracat bölgeleri de oluşturulmaktadır. İhracata yönelik sanayileşmenin iki uygulama biçimi "serbest bölgeler" ve "dünya pazarına yönelik fabrikalar"dır.

İthal ikamesi uygulanmış ülkelerde bu stratejiye geçmek daha sı-

kınlı ve maliyetli olmaktadır. Ticaretin liberalizasyonu, koruma duvarları arkasında oluşturulmuş sanayilerin yaşamasını kuşkuyla hale getirir. İhracata yönelik sanayileşme politikalarına geçişin ekonomik ve sosyal maliyetleri yüksek olmaktadır.

Yeni işbölümü, kapitalist ülkelerde işsizliğin artmasını, yatırımların durmasını, sosyal harcamaların kısıtlanmasını beraberinde getirdi. Yarı sömürgelerde ise, komprador nitelikli bir sanayi gelişirken, bağımlılık ve eşitsiz gelişmeyi derinleştirerek sürdürdü. Yarı-sömürgelerdeki yeni üretim merkezlerinde disiplinli (sanayi işçiliği açısından disipline edilmiş) bir işçi sınıfı oluşmaktadır. Sınıfın imalat şartları başındaki örgütlenmişliği, sosyal ve siyasal örgütlenme olanaklarında arttırmaktadır.

Dokuz yılın sonuçları

Türkiye'de geçen dokuz yıllık süreçte, dönemsel revizyon ve parasal oyunlarla bu politika süregeldi. 1979'da Dünya Bankası danışmanlarından Ballasa'nın bir seminerinde dile getirdiği görüşler, 24 Ocak Kararları'ndan sonra hangi sektörlerde yoğunlaşılacağına işaret olmuştur:

"Dayanaksız tüketim malları büyük ölçüde yerli madde kullandıkları gibi aynı zamanda Türkiye'de bol ve oldukça ucuz olan emek gücüne dayanırlar... Nispeten emek-yoğun olan yatırım dayanıklı tüketim malları üretiminde Türkiye, düşük maliyetle kullanılabileceği vasıflı ve vasıfsız emek gücünden yararlanmak avantajına sahiptir. Aynı zamanda, yatırım ve dayanıklı tüketim mallarına Ortadoğu ve diğer gelişmiş ülkelerde uygulanan gümrük vergileri düşüktür. Ve bu ülkelerde bu mallara nadiren miktar kısıtlamaları uygulanır... Türkiye, turizm alanında önemli bir potansiyele sahiptir... Böylelikle yurtiçi kaynakları kullanarak nispeten düşük maliyetle döviz kazanılabilir ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunulmuş olur." (3)

1981'de yapılan 2. İktisat Kongresi'nde, aynı konuda bir tebliğ sunan zamanın DPT Müsteşarı Y. Aktürk daha açık bir ifade kullanmıştı:

".....Piyasa mekanizması içinde rekabet gücü olabilecek, mukayeseli avantajlarımızı azami ölçüde kullanarak, ithalatla boy ölçüşebilecek, daha doğrusu rahatlıkla ihracat yapabilecek, sanayi dalları olmalıdır. Bu tariflere uyan sanayi kollarından bir kaçını aşağıdaki gibi özetlemek

mümkündür:

Tekstil, gıda sanayi, konfeksiyon, cam, seramik, sıhhi tesisat, rafakter, ambalaj, deri eşya, dayanıklı tüketim malları, traktör, kamyon, otobüs, profesyonel elektronik cihaz, metal parça yan sanayi.

"Altyapıda özellikle enerji ve ulaştırma sektörlerimizdeki darboğazları ağırlaştırmamamız lazımdır. Yeni enerji yoğun ve büyük demir yolu nakliye ve liman kapasitesi ihtiyaçları yüksek olan sanayi dallarında (mesala demir-çelik) ihtiyacımızın tamamının yerli üretimle karşılanması anlayışı yanlış olacaktır... Kısa dönemde yatırımlara yönlendireceğimiz kapitalin en verimli kullanımını sağlamak için sermaye/hasıla oranı düşük sahalara öncelik verilmesi isabetli olacaktır. Bu açıdan rehabilitasyon ve modernizasyon projeleri ile verimlilik artırma yolu tercih edilecektir... Dünya Bankası kredileri ile pamuklu tekstil, çimento ve gübre sektörlerinde rasyonel darboğazları giderme rehabilitasyon yatırımlarına başlanmıştır." (4)

Hükümet ihracata yönelik işletmeleri çok yönlü teşviklerle destekledi. Ayak uyduramayan birçok işletme kısa zamanda darboğaza girdi. Üstüste alınan kararlarla sermayenin merkezileşmesi hızlandırıldı. Çok sayıda büyük işletme ve banka el değiştirdi. Binlerce orta ve küçük işletme tasfiye oldu.

1979'da 14,2 olan dış borç, 1987'de 35,3, 1989'da 50 milyar doları bulmuştur. Dış borcunun bedelini yalnızca daha fazla borçlanarak ödemekle kalmamakta, aynı zamanda emperyalistlerin ekonomik, siyasi ve askeri yaptırımlarına da boyun eğmektedir.

12 Eylül hükümetleri sadece dış borç batağını derinleştirmediler, içte de sürekli borçlanarak çarkı döndürdüler. Bugün ANAP hükümeti 30 trilyon iç borçla karşı karşıyadır. Bu, 33 trilyon olan 1989 bütçesine yakın bir rakamdır. İç borç krizi, daha cazip ve yükü daha ağır iç borçlanmayla aşılmaya çalışılıyor. Son 10 yılda, faiz-rant ve kâr gelirlerinin ulusal gelir içindeki payı 1979'da yüzde 32 iken 1987'de yüzde 17'ye düştü. Tarımın milli gelir içindeki payı 1979'da yüzde 24 iken 1986'da yüzde 18'e düştü. Bugün nüfusun

yüzde 10'u milli gelirin yüzde 40,7'sini alıyor. Nüfusun en yoksul yüzde 20'si milli gelirin 3,1'ini alıyor. Türkiye nüfusunun yüzde 40'ını oluşturan 21 milyon kişinin yıllık ortalama geliri 355 dolardır. Bu, ortalama milli gelirin 1/3'üdür. Son on yılda ücretlilerin gerçek ücretleri yarı yarıya düşmüştür. Bir işçi, 1979'daki ücretiyle aldığı bugün ancak yarısını alabilmektedir. Tüketicilerin omuzuna yüklenen katma değer vergisiyle, vergi soygunu yaygınlaştırılmıştır. 1987'de milli gelirin yüzde 6,3'ünü alan ücretliler ve maaşlılar, toplam verginin yüzde 3,6'sını ödediler.

Sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranı 1979'da yüzde 41 iken, 1985'te yüzde 19,4'e düştü.

ÖZAL: Krizin tepesinde

Toplam yatırımlar içinde imalat sanayinin payı, 1979'da yüzde 30'dan 1986'da yüzde 18'e çekildi. Son yılda tarım ürünlerinde yüzde 10'luk bir düşüş var. Görülüyor ki, Türkiye ekonomisinin üretim tabanı, sistemin çarkını döndürecek ölçüde bile genişlememektedir.

1979-1983 arasında sağlanan yüzde 3,3'lük ortalama büyüme hızı son 30 yıldaki en düşük büyüme hızıdır. 1989'un ilk dokuz aylık verilerine göre büyüme hızı sıfırdır. Bu oran, artan nüfus karşısında, yüzde 2,3'lük bir fakirleşme demektir. Yıllık enflasyon yüzde 70 olup, son dokuz yıllık dönemde yüzde 30'un altına hiç düşmemiştir. 1980 ve öncesi ne göre, 1980 başlarında düşüş gös-

teren enflasyon, 1984'de yüzde 52, son yıllarda ise, yüzde 70'in üstünde seyretmektedir. Sürekli devalüasyonlarla 24 Ocak 1980'de 47 TL olan dolar, 23 Ocak 1985'te 500 TL'na dayanmış, Eylül 1989'da ise 2250 TL'na tırmanmıştır. Bakanlar Kurulunun "8-9 Ağustos Kararları" olarak anılan kambiyo rejimindeki düzenlemelerle konvertibliteye geçildi. Gerekçe, Türk parasını iç ve dış piyasada geçer akçe haline getirmektir. Gerçekte daha önceki kararlarla birlikte, bu yeni düzenleme de Türk parasını fazla devre dışı bırakacaktır. 1980 öncesi döviz gereksiniminin önemli bir bölümü sanayinin aramallarının oluşturduğu ithalatı karşılamak içindi. Bugün ekonominin bütün çarkı dövizle dönüyor. 24 Ocak sonrası, en çok prop/gandası yapılan döviz gelirlerinin arttığıydı, ihracat ve turizm gelirleri yükselmişti. Son birkaç yılda bu artış hızı düştü. Bu iki sektörde de 1989 rakamları ancak 1988 düzeyinde kalabildi.

24 Ocak Kararları sonrası dönemin şimdilerdeki önemli bir adımı da "KİT'lerin özelleştirilmesi"dir. Geçen sayımızda, "özelleştirme" geniş olarak ele alındığından vurgulayarak geçiyoruz: Bu dönemde çok sayıda özel sektör işletmesi, ya içine düştüğü mali bunalımı aşabilmek için yabancılara satıldı ya da sermaye arttırımı ve yeni teknoloji transferi için yabancı ortak buldu.

Öte yandan 1989'un ilk 7 ayında 118 işyerinde 35 bin işçinin grevi sonucu 2.013.342 işgünü kaybı meydana geldi. (1979'da 1.203.000, 1980'de 1.147.000'di.) Türkiye'yi IMF ve Dünya Bankası artık eskisi gibi diğer ülkelere örnek göstermiyor. Kendileri de eskiden olduğu gibi iyimser değiller. Şimdi IMF ekonomileri çıkmaza giren ve dış borç yükünü kaldıramayan ülkelere "Brady Planı"nı öneriyor(!) Türkiye'de bu plana girecek ülkelere biri olarak değerlendiriliyor.

DİPNOTLAR

- 1) Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi, sf, 379 İsmail Cem
- 2) Türkiye Ekonomisinde Bunalım, sf, 50 Mehmet Sönmez
- 3) Aktaran M.Sönmez, sf, 94
- 4) Aktaran M.Sönmez, sf: 93-94

TOPAL OSMAN OLAYI

"Her an, her yerde balyoz gibi"

Topal Osman Olayı; yaşanan tarihsel, toplumsal şartlarla birlikte ele alınıp incelenmesi gereken önemli bir kesittir. Bu yazı sadece bu gerekliliğe bir hatırlatmadır.

Cemal ŞENER

Bazı insanlar vardır, yaşadıkları döneme damgasını vururlar ve yaşadıkları zaman ilimi onlarla özdeşleşir. Sanki onlar olmasa o olaylar yaşanmaz. Tarih bir başka gerçekleştirmiş gibi gelir insana. Enver, Cemal ve Talat Paşalar yaşadıkları dönemin birer simgesi olmuşlardır. Yine bazı kimseler vardır ki yaşadıkları dönemin damgasını yerler. (1) Topal Osman yada nam-ı diğer Osman Ağa bu damgayı ömür boyu taşır. Öyleki zamanın su gibi akıp gitmesi, yeni dönemler ve yeni dönemin olayları...

İşte Topal Osman'ın adı anılmadan, "Lazistan"ın Milli Kurtuluş Savaşı tarihindeki rolü ve ona bağlı bir dizi olay açıklanamıyor.

**Bir elinde tabanca,
diğerinde sehpa**

Ege'de Kurtuluş Savaşı verilirken Kuva-i Milliye ve Çerkes Ethem'in misyonu ne idiyse bir anlamda Karadeniz'de de Kuva-i Milliye ve bölgenin Kurtuluş Savaşı'na katılmasında Topal Osman odur gibime geliyor. Yani bir başka türlü Çerkes Ethem sayılırsa, haksızlık edilmez Topal Osman için. Ama tabi kendi özgül koşulları birlikte ele alınmak koşuluyla. İşin tuhafı akıbetleri de birbirine benziyor.

M.Kemal bir konuşmasında; "Ben Erzurum'dan İzmir'e sağ elimde tabanca, sol elimde sehpa öyle geldim." diyor. Bu cümlede Kurtuluş Savaşı'nın verildiği sırada tabanca ve sehpa ne denli gereksinim duyulduğu çok çarpıcı şekilde vurgulanıyor. Bu iki araç; tabanca

ve sehpa Topal Osman'ın hayatını anlatırken de sık sık gördüğümüz elemanlar arasında sayılır.

Topal Osman, Giresun'un Hacı Süyeni Mahallesi'ndeki tüccar Hacı Mehmen Efendi'nin oğludur. Ekonomik durumu iyi sayılan eşraf arasındadır. Balkan savaşı'na babası bedel verdiği halde karşı çıkıp bedeli reddeder ve 200 kişilik çetesi ile savaşa gönüllü olarak katılır. Yaralanır ve sağ ayağından aldığı kurşun yarası sonucu topal kalır. Bu yıllarda Giresun civarındaki Ermeni ve Rumlara karşı çok amansız davranır. Rum Pontusçularına mensup gerillaları gemi kazanlarına atıp yaktığı rivayetler arasındadır.

Osman Ağa yarbay oluyor

1. Dünya Savaşı'nda, Osman Ağa'yı 94. alayda adamları ile birlikte yarbay rütbesi ile görüyoruz. M.Kemal Samsun'a çıktığı sıralarda çetebası Ermeni sürgünü suçlularındandır ve aranmaktadır. Bu sırada Osman Ağa'nın başka bir görevi de yöredeki asker kaçakları ile mücadele. Topal Osman bu yıllarda oldukça güçlenirken Giresun'dan Samsun'a kadar uzanan bölgede tek otoritedir. Bir derebeyi olarak anılır.

Topal Osman, "Lazistan"da Rum çetelerini temizlemeye çalışırken, M.Kemal de ordu müfettişi olarak Rumları ve Ermenileri Türk çetelerinden korumak için saray tarafından görevlendirilip Samsun'a gönderilir. Yani M.Kemal'in Samsun'a çıkışı olayı bu gerekçe ile gerçekleşir, O'nun daha önce Topal Osman'la bağlantılı olduğu ve Samsun'a çıkar çıkmaz Havza'da kendisi ile görüştüğü çeşitli kaynaklarca be-

lirtilir. Topal Osman'ın M.Kemal'in emri ve komutasına bu sırada girdiği ve ölünceye kadar da bu beraberliğin devam ettiği görülmektedir. Topal Osman'ın çeteci olarak Balkan savaşı, 1. Dünya Savaşı ve Teşkilat-ı Mahsusacı olarak süren askerlik yaşamı M.Kemal ile tanışınca Kurtuluş savaşı saflarında da devam eder. yarbay rütbesine kadar yükselir.

Erzurum Kongresi delegesi Giresun'lu Dr. Ali Naci Bey Topal Osman'ı milli direniş içine almayı şöyle anlatıyor: "...Trabzon merkezi, artan tehlikelerin yarattığı kaygılarla, gerekirse silahlı direnişe girişme kararı vermişti. Bu karara nasıl uyacağımızı düşünüyorduk, çünkü müsülman halkta silah yoktu. Rum çeteleri ise tepeden tırnağa silahlanmışlardı. Aklımıza Osman Ağa geldi, O'nun da silahlı bir çetesi vardı. Fakat Ermeni sürgününden sorumlu olarak İstanbul Hükümetince aranıyor. Bu nedenle Keşap taraflarına gitmişti. Gidip kendisi ile görüşmek ve Giresun'a gelmesi kararını verdik. Önce Giresun Kaymakamı Pertev Bey'le anlaştık. Sonra Keşap'a gidip Osman Ağa'yı bulduk, durumu anlattık ve kaymakamın göz yumağını bildirdik. Birlikte çalışmayı önerdi, kabul etti ve Giresun'a geldi.(2)

Muhafifleri susturmak için

Topal Osman bu yıllarda artık M.Kemal'in sadık adamı... Nitekim Erzurum Kongresi'nde M.Kemal'e; "Paşa, askerlik elbisesiyle kongreyi etkiliyorsunuz, bundan böyle sivil elbiseyle gelmenizi rica ediyorum." diye eleştiren Ali Naci ile İbrahim Hamdi, Giresun'da karşılarında Topal Osman'ı bulurlar. Erzurum

Kongresi'nde M.Kemal'e muhalefet edenler artık korku içindedirler. Ali Naci Bey bu durumu anılarında şöyle anlatıyor; "Kongreye gidinceye kadar her dediğimizi yapan, bizimle birlikte olan Osman Ağa, birdenbire değişmiş Kongre'deki tutumumuzu nasıl öğrenmişse öğrenmiş bize satmak için bahane arıyordu. Birkaç kez hakaret ve tehditlerine uğradım... Osman Ağa, Giresun'da bir hükümdar gibiydi. Kimseyi dinlemiyor her istediğini yapıyordu. Dönüşümüzden biraz sonra Giresun'a gelen kaymakam Hüsnü Bey'i bile dairesinden çıkarmamış, Trabzon'dan gönderilen bir Fransız torpidosu ile kurtulup Trabzon'a gelebilmişti. İbrahim Hamdi, bir kaç ay sonra bir yolunu bulup Giresun'dan da memleketten de çıkıp gitti... Benim durumum çok tehlikeli idi. Her an beni vurdurmak olasılığı vardı. Birkaç kez Osman Ağa'nın çetesinde bulunan akrabam Kaptan'ın haber vermesi ile ölümden kurtuldum..."(3)

Erzurum Kongresi'nin diğer bir muhalifi Kitapcızadelerden Mühendis İbrahim Hamdi Bey, Atatürk'e muhalif olmasından sonra Topal Osman'la ilişkilerini şöyle anlatıyor: "Mustafa Kemal Paşa ve onu tutan ordu ile aramız açılınca, daha önce bizim aracılığımızla kaçak durumundan kurtulup Giresun'a gelmiş olan Topal Osman, iyice pervasızlaştı ve kimseyi dinlemez oldu. Üzerimde, apoletsiz yedek subay elbisesi ve cebimde tabanca ile geziyordum. Topal Osman'ın her an bizi öldürmesi mümkündü..."(4) İbrahim Hamdi Bey'in "Erzurum Kongresi'ni eleştiren bir yazısı da yayınlanınca Giresun'da yaşamı iyice tehlikeye düşer. Kongreden birkaç ay sonra İstanbul'a oradan da İngiltere'ye kaçar. Erzurum Kongresi muhalifleri etkisiz kılındıktan sonra bu kez Sivas Kongresi muhalifleri Trabzon'da belirir. Topal Osman ve müfrezesi onları da etkisiz kılar.

İsyanlara karşı vurucu güç

Topal Osman'ın iç isyanlarında da önemli yararlılıkları görülmüştür. Amavutluk ve özellikle Koçgiri isyanında Topal Osman ve çetesi çok önemli bir vurucu güç olduğunu kanıtlamıştır. İç isyan dalgalarının

Ankara Hükümeti'ni salladığı sıralarda M.Kemal, Kazım Karabekir'den; inanç ve iradesine tam güvenebilecek, disiplinli, herhangi bir yerde patlayacak her ayaklanmayı anında bastırabilecek, balyoz gibi davranabilecek, 1000 kadar kişiden oluşacak bir kuvvet ister. Karabekir'in bir iki önerisini M.Kemal yetersiz bulur. M.Kemal ve İsmet Paşa'nın kafasındaki kuvvet "Lazistan uşaklarından" oluşan Topal Osman ve çetesidir. Buna da Karabekir; "Osman Ağa giderse Rumlar azar" gerekçesiyle karşı çıkar. Sonradan Osman Ağa bölgede kalmak koşulu ile kabul eder. Fakat bir süre sonra Topal Osman'da Ankara'ya yerleşir. Bu birlik, daha sonra milli giysiler içinde M.Kemal Paşa'nın "Özel Muhafız Taburu" olarak görev yapar. Osman Ağa ise milis yarbayı rütbesi ile Giresun Alay Komutanı olur. Ankara'da M.Kemal'i ve Millet Meclisi'ni korumaktadır.

Topal Osman, Millet Meclisi'nin

Topal Osman M.Kemal'le

her oturumunda kendisine ayrılan locasında oturur ve M.Kemal'e eleştiri yapanlara oldukça kızgın bir şekilde bakarmış ve bunlara hiç tahammül edemezmiş. Millet Meclisi'nde M.Kemal'e muhalif olan ve "İkinci Grup" olarak adlandırılan grubun önderlerinden Trabzon milletvekili Ali Şükrü Bey, 26 Mart 1923 günü mecliste M.Kemal'i eleştiren sert konuşmasını yaptıktan sonra ortadan kaybolur. (Ali Şükrü Bey, Topal Osman'ın eski dostuydu.) M.Kemal'e eleştirilerin bir kıs-

mı şöyledir; "Mustafa Kemal askerdir. Ordu zaferi kazanmıştır, artık çekilip gitmelidirler. Onların yeri kışladır. memleketi artık biz politikacılar idare edeceğiz."

Son toplantılardan birinde 1. ve 2. grup üyeleri vuruşmak üzeredirler, hatta bir oturumda M.Kemal kürsüden inerek, kendini çok sert eleştiren Ali Şükrü'nün üstüne yürümüş ve, "Amacınız nedir? Bu memleketi zarara sokuyorsunuz" demiştir. Taraflar birbirine saldırırken meclis başkanı Ali Fuat Cebesoy, grupların arasına kürsüden elindeki çanı atarak ortalığı yatıştırmayı başarır. Topal Osman kendi anlayışına göre, Ali Şükrü'yü öldürerek Meclisteki asayişsizliğe son vermiştir. Çünkü Meclisin korunması kendince ondan soruluyordu. Topal Osman, Mecliste sert tartışmaların olduğu akşam yardımcısı Mustafa Kaptan'a Ali Şükrü Bey'i Samanpazarı'ndaki evine çağırır. Aralarında nasıl bir konuşma olur bilinmez ama Ali Şükrü boğdurularak öldürülür ve cesedi bir torbaya konup toprağa gömülerek saklanır. Ali Şükrü Bey'i öldürenin Kaptan ve Topal Osman olduğu anlaşıncı, Kaptan tutuklanır, Topal Osman da Papazın Evi denilen ve kendisine verilmiş özel konutunda gizlenir. Yakalanması için Muhafız Taburu Komutanı General İsmail Hakkı Tekçe görevlendirilir.

Bu olayla ilgili olarak o sırada başbakan olan ve muhalefeti destekleyen Rauf Orbay ile M.Kemal arasında Orbay'ın anılarında yer alan şu konuşma geçer.

"M.Kemal-- Şimdi ne düşünüyorsun?

Orbay-- Bir şey düşündüğüm yok. Topal Osman'ı yakalamak gerekir. Çankaya'nın arkasında, Ayrancı tarafında Papazın Bağı denilen yerde bulunduğu sanılıyor.

M.Kemal-- Nasıl yakalatacağsın?

Orbay-- Meclis Muhafız Birliği ile...

M.Kemal-- Meclis Muhafız Birliği'nde Topal Osman'la gelmiş Karadenizliler var. Bunlar birbirine ateş etmezlerse, ne sen, ne ben, ne Ankara... Bir şey kalmaz...

Orbay-- Suçluları yakalatmak mutlak gerek... Eğer Başkomutan olarak ve herhangi bir düşünceyle, sizce buna gerek görülmüyorsa, be-

Gömüldüğü yerden çıkarılıyor

Osman Ağa, millî kurtuluş mücadelesini ilk günlerinde.

...n yarın bunu Meclis'te anlatmam gerekecektir."

Bu tartışmadan sonra yapılan plan General Tekçe'ye verilir. Gece

man'a bu olayda "suçlu" dememiş, sürekli olarak "sanık" diye söz etmiştir. Birinci grup üyeleri de olayı, adi bir adam öldürme olarak değer-

"Osman Ağa, Giresun'da bir hükümdar gibiydi. Kimseyi dinlemiyor her istediğini yapıyordu. Dönüşümüzden biraz sonra Giresun'a gelen Kaymakam Hüsnü Bey'i bile daire-sinden çıkarmamış, Trabzon'dan gönderilen bir fransız torpidosu ile kurtulup Trabzon'a gelebilmiştir.

başlayan silahlı çatışma sabaha kadar sürer ve Topal Osman yaralı ele geçer, sonra da ölür. M.Kemal, Meclisteki tartışmalarda Topal Os-

lendirmişlerdir. Topal Osman'ın katiliğini kesin olarak ifade etmemişler, Ali Şükrü olayından da "Topal Osman Ağa tarafından öldürüldüğü

Topal Osman, öldürüldükten sonra defnedilmesine rağmen; Millet Meclisi, cesedin gömüldüğü yerden çıkarılarak Meclisin önünde asılmasını oybirliği ile kabul eder. Ceset gömülü yerden çıkarılıp Meclis önünde ayağından asılarak karar infaz edilir. Topal Osman'ın silah arkadaşı Mehmet Şakir Sarıbayraktaroğlu anılarını içeren "Osman Ağa ve Giresun Uşakları Konuşuyor" adlı kitabında, Topal Osman'ın sonu için şöyle diyor: "Üzülerek yazıyorum; Osman Ağa ve Giresun Uşaklarının bu kadar hizmetinin karşılığı böyle mi olacaktı? Giresun uşakları zafer kazandıktan sonra sevinçler içinde teskerelerini alıp evlerine dönecekleri yerde, ağlaya ağlaya döndüler. Nasıl ağlamasınlar, o kara günlerde bu vatanın kurtulması için çete yazılmışlardı. Zafer kazanıldı, vatan kurtuldu sonu böyle mi gelecekti? Osman Ağa, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın maiyetine 200'den fazla muhafız vermiş ve uşağa da; 'Mustafa Kemal Paşa'nın muhafzası yalnız size aittir. O'nu her yerde siz koruyacaksınız, her yerde onun muhafzasını tahtı temine siz alacaksınız, şayet Paşa'ya ufak bir şey olursa kendinizi yok bilin. Hatta Giresun'daki çocuklarınızı da yok bilin demiştir..." (6)

Doğan Avcıoğlu'nun "M.Kemal'in ısrarla hizmetinde tuttuğu en ilginç kişi" diye nitelendirdiği Topal Osman-M.Kemal ilişkisi de böyle son buldu.

DİPNOTLAR:

- 1- Bülent Demirbaş, "Doğmayan Hürriyet'e Önsöz" den
- 2- Mahmut Goloğlu, Erzurum Kongresi sf. 24 ve 156
- 3- Mahmut Goloğlu, Age, sf. 152-164
- 4- Mahmut Goloğlu, Age, sf. 162
- 5- Rauf Orbay Yakın Tarihimiz C.4 sf. 82
- 6- Mehmet Şakir Sarıbayraktaroğlu, Osman Ağa ve Giresun Uşakları Konuşuyor. sf.207

DUYARLI OKUR GÖZÜYLE

"Yeni"ye mi yeniden mi başlamak

Hatalara, gelişim süreci içinde müdahale etmek, duyarlı okurun görevidir. Bu bilinçten hareketle, Komün'ün ilk sayısındaki durum değerlendirmesinde ortaya çıkan öznelciliğin ve perspektifteki yanlış yaklaşımların eleştirisini gerekli gördüm.

G.Köksal YILDIRIM

Başlarken" yazısında, devrimci durumun varlığının ötesinde "giderek olgunlaştığı" belirtiliyor. Bu görüş, "yeni"yi temsil etmeyip, eskinin kalıplarıyla konuşmak ve dogmacılığı muhafaza ederek, istemleri gerçekliğin yerine koymaktır. Bir şeyin adını değiştirerek, onun gerçek içeriğini değiştirmek olanaksızdır. Çünkü "elbise fırçası memeli hayvan diye tanımlansa bile süt vermez." (Engels)

Türkiye gerçekliğini iki bölge biçiminde savunanların bu görüşü ileri sürmesi tutarsızlıktır. Savunulan görüşü, bir bakış açısı olarak sindirmeme eksikliğini taşır. Gerçek şu ki, devrimci durumun bir bölgede, bölgesel varlığını teslim etmek zorunlu olurken, Türkiye genelinde, genel bir devrimci durum olgusundan söz etmek, bugün için ütöpik bir varsayımdır. Mücadeleinin gerilla savaşı biçiminde boyutlandığı bölgeler dışında, kuvvetli bir düzen dışı muhalefetin sözü bile edilemez. İşçi sınıfının dönem dönem artan eylemleri bile, bugün yönetilemezlik göstergesi değildir. Hatta, esas olarak egemen sınıf burjuva partileri tarafından yedeklenmektedir. Bu asla devrimci durumun varlığının kanıtı değildir. Sistemdeki bunalımın ve toplumsal hareketin gelişme doğrultusu, ağır aksak da olsa -süreç ani sıçramalar da gösterecektir- devrimci duruma doğru yöneliyor. Ama bugün için devrimci durum tespiti yapmak, hele hel 1984'lerden bu yana yükseldiğini iddia etmek, öznelciliştir.

Bu hatanın, salt olgunun adlandırılmasındaki bir yanlışlığı olmadığı

açık.

"Açlık grevlerinde kendisini açığa vuran sosyal muhalefette yükseliş" (!?)

"Gelinen noktada, hükümet içinde ve dışarda etkisini iyice yitirmiştir. Bürokrasi üzerinde otoritesi kalmamış, dış ilişkilerde yaptırım gücü tükenmiş olan bu hükümetin, fazla ayakta kalamayacağı açıktır." (abç)

"Aşağıdan gelen muhalefet, daha şimdiden bu sınırları zorlayarak aşmış ve 'Eylül yasalarını' iş görmez hale getirmiştir. Demokratik muhalefet konulan sınırlardan taşarak yönetimi siyasal demokratikleşmeye zorluyor." (abç) (1)

Bu sözlerin dayandığı gerçekler var, ama bu haliyle gerçekliğin kendisini dile getirmiyor. Devrimci saf-lardaki öznelcilik, olmayan olguları vargösterme biçiminde olmaktan çok, bazı gerçek olgulardan yola çıkarak, o olguların nesnel durumun tanımlanmasını farklılaştırma biçiminde kendisini gösterir.

Görünüşte benzer temelde farklı

Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin burjuva partilerinin polemik ve kapışmalarından ilham alınarak, 12 Eylül öncesi durumla bugünkü durum arasında, neredeyse özdeşlik kuruluyor. Her iki dönemin de "oluşum ve gelişmesindeki bütün farklılıklara rağmen, temeldeki benzerlikleri" ekonomik, sosyal, siyasal "kriz" özellikleriyle açıklanıyor. (abç)

Tersine, görünüşte benzer yönler, temelde ise farklılıklar olduğunu teslim etmek gerekiyor. Temel gelişmelerdeki farklılıklar yazı için

de nispeten konmuş. Ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan, 12 Eylül öncesine, bunalım kelimesinin yoğunlaşmış bir ifadesi olarak kriz (2) dersek, bugün yaşanan sürece bunalım diye adlandırmak gerekecektir. Her iki dönemi kriz özellikleriyle nitelenmek; birincisinin, sistem tıkanıklığıyla belirlendiğini, ikincisinin ise, toplumsal dinamiklerle canlandırıcı etkisi zayıf olan bir bunalım olduğu gerçeğine sırt çevirmek, politik üretkenlik ve yaratıcılık olarak adlandırılmamaz.

Bugünkü durum için şöyle deniliyor: "Toplum, kurtuluş savaşından sonraki en hızlı radikal geçiş ve birikim dönemini yaşıyor." (3) Sınırlı, bölgesel bir anlamda doğru olan bu sözler, nasıl genellik ifadesi olarak dile getirilebiliyor? Nerede kaldı iki bölge biçiminde yaklaşmak... Daha-sı var:

"12 Eylül öncesine nazaran, devlet iktidarının dayandığı toplumsal taban daralmıştır." (4) Bunlar gerçekliğin doğru yorumu değildir. (5) Olsa geleneksel öznelciliğin, dogmatizmin alışkanlıklarının uzantısı, ayakları havada tespitlerdir. Bir soru işareti: İbrahim'in kuruluş döneminde objektif koşulları, sol subjektif ve abartılı değerlendirdiğini doğru olarak tesbit eden insanların, bunun somut zararlarını da kendi pratiklerinden bildikleri halde, kendi yaşadıkları döneme ilişkin böylesine subjektif yorumlar getirmeleri oldukça düşündürücüdür. Farklı koşullara ve iç dinamiklere sahip olduğu bilinen; öyle ki taşıdığı farklılıklardan dolayı iki bölge biçiminde örgütlenilmesi gerektiği savunulan yerler için, tek ve genel bir devrimci durum değerlendirmesi yapılması, ayrı bir paradokstur. Devrimci duru-

mu sürekli görme mantığının utan-
gaç kabulüne kayılması ise, yön-
temde rehberliği skolastik mantığın
üstlendiğini tanıtılar.

Gerçeği olgularda aramak zo-
rundayız. Doğru hareketin koşulu,
doğru çözümlemelere sahip olmak-
tır. Değişmek ve değiştirmek üzeri-
ne söylenenler, boş laf derekesine
düşürülmesin.

Yayın organının işlevi

Komün'un sunuş ve Başlarken
yazılarında, derginin üstlendiği ya-
yın perspektifine ilişkin, bir kafa ka-
rışıklığı var. Sunuş yazısında, der-
ginin "kollektif ajitatör, propagan-
dacı, örgütleyici" olacağı vurgulan-
dıktan sonra şöyle devam ediyor:
"Önaki sayılarda, içeriği (işçi,
köylü, gençlik, Kürt ve azınlıklar
sorunu, kadınlar, iktidar, muhalefet,
baskı grupları, sol, ekonomik ve si-
yasi durum, çevre, sağlık gibi) 'ol-
mazsa olmaz'lar belirleyecek. Teo-
riyi geliştirerek sunmak, politika
üretmek, yorum ve özel haber, for-
um, incelemeler... Kısacası; siyasi,
ekonomik ve kültürel gerçekleri
açıklama kürsüsü." Yani her şey
var, aranan şey yok! "Başlarken" ya-
zısı ise işi daha da karışıklaştırmış,
Komün'ün öncü olmasından ve "ol-
gunlaşan devrimci duruma, öncü
olarak siyasi müdahalede bulun-
ma"sından söz etmiş. Bunu, Komün
"devrimci alternatifin eksikliğini gi-
derecektir" demeye kadar vardır-
mış. Bu sözler, örgüt işlevinin der-
neğe yüklendiği izlenimini doğuru-

Herşeyden önce, "kollektif ajita-
törlüğü, propagandistliği ve örgütle-
yiciliği" bu derginin işlevi olarak di-
le getirmişti. Gazetenin işlevini der-
ginin yerine getirdiğini varsaysak
bile, bu, derginin kendiliğinden bir
işlevi değil, bunu hayata geçirecek
yapının, kadroların vb. işidir. Bir
aracın amacı doğru tespit edilmedi-
ğinde, işlevini sağlıklı olarak yerine
getiremez. Komün açısından bu
söylem, kesinlikle gerekli ve haklı-
dır. kollektif ajitatörlük deniliyor.
Oysa böyle bir dergide, kitle ajitas-
yonuna yönelmek, fazladan bir uğ-
raş, boşa enerji harcanması olacaktı.
Komün'ün bazı dergiler gibi
"ikili işlev" üstlenmeye kalkışması
hepten anlamsızdır. Çünkü gerekli

"altyapı"dan yoksundur. "Fazla mal
göz çıkarmaz" denilecekse, göz çı-
karmayan her malı taşımamanın bir er-
dem olmadığını belirtme hakkına
sahibiz.

Kadroları olmadan bir dergi kitle
toplayamaz, kitle örgütleyemez.
Kadroları olması için de öncelikle
kadrosal düzeydeki sorunları çöz-
meye yönelik olması gerekir. İşte,
bugün dergi işlevinin ana özelliği
buna hizmet etmelidir. Propaganda
teorik içeriğe sahiptir. Ama teorik
tartışmanın yerine geçmez. Çözül-
mesi gereken programatik düzeyde
sorunların varlığı söz konusu iken,
teorinin önemi, her zamankinden
daha canalcıdır. Komün'ün varlı-
ğı, olması gereken işlevine uygun
hareket ederse, önemli bir kazanım-
dır. "Bütünleşmiş çizgi"nin propa-
gandası da zaten bunun içinde yapı-
lacaktır. Aslında teorik sorunların
köklü, bütünlüklü, derinlemesine
tartışılması yoluyla ki, "bütün-
lülük çizgi" elde edilebilecektir. Da-
ğınık güçlerin ideolojik birliğini
sağlamak açısından bu bir zorunlu-
luktur. Bu derginin, gazeteninkin-
den farklılaşan örgütleyici işlevi de,
esasta burada belirir.

Yanlış yaklaşımın kaynağı, sa-
dece varolan yayın organının işlevi
konusunda net bir bakış açısından
yoksunluk olmasa gerek. Sorunun
özünde, derginin kendi kendine ba-
kışındaki öznellik yatıyor. Bu da,
bazı yerlerde öncünün yaratılması
gerektiği söylendiği halde, kendisini
öncü görmesi ve olgunlaşmış, bü-
tünleşmiş bir çizginin varlığı görü-
şünden kaynaklanıyor. Oysa öncü-

lük ilanla olmayacağı gibi mevcut
perspektif bir çok yönüyle değeri-
lendirilmeye muhtaçtır. Dergide, asıl
işlev karartılmadan olası farklı şey-
ler gündeme gelebilir. Özellikle bu
süreçte, politikada esnekliği öğren-
memiz gerekiyor. Yalnız bu konu-
nun eleştirisi ideolojik yönden ayrı
bir anlam taşıyor. Çünkü burada
mevcut yayın organının işlevinin
dogmatik algılanmasıyla karşılaş-
ıyoruz. Dogmatizme karşı mücade-
leyi, salt temel tespitlerde değil her
alanda vermeliyiz. Örnekler bu alan-
da daha çok çaba sarfetmemiz ge-
rektiğini doğruluyor.

Acil görevler:

"Başlarken" yazısında, "politik
yapı için acil olan kitleleşmedir"
deniliyor. Çoğu başarısızlıkların al-
tında da yatanın da "kitleleşeme-
me" olduğu vurgulanıyor. Kitleleş-
me, başarının pratik görünümle-
rinden biri olarak kabul edilebilir.
Ama kendi başına özsel neden ola-
rak ileri sürülemez. Bugün faşist
akımlardan revizyonistlere, dinci
akımlardan Marksistlere kadar her-
kes kitleleşme çabası veriyor.
Yazık ki Marksist olmayan akımlar
daha fazla kitleleşebiliyor. Çünkü
yığınlar içinde taraftar bulma, doğru
taktik politikalar üretmekle sınırlı
bir olay değil. Hatta çoğu zaman,
yerleşik değer yargılarına karşı
pragmatik yaklaşım zihniyeti, kitle-
leşmek için daha avantajlı oluyor.
Bu açıdan da bu mantık, çoğunlukla
"doğru politika" olarak kabul edile-
biliyor. Soruna sınırlı bir örgütsel
başarı bakış açısıyla yaklaşırsa
"bunu yalnızca bu yönüyle "doğru
politika" olarak kabul etmek müm-
kün olacaktır. Ama içerik olarak bu
politikalarla kazanılan insanlar
"kendi için bir sınıf" olma şansını
bulamayacaklardır. Bu anlamda,
"acil olan kitleleşme" saptaması,
pragmatizme yönelme anlamında
yanlış çağrışımlar yapmaya elveriş-
li görünüyor.

Şurası tartışılmaz bir gerçek; yı-
ğınların cisimleşmiş gücü aynı he-
defe yönelmeden devrim hayaldir.
Dolayısıyla, kitlelerin kazanılması
temel bir görevdir. Çekincesiz ka-
bullenilmeli: Sınıfsız toplumu he-
defleyen ama kendi sınıfının öncü-
sünü dahi kazanamamış bir parti, ta-

şıdığı ve temsil ettiği ada layık değildir. Bunu gerçek anlamda yerine getirebilmek için kadrolaşma sorununun çözülmesi gerekmektedir. Bu ikisi, bir bütünlük ve karşılıklı etkileşim içinde bulunan faktörlerdir, ama dönemsel olarak biri ön plana çıkar ve aciliyet gösterebilir. Günümüz açısından ise; eğer ortada bir yapılanma sorunu varsa, eğer bu yapılanmadan anlaşılan şey, "birkaç derin bilgili hocanın kendine mürit toplaması" değilse, o halde teslim edilmesi gereken şey, kitleleşme değil, kadrolaşma sorunudur. Bu, "teoriye pratiğin bakış açısıyla almaya" engel değildir. "Siyaset yapmama, önemini küçümseme" anlamına da gelmez. Bu da bir siyasettir ve dönemin ihtiyaçları tarafından belirlenmektedir. Bütünlüklü çizgiye ulaşma iddiası gerçek olsa bile, mevcut durumda kadrolaşma ön plana çıkarılmalı. "Kitleleşmeye aciliyet", "siyaset yapmaya ağırlık" öğütü verirken bunun kadrolaşma sorununu çözmeden yapılabileceğine dair ne gibi mucizeye sahipsiniz? Ortadaki bunca siyasi dergi içinde onca keskin ve büyük konuşan varken, kendi başına yeni bir derginin sihirli sözlerle (Komünarca konuşmayla) kitleleri toparlayacağına, bunun da siyaset yapmak demek olduğuna mı inanılıyor? Hayır dostlar, "dar teorik çevre yaratma" politikasının ve "akademik tartışmaların" alternatifi bu değil.

Aynı yazıda devamla: "Teorinin inşası tamamlanmamış bir görev olarak önümüzde dururken, aynı zamanda muhafazakâr dogmatizme karşı savaşım içinde ileri bir aşamaya ulaşmış bulunuyoruz. Teorimiz, iç savaşım süreci boyunca gelişme göstermiş ve bütünlüğe ulaşmıştır... Bu da önümüze siyasal görevleri çıkarmaktadır." (4) Teorik inşanın tamamlanmamış, ancak, eskiye göre ileri bir aşamada olduğu yeni siyasal görevlerin gündeme geldiği görüşüne katılmak mümkün. Fakat ortaya konan görüşleri değişik açılardan değerlendirmek gerekiyor. Birincisi: Özellikle vurgu yapılan "iç savaşım süreci" konusunda yansıtılan gerçekliğe pek uygun düşmüyor. Çünkü bu dönemin olumsuzluklarından çok olumsuzlukları dikkat çekiyor. Bu özeleştirel bir yaklaşımı gerektiriyor. Kendimi de bunun di-

şında tutmadan belirtiyorum. Çeşitli nesnel koşulları olmakla birlikte, tutarlı bir iç savaşım süreci yaşandığından sözedilemez. Konu ele alınırken, geçmiş sürecin eksiklikleri tutarlılıkla dile getirilmelidir.

İkincisi: Teorik inşada eskiye göre daha ileri bir noktada olmayı ve bazı belirgin konularda, yeterince köklü olmasa da daha doğru teorik sonuçlar çıkarmayı, hemen "bütünlüğe ulaşmış" ilan etmek öznelciliktir. Teorik çalışmanın önemi yadsınmamalı diyor ama işin tamamlanmayan yanlarını, esasta tamamlanmış bir olgunun bazı eksikliklerinin doldurulması olarak koyuyor.

Üçüncüsü: Yukarıdaki mantığın doğal bir uzantısı olarak teorinin tali bir unsur olarak ele alınmasıdır. "Teorik çalışmanın önemi yadsınmadan siyasete ağırlık verilmelidir. İçinden geçtiğimiz tarihi koşullar ve sınıf mücadelesinin boyutu siyasal çalışmaya ağırlık vermemizi emrediyor." Bu, bir yön abartılırken, diğer yönüyle, günümüzde teorik sorunların boyutunu ve önemini küçümseyen bir yaklaşımdır. "Teorik inşa pratiğin dışında değil, onunla içiçe karşılıklı etkileşimle gelişir" (5) görüşü tamamen doğrudur. Ama bu, bugün teoriyi ikincil ilan etmenin gerekçesi olamaz. Marksistler açısından pratiğin üstünde yükselen teori, dönüştürücü bir etken olarak pratiğe yönelir. Bu doğrular, günün somut koşullarına göre davranmanın önünde engelmis gibi ele alınamaz. Ortada bir program oluşturma sorunu varken, bunu örgüt oluşturma

ma sorunundan koparamazsınız. Komün, bazı genel doğruları, sürece uygunluğuna bakmaksızın, dogmatik yorumlarla önümüze çıkarmamalı. Benzerliği bakımından hatırlatmakta yarar var: 1905 öncesi Marksist hareketin gelişme dönemlerinde, hareketin pratik başarılarından ötürü moda haline gelmesi ve saflara geniş ölçüde katılımların olmasının teorik seviyeyi düşürdüğüne dikkat çeken Lenin, böylesi dönemlerde Marks'ın "gerçek harekette her adım, bir düzine programdan daha önemlidir." sözlerini aktarmanın yanlışlığına işaret ederek şöyle diyordu:

"Bir teorik kargaşalık döneminde, Marks'ın bu sözlerini tekrarlamak, bir cenazede yaslıları 'gözünüz aydın' diye kutlamaya benzer."

Lenin alternatif olarak "devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz" sloganını yükseltti. Bugün, teoriye dönemsel de olsa özel bir önem vermek, onu yapılanma sorunlarıyla birlikte ele almak ve böylece, örgütsel birliği matematiksel toplam olmaktan çıkarıp, gerçek ideolojik birlik haline dönüştürmek perspektifi, sürecin pratik ihtiyacı durumundadır. İyi bir ideolojik hesaplaşma sürecinin, kalıcı sağlam bir oluşum için zorunluluğunu görmek gerekiyor.

Komün'ün pratiğin yerini ve önemini abarttığı şeklinde bir görüşüm yok. Tersine bu yönden de sorunlar var. Ancak erken belirlemlerde bulunmak yerine, elden geldikince önyargılı olmamaya ve süreci gözlemlemeye bakıyorum. Tecrübesizlik konusunda Lenin'den devam edelim:

"Üstelik Rus Sosyal Demokratları için teori, çok defa unutulmuş başka etkenden ötürü de önemlidir: Birincisi; partimizin henüz kurulma süreci içinde bulunuşu, ayırdedici çizgilerin henüz belirli bir hal almakta oluşu, hareketi doğru yoldan saptırmaya çalışan öteki devrimci fikir akımları ile henüz kozunu paylaşmamış oluşu." (6)

Son derece önemli saptamalar, eksiksiz olarak günümüz için çok daha geçerli. Çıkarılacak bir yanı olmadığı gibi, ülke ve dünya sorunlarının kazandığı yeni boyutlar açısından eklenecek çok şey bulunabilir. Şunu iddia etmek kesinlikle te-

melsiz değildir. Bilimsel sosyalizmin, dünya tarihinde şimdiye kadar karşılaştığı en karmaşık sürecin içinde bulunuyoruz. Devrimci hareket, tarihte hiçbir dönem, bugün olduğu gibi birikmiş, boyutlanmış, farklılaşmış sorunlar yumağı içinde değildi. Hiçbir dönem bu ölçüde gerilemiş, parçalanmış değildi. Böylesine üretimsizlik çekmiyordu. Felaket tellallığı olur diye bunlara gözümüzü kapamak, siyasi körlük olur. Henüz emekleme dönemindeyiz ama, halâ "teorinin önemini yadsı-mamak"tan, "teorik bütünlüğe ulaş-mak"tan ve onun "ikincil bir görev" olmasından söz ediyoruz. Yeter! Dünyaya kuyunun ağzından bak-maya son verelim.

Bugün bizlere gerekli olan şudur: Daha az slogan, daha çok teori! Daha az keskinlik, daha çok pratik!

Genel bakış

"Başlarken" yazısı çerçevesindeki eleştirilerimi, sınırlı yönleriyle dile getirmeye çalıştım. "Bütünlüğe ulaşmamışlık" eleştirisi yaparken, olumlu ve olumsuz belli bütünlüklerin olduğunu inkâr etmek gerekmiyor. Burada eleştirdiğimiz konular da, bütünlüklü bir mantığın ürünü. Mantık şu: 84'lerden bu yana yükselen devrimci durum giderek olgunlaşmaktadır. Yeterince tamamlanmamış olsak da, teorik bütünlüğe sahibiz. Öyleyse siyaset yapmak birincil, teori ikincildir. Acil olan kitleselleşmedir. Dolayısıyla, yayın organının işlevi ajitatör, propagandacı ve örgütleyici olmaktır... İç tutarlılığı zayıf da olsa, dünyaya sınırlı bir pencereden bakmanın ifadesi de olsa, bu mantığın belli bir bütünlüğü var. Ama aradığımız, böylesi bir bütünlük değildir. Aradığımız, doğru içerikte ve derinlemesine bir bütünlüktür.

Komün'ü geçmişe göre önemli bir ilerleme olarak görüyorum. Kendi açımdan da, bu görüşlerden öğrendiğim, bana yararlı olan birçok nokta olduğunu çekincesiz belirtebilirim. Bu, eleştirdiğim yönlerin varlığını ortadan kaldırmaz. Daha sonra bir dizi konu özgülünde de ele almayı düşünüyorum. Komün'de, geleneksel dogmatizm ve öznelcilikten ciddi bir kopuş yerine, bazı

"Yaratan ve kahreden ki onlardır/destanımızda yalnız onların mace-raları vardır."

önemli değişikliklerle de olsa, eski kalıplarla yaklaşım görülüyor. Fakat, gelişme yönü kuvvetlendirildiği ve küçük hesaplarla teorik gelişim kösteklenmediği sürece bunlar aşılabilir şeyler.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; onca sürecin birikimini taşıması bakımından yaklaşıldığında, yazılardaki derinlik, süreci kavramak ve uzak görüşlülük, bence olması gerekenin oldukça gerisinde bulunuyor. Tanıtıcı olmak açısından, görüşleri aktarırken, genel özetlemelerle yetinmenin, bunda bir parça etkili olduğu kabul edilebilir. Ama salt bununla açıklanamaz.

Bir derginin en iyi dostu, eleştirel okurlarıdır. Yapıcı olmaktan uzaklaşmadan, onu sıkı sıkıya, tavizsiz, kayırmaz eleştirmek, iyi dostluk örneği kabul edilmeli. Okuyucuyu böyle tartışmalara çekmeyi ve kendi görüşlerinin eleştirisini dergide istemelidir.

Komün, düşünsel çatışmayı kendi içinde ve dışında geliştirebildiği ölçüde, bu alanda başarı elde etme avantajına sahip olacaktır. Görünüşte değil, gerçek anlamda tartışmaya açık olmak, yanıltıcı ısrar etmemek, yaşamın diyalektiğine karşı önyargılı olmamak, doğru düşünceler üretmenin/kabullenmenin vazgeçilmez bir kıstasıdır; odun katılığına, sekterliğe, öznelliğe, dogmatizme karşı bir güvencedir. Tartışmalar, kimi yüzeysel görüşleri kanıtlamak için, tartışılmaz otoritelerden imdada yetişecek bir alıntı bulmak yarısına dönmemelidir.

DİPNOTLAR

- 1) Komün sayı: 1, Başlarken sf, 7
- 2) Burada belirttiğimiz "kriz", "bunalım" (keza "buhan") kelimeleri aslında özdeş ifadeler. Ancak, bazı durumlarda bunalım tipleri, bazı durumlarda ise bunalım boyutları hakkında ayırım koymak için değişik ifadeler tercih etmek zorunlu oluyor. Yoğunlaşmış, sistem sarsıcı bunalımla, nispeten dinginlik içinde süregiden bunalımları ayırtmak için; birinciye "kriz", ikinciye "bunalım" demeyi tercih ediyorum. Bu ayırım, bazı bunalımlı hastaların dönemsel kriz nöbetleri olması gibi bir ayırımdır.
- 3) Komün sayı: 1, Cumhurbaşkanı'nın İşi Zor, sf, 11
- 4) Komün sayı: 1, Cumhurbaşkanı'nın İşi Zor, sf, 11
- 5) Komün sayı: 1, Başlarken, sf, 6
- 6) Lenin, Ne Yapmalı (Evren Yayınları) sf, 33

Kendi çıkarlarının kötü yargıcı

*"Adalet, eşitlik diye görülüyor ve öyledir de. Ama herkes için değil, yalnızca eşit olanlar arasında. Neyin adalet olduğuna karar verirken bu 'kimin için'i gözümüzün önünde tutmazsak, kötü yanlışlıklar yaparız. Şu nedenle ki, kendimiz hakkında kararlar veriyoruz ve insanlar kendi çıkarları söz konusu olunca, genellikle kötü yargıçlardır. Böylelikle adalet belli kimseler için ve yine belli şeylere ilişkin olarak, adil olan demeye getirilir. Bunun baş nedeni de söylediğimiz gibi, kendi durumlarında yargıya varmaya kalkmaları ve onun için kötü yargıçlık etmeleri oluyor."**

İsmet Çolak

B Bunca haksızlıklara uğrayan yoldaşların feryatlarına, Kirke'nin balmumuyla kulaklarını tıkayıp, şimdiye kadar sessiz kalmakla, bizleri zaten hayretlere boğmuşsun. Şimdi, sırtına silah dayanmış bir rehine gibi konuşman, seni seven insanların saflarında mahcup bir şaşkınlık yaratmıştır. Şu anda dünyanın hangi enlem ve boylamları arasında olursan ol, bu mahcup bakışlar "yaptığına bak" dercesine, seni tepeden turnağa süzüyor.

İki eşitsizi eşitlemek

İktidar ve muhalefetin günahlarını terazinin kefesine koyarken, hiç de halkın adaletine bağlı bir yargıç olduğunu göstermiyorsun. Çünkü, halkın adil adaleti iki eşitsizliği eşitlemeye çalışmak değildir. "Kılıcına özgürlük narası"nı özümlenmediğin için, bir tokat iktidara, bir tokat da "belalı ıkınma nöbetine tutulan" muhalefete atarak, adaleti ye-

rine getirmiş olmuyorsun.

Tarihe bakacak olursak, genel geçer doğruların, özgün olan sorunların bir tekine dahi çözüm getirmedini görürüz. Hiç kimse, "parti içi demokrasi bir süre askıya alındı" diye, ayrılığı derhal kaçınılmaz ve meşru ilan edemez, etmemiştir de. Sorunu genelleştirmek muğlak bir görünüme sokmadan, yaşanan sürecin özgülünde ele alarak daha net bir görünüm sağladığımızda, muhalefetin çok daha haklı ve tutarlı gerekçeleri olduğunu görürüz.

İdolojik, siyasi ve örgütsel olarak yaşanan ağır yenilginin kaynağı, partinin siyasal hatındaki ciddi yanlışlardır. Dolayısıyla, partinin sınıf mücadelesinde sağlaması düşünlene güçlü dinamizasyonu, partinin

Kitlelerin hareketiyle ters orantılı gelişen partinin atomizasyon hızı, dogmatik kastla bir siyasal ayrışmanın kaçınılmazlığını ve meşruluğunu tanıtlayan en önemli gerektir.

siyasal çizgisinde köklü değişiklikler yapılarak, günün nesnellğine uygun bir konuma getirmekle sağlanabilirdi. Partinin mülteci konumda kalmasından bile pek rahatsızlık duymayan 2. MK, sorunları çözme-yip sürece sıkıştırmasıyla, partide tam anlamıyla bir otorite boşluğuna neden oldu. Bu da partiyi dinamizasyon sürecine sokacağı yerd atomizasyon sürecine soktu. Gelişen aşamada, parti kitlelerden tam bir tecrit konumuna düşürülmüştür. Bunca sonuçtan sonra, dogmatik kastın kaybedecek bir şeyi kalmadığından, çareyi eski çizgide direnmekte bulmaktadır. Kitlelerin hareketiyle ters orantılı gelişen partinin atomizasyon hızı, dogmatik kastla bir siyasal ayrışmanın kaçınılmazlığını ve meşruluğunu tanıtlayan en önemli gerektir. Orta vadede çizginin köklü siyasal dönüşümüne engel teşkil eden demokratik merkezizyetçiliğin ihlali, bu ivedi sorunların çözümünde açılan yaraya tuz biber olmuştur.

Acil köklü dönüşüm

Kitlelerden tecrit olma durumundan kurtulmak için, yapılması gereken acil köklü değişimler:

Kürt sorununun nesnelliğinde yatan ana halleri yakalayıp, ulusal mücadelenin dinamiklerini birleştirecek ve bunu aynı zamanda bir sosyal kurtuluş mücadelesine dönüştürecek olan, öncünün yaratılması. Elbette ki bu, bağımlı ulus devriminin programı, stratejisi ve taktik sorunlarının çözümü ile birlikte ele alınmayı gerektirir. Bağımlı ulus devriminin perspektifini kendi platformunda çözümüne kavuşturduğumuz zaman, Türkiye devriminin perpektifi de kendiliğinden önemli ölçüde netleşecektir. Çünkü bugün yaşamdan dışlanmış teorinin çıkmazı, ulusal orunun, ortak devrim programıyla ipotek altına alınmasından kaynaklanmaktadır. Ulusal sorunda kendi Proudhoucu, Kautskici tavırlarına bakmaksızın, başkalarını Bوندçulukla suçlayan dogmatik katı tutumu, kendi direngen niteliğinin esasını teşkil eder.

Kitlelerden kopuk bir yapının çoğunluğuna tabi olmak, mullak bir prensip olarak savunulamaz.

en etkili yolu, partinin dağınık muhalefet güçlerini birleştirerek dinamik bir güç haline getirmektir. Bu dinamik güçle sınıf mücadelesinde sağlanacak başarılar, hemen değil ama orta vadede gelişmeye açık yoldaşları saflarına çekecektir. Kendi

Maron'un şarabı kadar tatlı ve büyüleyici sözlere ihtiyaç kalmadı. Bunlar artık hiçbir sorunun çözümüne kolaylık sağlamaz. Olsa olsa korkunç Skylla'ların tuzağına yeni yoldaşlar çeker.

Bu özgünlükte somutlanan durumu dikkate aldığımızda, Marksist-Leninist muhalefetin en sağlıklı gelişimi için hangi yolu tercih etmeliyiz? Kütleselleşmeyen bir grubun içinde, bir süre daha çılaşıp birkaç kişi daha kazanmak mı, yoksa Marksist-Leninist teoriyi sansürlü olarak kitlelere taşıyıp onlarla bütünleşerek, yaşanan tecritten kurtulmak mı daha verimli olur? Kaldı ki dogmatik kastı tabansız bırakmanın

düşüncelerimizin doğruluğuna ve bunların pratiğe geçirilmesindeki yaratıcı gücümüze inaniyorsak, bu öngörüler ütopya değil, her devrimin pratiğinde görülen gerçeklerdir.

Gündüz ördüğünü gece sökme

Sözkonusu değişikliklerle partiye sağlanacak dinamizasyon için,

koşulların Marksist-Leninistlerin lehine olduğu dönemlerde ne sen ne de 2. MK küçük bir başarı sağlayamadı. Faturası sana çıkarılmasını diye, geri plana çekildin. Partinin kanayan başını göğsüne koymaktan ürktün. Siyasal yetkinliğini ve öngörüdeki avantajlarını direkt partinin köklü dönüşümüne değil, daha çok tali sorunlara yönelttin. Kendi tavrının muhasebesini yapmaksızın, "iki çizgi mücadelesinin komünarca yapılması"na göndermelerde bulunurken de kötü bir yargı olduğunu gösteriyorsun. Elbette ki benim açımdan da, daha başka birçok yoldaş açısından da, teorisi ve pratiğiyle, komünarca yapılan iki çizgi mücadelesi tartışmalıdır. Ancak, Penelopeia'nın kayınpederine ördüğü kefen bezi hikayesine çevirdiğin iki çizgi mücadelesi de tartışma götürür. Hep bir gün Odysseus'un döneceğini ümit eden Penelopeia, görücülerini başından savmak için gündüz ördüğünü gece sökme hilesini tam üç yıl sürdürmüştü. Yıllardır muhalefeti bir özersin, bir çözersin. Bu işi bir türlü bitiremedin. Yoksa güzel Athena gibi, muhalefetinin üstüne sis mi döktün? Ki senden başkası bunun kerametini göremiyor?

Söz söyleyip, kılıç kuşanılı çok zaman oldu. Artık kimsenin Papaz Maron'un şarabı kadar tatlı ve büyüleyici sözlere ihtiyaç kalmadı. Bunlar artık hiçbir sorunun çözümüne kolaylık sağlayamaz. Olsa olsa korkunç Skylla'ların tuzağına yeni yoldaşlar çeker.

Eğer belirttiğin temelde vereceğin iki çizgi mücadelesiyle, dogmatik kastı ekarte edeceğine inanıyorsan, biz engel olmayalım. Olumlu sonuçlar aldığın sürece seninleyiz. Muhalefette, farklı bir yerde olmamız buna engel değil.

* Aristoteles, *Politika*

PROLETARYA, DEMOKRASİ VE DİKTATÖRLÜK-3

Sosyalizmde iktidar ve ittifaklar

Bu bölümde, proletarya diktatörlüğü konusunda Arnavutluk Emek Partisi (AEP) ve onun hattındaki hareketlerin görüşlerinin ne olduğu üzerinde duracağız.

Öncelikle belirtelim ki, Marksizm-Leninizmin genel ilkeleri ve bu anlamda proletarya diktatörlüğüne ilişkin evrensel ilkeleri, her yer için geçerlidir. Fakat bölgesel, ulusal, sosyal, kültürel farklılıklar bu genel ilkelere, her bir halkada özel bir biçim almasını şart koşturmaktadır.

Proletarya devrimi, emperyalizme bağımlı ülkelerde, yeni demokratik devrim aşamasından geçmeyi gerekli kılar. Kapitalist-emperyalist ülkelerde ise doğrudan sosyalist devrimi öngörür. Bu arada genel ilkeler, bütün halkalar için geçerli. Proletarya devriminin iki başlıca bileşeni olan, yeni demokratik devrim ve sosyalist devrim, kendi başlarına bağımsız şeyler değildir. Aksine, dünya proleter devrimi görevlerinin, koşulları farklı halkalarda icra edilmesi yoludur. İki bileşken de dünya devriminin bir parçasıdır. Bu gerçeği, "tek tip devrim" veya "saf proleter devrim" projesi adına, devrim yapmamayı salık veren Troçkizm anlayamaz. Lenin de kesintisiz devrim görüşünü savundu. Ancak O, sömürge ülkelerin geçmeleri gereken demokratik devrim aşamasını atlayan Troçkizmle kesin kes ayrılıyordu. Troçkistler, ne demokratik devrim ve ne de bu aşamada köylülüğün devrimci rolünü anlayabiliyorlardı. Diğer yandan, proletarya devriminin yedeği olan ulusal kurtuluş savaşlarının önemini de küçümüyorlardı. Bu onları, proletarya diktatörlüğüne farklı ekonomik ve siyasi koşullarda geçişin, başlıca bi-

çimlerini kavrayamayan tek yol ve tek biçim önermeye götürdü. Günümüz oportünist ve revizyonistlerinin bir çoğu, bu mekanik yaklaşımı devralmış bulunuyor.

Farklı koşullara farklı biçimler

Bugüne kadarki dünya devrim tarihi, proletarya diktatörlüğüne geçişin, ülkelerin farklı koşullarının sonucu olarak başlıca üç biçimi gösterdi.

a) Proletarya diktatörlüğüne doğrudan geçiş.

b) Proletarya diktatörlüğüne, nisbeten daha hızlı; ancak dolaylı geçiş biçimi olarak; devrimci işçi-köylü diktatörlüğü yolu.

c) Proletarya diktatörlüğüne yine dolaylı, ancak nisbeten daha uzun sürebilecek bir geçiş biçimi olan, demokratik halk diktatörlüğü yolu.

Bu yolları zorunlu kılan farklı koşullardı. Hangi ülkelerin hangi yolları izleyeceğini, 3. enternasyonal programı çözümlemişti. Uzatmamak için yeniden ele almıyoruz. Geçiş biçimleri, izlenen farklı yollara rağmen, özde aynı noktaya dayanmaktaydı. bunu, Lenin şöyle vurgular:

"...Elbette kapitalizmden komünizme geçişte, siyasal biçimler bakımından, büyük bir bolluk ve geniş bir çeşitlilik göstermekten geri kalmaz. Ama hepsinin özü zorunlu olarak bir olacaktı: Proletarya diktatoryası." (1)

Bu gerçek, AEP hattı tarafından

kavranamamaktadır. Demokrati halk devrimi ve sosyalist devrim (ayrılık noktalarına rağmen), tamamıyla birbirinden ayrı ele alınamaz. birinin, zorunlu olarak diğere dönüşeceği, ikisinin de azami yönelim olarak aynı hedefe doğru yol aldığı kavranmalıdır.

Madalyonun bir yüzü bu. Diğer yüzü ise, iki devrimci sürecin kendine özgü görevlerini, hedeflerini, itici güçlerini, karakterlerini anlayamamak ve birbirine karıştırmak. "Mao eleştirisi" adı altında ortaya konan köylü düşmanı çizgi, Troçkist tek tip devrim anlayışının çekim alanında. Burada yalnızca, proletarya diktatörlüğü sorununa ilişkin yanını ele alacağız.

Lenin, proletarya diktatörlüğü konusunda, şöyle bir tanım yapar:

"Proletarya diktatörlüğü" de "...emekçilerin öncüsü proletarya ile proleter olmayan (küçük-burjuvazi, köylülük, küçük mülk sahipleri, aydınlar vb.) birçok emekçi tabakaları ya da bu tabakaların çoğunluğu arasındaki, sermayeye karşı, sermayenin tümüyle devrilmesini, burjuvazinin direncinin ve onun geriye dönüş çabalarının tümüyle ezilmesini, sosyalizmin kesin kuruluş ve sağlamlaşmasını amaçlayan özel bir sınıf ittifakı biçimidir." (2)

Bütün bunlar içinde en başta gelen ilke, proletaryanın yönetici rolüdür. Bu olmadan ne sosyalizme ve sınıfsız topluma yönelinebilir, ne de bu mücadelede emekçilerin özel ittifakı sağlanabilir. Lenin'den devam edelim:

Mao: Proletarya, iktidarı başkalarıyla paylaşmaz.

"Diktatörlüğün yüksek ilkesi, proletaryanın yönetici rolünü sürdürebilmesi için gerekli olan, proletarya ve köylü ittifakını desteklemektir." (3)

Alıntılardan çıkan sonuçları, maddeler halinde sıralayarak, proletarya diktatörlüğünün başlıca unsurlarını belirleyelim:

1) Proletaryanın yönetici güç olması,

2) Proletaryanın emekçilerle özel ittifak biçimi,

3) Bu ittifakın sermayenin yıkılışı ve burjuvazinin restorasyon çabalarını yenmeyi amaç bilmesi, sosyalizme ve sınıfsız topluma yönelmiş olması.

Fırtına nerde koparılıyor?

Şimdi, fırtınanın koparıldığı noktaya geçebiliriz. AEP hattına

göre, proletarya önderliğindeki işçi-köylü temel ittifakına dayalı ve küçük-burjuvazi ile milli burjuvaziye de kapsayan demokratik halk diktatörlüğü, "öz itibariyle proletarya diktatörlüğü değil, burjuva diktatörlüğüdür."

Bu görüş yanlıştır. demokratik halk iktidarı, proletarya devletin bir biçimidir. Çünkü, demokratik halk iktidarında;

a) Yönetici güç proletaryadır.

b) Sosyalizm ve sınıfsız topluma yönelmiştir.

c) Proletaryanın, müttefikleriyle özel bir ittifak biçimidir.

Proletarya diktatörlüğünün, genel özellikleri de bunlar değil miydi? Demokratik halk iktidarında, genel ilkelere hangisi yok? Hepsi varsa, demokratik halk diktatörlüğü, neden öz olarak proletarya diktatörlüğü olmasın?

Stalin'den bir aktarma:

"Proletarya diktatörlüğünün üç temel niteliği şuradan gelmektedir:

"1) Proletarya, iktidarı sömürücülerden kurtulmak için, ülkeyi savunmak için, diğer ülkeler proleterleri ile bağları pekiştirmek için kullanır.

"2) Proletarya, iktidarı emekçileri ve sömürülenleri burjuvaziden kesin olarak kurtarmak için, proletaryanın bu kitlelerle olan ittifakını güçlendirmek için, bu kitleleri sosyalizmin kuruluşuna sürüklemek için, proletaryanın devlet yoluyla bu kitleleri yönetmesi için kullanır.

"3) Proletarya, iktidarı sosyalizmi örgütlendirmek için, sınıfsız bir topluma geçmek için kullanır.

"Proletarya diktatörlüğü bu üç niteliğin birleşmesidir." (4)

Yaman "Stalin savunucuları"na sunulur!... Bu yaklaşımın doğru olduğunda hemfikiriz. Öyleyse, sorumuzu yanıtlayın: Demokratik halk iktidarı neden proletarya diktatörlüğünün bir biçimi değildir?

Demokratik halk iktidarı gerçeklerini ayrıntılarıyla açıklayan Mao, görüşlerini şöyle formüle eder:

"Tecrübelerimizi özetleyelim ve bir noktada toplayalım; bu nokta şudur: İşçi sınıfının (KP) önderliğinde ve işçilerle köylülerin ittifakına dayanan demokratik halk diktatörlüğü. Bu diktatörlük, uluslararası devrimci güçlerle tek bir vücut halinde birleşmelidir. Formülümüz, başlıca tecrübemiz, temel programımız budur." (5)

Görüldüğü gibi, yeni demokratik devlette, proletarya diktatörlüğünün başlıca üç temel özelliği mevcuttur. Bu devlet; öncü sınıf, yönlendirici partisi, temel ittifakı, yönelimi ve programı itibariyle ele alındığında, proletarya iktidarının bir biçimidir. Mao, Lenin ve Stalin ile aynı mevzide duruyordu. Şimdiki değil, eski Marksist-Leninist AEP'de o dönemler Mao Lenin ve Stalin'in pozisyonunu savunuyordu. İşte örnek:

"Proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak, halk demokrasisi devletin güçlendirilmesi..." (6)

"Genel olarak bir proletarya diktatörlüğü olan Arnavutluk Halk Cumhuriyeti..." (7)

"...devrimin ikinci aşamasında staretjik hedef ise, proletarya dikta-

törlüğünün bir biçimi olarak halk demokrasisi devletini güçlendirmek..." (8)

Demokratik halk iktidarının, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olduğuna ilişkin benzer alıntıları AEP tarihinden çoğaltmak mümkün. Fakat anlamak isteyen için, bu kadarı yeter. AEP'nin bu görüşlerine, AEP hattındaki Türkiye'li hareketler ne diyor?

Belki kaçamak yollara başvurmazlar. Ama bu çözüm değil. Çünkü, sadece Çin'deki Demokratik Halk İktidarı'nı değil, genel olarak demokratik halk iktidarı ve işçi-köylü diktatörlüğünün, proletarya iktidarının bir biçimi olduğunu kabul etmiyorlar. "Çin'de kurulan demokratik halk iktidarı öz olarak proletarya diktatörlüğüne tekabül etmiyordu" diyecekler. Neden? Çünkü, onlara göre, "Mao'nun perspektifi demokratik halk iktidarı ve demokratik halk devrimi ile sınırlıydı. Onun için burjuva demokratik ufku aşmadı. Burjuva demokratik bir toplum kurdu." Oysa Mao 5 Mart 1949'da şöyle diyordu:

"...Yeni Çin toplumunda hala iki temel çelişme varolacaktır. Birincisi iç çelişme, yani işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki çelişme, ikincisi ise dış çelişme, yani Çin ile emperyalist ülkeler arasındaki çelişmedir." (9)

İşin bitmediğini ilan ediyordu. Yeni demokratik devlette, "...kısıtlama ile kısıtlamaya karşı mücadele (...) sınıf mücadelesinin esas biçimi olacaktır." diyordu. (10)

Öyle de oldu. demokratik halk devrimiyle birlikte, bazıları kazığı çakıp durdu. İleriye gidilmemesi ve yeni demokratik devletin sağlamlaştırılması düşüncelerine sarıldılar. Liu-Şao Şi gibi. Mao bu görüşlere aman vermedi, onlarla çatıştı. "Yeni demokrasiyi sağlamlaştırmak (...) kapitalizm yolunu tutmak demektir." (11) diyerek sosyalizm hedefini gösterdi. Yani taa başından açtı. Hedefin sosyalizm ve sınıfsız toplum olduğunu açıkça ilan ediyor, yığınları bu ruhla eğitiyordu. Tüm bu gerçeklere karşı durmanın hiç bir anlamı yok. Siyasi hokkabazlık ve laf cambazlığı, asıl sorunlardan kaçışın en bayağı yoludur.

İttifaksız, tek sınıf iktidarı

AEP hattının, Mao'nun sosyalizme yaklaşımına yönelik eleştirilerini, sosyalizm sorununa gelince ele alacağız. "İşçi-köylü diktatörlüğü, demokratik halk iktidarı öz itibarıyla proletarya iktidarı değildir" saptamaları, bir kavrayışsızlığın ürünüdür. Fakat başka yanlışlara götürüyor.

"Proletarya iktidarı başkalarıyla paylaşmaz" Leninist anlayışının içeriğine değil, lafzına yapışıyorlar. Aynı kafa Kamenev de sahipti. "İktidarı başka sınıfla paylaşmamak," Stalin'in söylediği gibi, "amaçlarını gerçekleştirmek için diğer sınıfların emekçi ve sömürülen kitlelerinin yardımına ve ittifakına gereksinim duymadığı anlamına gelmez."

İttifak, bir sınıfın diktatörlüğü düşüncesiyle çelişmez. Stalin, bunu da açıkça vurguluyor.

"Bu özel ittifak biçimi, bu ittifakın yönetici gücünün proletarya olmasından ibarettir. Bu özel ittifak biçimi, devletin yöneticisinin proletarya diktatörlüğünü sisteminde yöneticinin tek bir parti olmasından, yönetimi diğer partilerle paylaşmayan ve paylaşamayan proletarya partisinin, KP'sinin olmasından ibarettir. Görüldüğü gibi çelişki burada yalnızca görünüştedir, sözdedir."

Durum oldukça açık. Belirleyici olan, yönetici gücün kim olduğudur. bu proletaryadır. Ve pazarlık konusu yapılmaz. Ama "özel ittifak" zorunludur. İttifak güçlerinin işe mutlak bir kalıbı olamaz. Önemli olan, ittifakın kime hizmet ettiği, kimin yönetiminde olduğudur. "Kiminle ne kadar?" sorusuna yanıtı, her özgülün koşulları verir.

Lenin, bu sorunu ele alırken "...sosyalizmin kesin taraftarlarının

ENVER HOCA: "Halk demokrasisi proletarya diktatörlüğünün bir biçimi."

kararsız müttefikleriyle, bazen de tarafsızlarla ittifakıdır. İktisadi, siyasal, toplumsal ve ideolojik bakımdan birbirinden farklı olan sınıflar arasında bir ittifaktır." (12) der.

Bırakalım müttefikleri... Kararsızları da... Tarafsızlarla dahi ittifak!... "Proletarya devleti, burjuvazinin hiçbir kesimi ile geçici de olsa ittifakı içermez. Diyenler, bu durumda Lenin'i de "burjuva" olarak damgalamalı. İttifakın yönetici gücü proletarya. Müttefikler, Lenin'in de belirttiği gibi "köylülük", "küçük mülk sahipleri, küçük-burjuvazi, aydınlar"dır. Ki böyle olması, devletin proleter niteliğini değiştirmez. Madde, tek başına bir yönüyle düşünülemez. Her yerde, her zaman bir ikiye bölünür. İki yön, bir arada olur. Ama bütünleşmez. Birbirini dışlar. Sürekli mücadele halinde olur. Proletarya devletinde, ana yön proletaryadır. Devletin sınıf içeriği, bu yön tarafından belirlenir. AEP hattı, ana

yön gerçeğini anlamıyor. İkincil olan müttefiklerin, sınıf karakterlerine bakarak (ve eğer yoksul köylüler değil de başkalarıysa) hemen hüküm kesiyorlar. "Böyle proleter devlet olmaz" diye bağırırlar. Kamenev de öyle söylemişti: "Diktatörlük, bir sınıfın başka bir sınıfla ittifakı değildir." (13) (Pravda sayı: 11, 14 Ocak 1925) O, Rusya'da devrimin sürdürülebilmesi için, zorunlu olan, proletaryanın köylülükle ittifakını anlayamıyordu. AEP hattı da, Çin'de proletarya önderliğinde demokratik halk iktidarı içinde yer alan müttefiklerle, anlaşmanın zorunluluğunu kavramıyor.

Somut gerçeklerden yola çıkan Lenin, gerekliliği kavırıyordu:

"Devrim, diğer ülkelerde başlamadığı sürece, Rusya'daki sosyalist devrimi ancak, köylülükle yapılan bir anlaşma kurtarabilir." (RKP X. Parti Kongresinde Söylev)

"Diktatörlüğün en yüksek ilkesi önder rolünü sürdürmesi için proletaryanın köylülükle olan ittifakını korumasıdır." (III. Komüntern Kongresinde Söylev, 1921)

Rusya'daki oportünistler, proletarya ile köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğüne; "proletaryanın, köylülerle irade birliği nasıl olabilir?" diye itiraz ediyorlardı. "Böyle bir devletin proleter karakterli olamayacağı" onlara göre kesindi. İrade birliği sorununun, soyut ve metafizik bir yorumlanıştı bu. Demokratik devrim ile sosyalist devrim arasındaki tarihsel farklılığın kavranamayışıydı. Demokratik devrim, bu devrimde çıkarları olan tüm halkı kapsar. Kapsadığı güçlerin "çıkarlarını, taleplerini gerçekleştirdiği ölçüde bir irade birliği vardır." (Stalin) Sosyalizmde, müttefiklerin kapsamı daralır. Ama bu kapsam içindeki güçler arasında da, belli bir yer ve zamana kadar yine bir irade birliği vardır. İşçi-köylü devrimci diktatörlüğü, proleter devletin bir şeklidir. İzlenen yol, yöntem ve devletin aldığı biçim ile öz karıştırılmamalıdır. Proletaryanın öncülüğü, sosyalizme ve sınıfsız topluma yönelik olma, bu özel ittifak biçiminin gerçekleridir.

Böyle bir devlet, neden proleter nitelikli olmasın? Soyut formüller, doktriner reçetelerle sınırlı yaklaşımlar, proletarya diktatörlüğünün

biçim olarak bolluğunu ve karmaşıklığını anlayamıyorlar. Bu kafayla anlayamazlar da!

Sosyalizmde tek-çok partililik

Sosyalizmin, proletarya partisi dışındaki bazı partilerin varlığına olanak tanıyıp, tanımayacağı bir ilke sorunu değildir. Sosyalizmin, tek veya çok partililik diye, mutlak bir ilkesi olamaz. Bu, tamamiyle somut koşullara bağlı bir sorundur. Sosyalist inşanın, nerede nasıl biçimleneceği, önceden konulmuş reçetelerle kestirilemez. Sosyalizmin inşasına yön veren, genel ya da evrensel ilkelere elbette vardır. Tartıştığımız bunlar değil. Bunların, her somutta çeşitli biçimler alıp almadığı sorundur. Biz alır diyoruz. Her yerde, biçimin o özgül sürecin koşullarıyla belirleneceğine işaret ediyoruz. Nitekim öyle de olmuştur. Çin, Sovyet vd. tecrübeler ortadadır.

Sosyalizmi, çok partililikle bağdaştırmayan anlayışlar gibi, onu mutlak şekilde çok partililikle eşitleyen yaklaşımlar da hatalıdır. Bu sorun genel değil, tamamiyle özel bir sorundur. Özel olanı ve biçimi temel alarak teori yapanlar, yanıltıcıdır. Sosyalist demokrasi, çok partililik ya da tek parti ile tanımlanamaz. İktidar, emekçilerin ellerinde değil ve döneme onlar tarafından fethedilmiyorsa; siyaset onların değil seçkinlerin işi olarak görülüyor ve emekçiler, yönetilmeye mahkûm izleyiciler olarak ele alınıyorsa; yetkiler onlarda değil, bir avuç grupta toplanıyor ve devleti, partiyi denetleme, gerektiğinde onlara karşı mücadele etme, başkaldırma haklarına ve görevine sahip değillerse, isterse çok partililik olsun, sosyalist demokrasiden söz edebilir miyiz? Söz, karar ve yetki sahibi olmadan, emekçiler için demokrasi hayaldir.

Devrimci proletarya partisi ve iktidarı bir araçtır. Bu araç hiçbir şekilde kitleleri siyasetten menetme; yönetim ve politikayı partinin ya da öncülerin işi olarak görüp, yığınları takipçiler olarak ele alma; değişik fikirlerle, sosyalist anayasal çerçeve içinde değişik örgütlenmelere tahammülsüzlük biçiminde kullanılmaz. Kullanılırsa, adı sosyalizm de olsa, özü başka bir şeydir. Kişi hak ve özgürlüklerine, toplanma, göste-

ri, grev, örgütlenme serbestliğine, emekçilere kendi devletleri ve partilerinin haksızlıklarına karşı direnme hakkı ve görevine saygısız bir sosyalizm, bizim anlayışımız olmaz.

Berktaşların, "geçmiş sosyalizm deneyleri bunları içermiyordu" şeklindeki sözleri, uluslararası sosyalizm tarihini yeterince kavrayamadığını gösteriyor. Ya da çeşitli hata ve eksiklikleri, esasta olumlu ve sahip çıkılması gereken yönünü karartmak için kullanmak istiyorlar. Çeşitli dönemlerdeki uygulamaları, tarihsel-materyalist bir yaklaşımdan kopuk ele alan Berktaşlar, sonuçta modern revizyonizmi aklıyor. Yugoslav özyönetim, Deng, Gorbaçov projelerini kutsuyorlar. Bunları "sosyalizm dışı ilan etmemek" gerektiğini buyuruyorlar. Bu davete uyanların kimliği, Deng-Li-Peng kliğinin, Çin'deki son katliamlarıyla daha iyi görülüyor. Siyah çelenkli protesto ve utangaç kınama mesajları, Berktaşların bataklık yollarının görülmesini engelleyebilir mi?

BİTTİ

Dipnotlar:

- 1) Devlet Devrim Lenin, sf, 50
- 2) Leninizmin Sorunları, Stalin, sf, 146-147 (Lenin'den aktarma)
- 3) İşçi Sınıfı ve Köylülük, sf, 488-489
- 4) Leninizmin Sorunları, Stalin, sf, 149
- 5) Cilt 4, Mao, sf, 456
- 6) AEP, Cilt 2, sf, 33-38-39
- 7) Cilt 4, Mao, sf, 397
- 8) Cilt 4, Mao, sf, 396
- 9) Yayınlanmamış Yazılar, Mao, sf, 67
- 10) Proletarya Diktatörlüğü ve Dönek Kautsky, Lenin, sf, 54
- 11) Proletarya Diktatörlüğü ve Dönek Kautsky, Lenin sf, 54-55
- 12) Proletarya Diktatörlüğü ve Dönek Kautsky, Lenin, sf, 55
- 13) Proletarya Diktatörlüğü, Yıldız Yayınları, sf, 55 (aktaran Stalin)

CİNSELLİKTE HALKÇILIK DAMARI

Polemik çerçevesinde bir hesaba vurma

Aile, evlilik ve cinsellik konusunda komünar yaklaşımın ne olması gerektiği, yeri geldikçe önümüzdeki sayılarda yer alacaktır. Bu yazı, cinsellik sorununa bağlantıları oranında devrimci saflarda, "halkçılık damarı"nın dolaylı ve doğrudan etkilerini, türevlerini yapıcı bir polemik çerçevesinde hesaba vurmaya amaçlamaktadır.

Hüseyin ŞİMŞEK

Cinsellik ("kadın-erkek ilişkileri") sorunuyla ilgili olarak, Yeni Çözüm'ün Ekim 89 tarihli sayısında, Handan Göksü imzalı bir yazı yer aldı. İlk ağızda vurgulamakta fayda var: Her dönem önemli bir sorun olmasına karşın günümüzde bile devrimci yayınlar ya hiç değinmiyor ya da kıyasında dolaşıp duruyor. Bu yüzden yazı, cinsellik sorunundaki dejenerasyon ve sapmaları irdeliyor olma bakımından olumlu. Doğru tutum alma noktasında ise katılamayacağımız belirlemeler içeriyor. Devrimci hareketlerde "halkçılık damarı" oldukça eski ve halâ önemsenecek kadar güçlü.

İnkârcılığın panzehiri eleştirisizlik değil

Handan Göksü çok doğru bir saptama yapıyor: "12 Eylül sonrası sol saflarda ortaya çıkan yozlaşma ve dejenerasyon, ister istemez kimi konularda daha fazla sorgulayıcı olmayı, geçmişin olumlu değer yargılarını ve geleneklerini korumak ve yaşatmak için daha fazla çaba göstermeyi zorunlu kılıyor." Bu "kimi konulardan" biri de cinsellik. Bir çok noktada doğruların vurgulandığı yazıda, marksist formasyon eksikliği incelenmiş halkçılık eğilimi olarak karşımıza çıkıyor. Daha çok bunun üzerinde durulacağını belirtmiştik. Ancak geçmeden önce birkaç şeyin altını çizmek gerekiyor.

12 Eylül'ün devrimciler içine yuvaladığı yozlaşma, kısa sürede zıvanadan çıkarak devrimci saflarda katıksız burjuva anlayışlarının

savununa vardı. Burjuvazinin katran vıcığı deryasında seyr-ü sefer eyleyen nice "dostlarımız", "geçmişe, geçmişte savunulan ve yaşama geçirilen devrimci anlayışlara doğrudan" ve toptan saldırıya geçtiler. Devrimci hareketin sorunundaki eksik ve yanlışlarını "deve" yaparken, esas olan olumluluklarını "hiç" lediler. Bu çok açık. Mücadelenin direkt okları buna yöneltilmelidir. Temel görev, hareketlerin dolaylı ve dolaysız devrimci güçbirliği ile buna karşı koymaktır.

Fakat, öte yandan inkârcılığın panzehiri, eleştirisizlik olarak kavranmamalıdır. Her saldırı, karşı-savunmayı gündeme getirir. Anlaşılar temelleri olsa da savunma psikozu, uzak durulması gereken yıpratıcı bir tepkidir. Yazıda bunu gözlemlemek mümkün. "Elbette ki bu eğilimlerin kendine meşru temel bulabilmesi geçmişin reddinden ya da eleştirisinden geçiyordu ve öyle de oldu." Çok açık: Reddetmekle, eleştirmek aynılaştırılınca, geçmişin ayrımsız savunulması kaçınılmaz oluyor. İkinci bir örnek: "...devrimcilere yöneltilen geçmişteki ahlâk zabıtalığı yapıldığı yolundaki saldırılar fazla ciddiye alınmamalıdır. Devrimciler geçmişte bu konuda, müdahaleci olmaktan çok liberal davranmaktan ötürü zarar gördüler." Tekrar etmek gerekiyor: Sapma ve dejenerasyona karşı doğru mücadele, geçmişin eksik ve yanlışlarını görmezlikten gelmek değil kesinlikle. Yöntembilimiz, artık "toptancılık"ı dışlamak zorunda. Anlamak neden bu kadar zor geliyor? Bütünüyle reddetmek ile olduğu gibi savunmak arasında, akraba olan noktalar var. Ters ku-

tuplarda birbirine payandalanan yanlışlar sözkonusu!

74-80 sürecinde, devrimcilerin cinsellik sorununda formasyon eksikliği de vardı, köylü ya da feodal değer yargılarına göbek bağı da. Her harekette değişik oranda olmasına karşın, soruna yaklaşımda ve olgunun yaşanmasında bir sıklık, bir kabalık ve oturmamışlık sırtıyordu bir yerlerden. Bunların aşılması kaçınılmazdır. Doğal olarak yine esas halkayı elden kaçırmadan: Devrimci saflarda "birey ve cinselliği mutlak özgürlük" benzeri cilalanmış sloganlarla, referans verilen 12 Eylül sonrası dejenerasyon değirmenine su taşımaya kalkanların testileri kırılmalıdır. Suçlama ve eleştiri!... İkisi arasında ayırım çizgisi nasıl belirlenecektir? Kimi bilinçli, kimi nesnel olarak 12 Eylül'e yedeklenen küçük burjuva "şizofreni yazıcıların", tavrı elbette suçlamaydı. Fildişi kulelerinde, "ekmeğini taşıyan" seçkin aydınlar da suçlandı. devrimci hareket, tüm bunların adını koymalı. Bunda, Yeni Çözüm'ün de içinde bulunduğu devrimci yaklaşımlarla beraberiz. Ancak, devrimci hareketin de "halka yaranmak" gibi ve perdelenmiş bir iç yarası var. Komünar tutum, bunun da adını koyma cesaretini gösterme ve gidermek için mücadele etmeyi gerektiriyor.

Her devrimci hareket için, farklı biçim ve içerikte olma kaydını yineleyerek belirtmek gerekir ki devrimci ve marksist hareket, 74-80 arası teori ve pratiğinde (kimi "köylüce") genel anlamda "halkçı tarz"ın yoğun etkisini yaşadı. Bugün genel dina-

mikleriyle belirginleşmekte olan yeni süreçte, bu yoğun etkinin bir çok önemli noktada aşılması çabaları var. Ya da en azından bir çok yanlış yönelim durdu. Fakat, sorun yaranın tamamen sökülüp atılmasında. Bu da o kadar kolay değil. Zaman alacak.

Halk için halka da karşı

Devrim, geniş halk kitlelerinin eseri olacaktır. Ama bugünkü kitlelerin, varolan yapısıyla değil. Kitleler, devrimci pratikler içinde kendini yeniden tanımlayarak dönüştükçe, eserini tamamlamaya doğru yol alacaktır. Bu bir gerçekken, Marksistlerin kendilerini kitlelerin birey-
●toplumsal bazda yaşam düzeylerine uydurarak tanımlamaları, kitle kültürü tuzağında avlanmak olur. Halk kitlelerinin değer yargılarını elbette küçümsemeyeceğiz. Ancak bu -özellikle de geçmişte- yanlış anlaşıldı: Halk kitlelerinin her türlü değer yargıları olumludur, savunulmalı! Yani, güçlü bir "her halükârda halka yaranma" eğilimi vardı.

"Birlikte yaşam ilişkisi... devrim bahi il le karıştırılmamalıdır. Devrim nikâhı onların

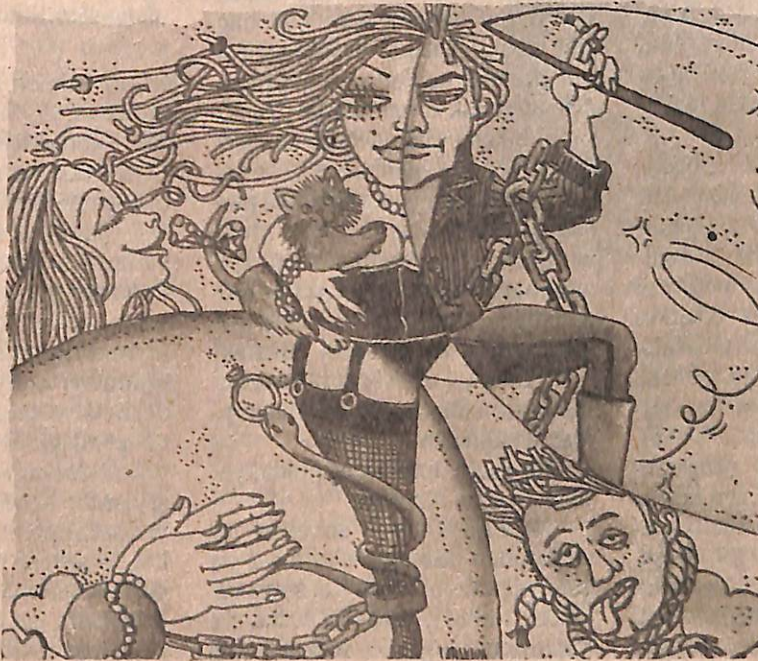
tercihi olarak değil, koşulların zorunlu kılmasından dolayı ortaya çıkan bir durumdur... Devrimciler... toplum katında bu bağı meşru kılmak istiyorlarsa, ister istemez değer yargılarını dikkate almak zorundadırlar." (abç)

"Devrimciler arasındaki bağı bir kâğıt parçasına atılan imzadan ibaret görmezler ve belki bunun hiçbir önemi yoktur. Ancak toplum katında bu bağı meşru kılmak istiyorlarsa, ister istemez değer yargılarını dikkate almak zorundadırlar." (abç)

Birincisi: "Devrim nikâhı tarzı", bir zorunluluk olarak kabul görebili-

yor. 12 Eylül öncesi yaygınlık kazanan bu tarzın iki kaynağı vardı: İlle-galite koşulları ve sistemden kopuşun kurum ve kuralları açısından ifadesi. Dolayısıyla, en azından ikinci kaynaktan ötürü, bütünüyle bir zorunluluk değil, bilinçli bir tavır alıştı. Devrim nikâhı tarzı, çokça yanlış içermekle beraber devrimcilerin kadın-erkek ve aile ilişkilerinde sistemden ilk kopuş denemesi sayılabilir. Son çözümlemede ise, sahiplenilmesinden ziyade, terkedilmesi gereken yanları bol bir gelecek.

İkincisi: Yazar, "kâğıt parçasına atılan imzadan ibaret görmezler" derken, neyi vurgulamak istiyor?

12 Eylül dejenerasyonu ile "cinsel pazar" boyutlandırıldı.

Aradaki bağda imza da olmalı, ama hepsi bu değil! Yani "kâğıt parçası"ndan vazgeçilemiyor. İlk bakışta, imzanın önemi konusunda, emin olamama durumu var gibi. Çünkü yazar, "belki" diyor. Aslında, "toplum katında bu bağı meşru kılmak" ve devrim nikâhı ancak bir zorunluluk olarak vurgulanırken, resmi nikâh zorunluluğu savunuluyor. Devrimciler aralarındaki cinsellik bağını, toplum katında meşru kılmalı mı, kılmamalı mı? Böyle bir sorun, tartışılmıyor bile. Tabii ki "meşru kılmalı"dır!

Üçüncüsü: Devrimciler, aralarındaki cinsellik bağını, yalnız

"halk" da değil, bir bütün olarak "toplum katında meşru kılmalı" imiş! Yani ciddi boyutlarda, ters düşmemeye çalışmak. Tehlikeli bir sapma. Çünkü sömürüye dayalı sınıflı bir toplumda, "toplumun değer yargıları" esas itibarıyla egemen sınıfların damgasını taşır. "Halkın değer yargıları" densesydi de sorun çözülmüş olmayacaktı. Ancak, sınıflı toplumu gayri-meşru (sistem dışı) yol ve yöntemlerle dönüştürmeye aday insanlardaki bu aşırı meşruluk gayreti anlaşılır gibi değil.

Komünar yaşamın biricik dayanağının halk kitlelerinin verili yaşamı olamayacağı gerçeğini (sonraki bölümlerde dönmek üzere) geçiyoruz.

Halka yabancılaşmama, "halk gibi"lik

Halka yabancılaşmama kavramının içeriği ne olmalıdır? Yabancılaşmanın sınırı ne? "Halk gibi" olmakla, ona yabancılaşmamak arasında nasıl bir fark var? Önce, sözkonusu yazıdan bazı aktarmalar:

"... bu yönüyle halka yabancılaşma süreciydi de."

"... sol saflara halka yabancı burjuva anlayışları..."

"... halka ve devrimcilere yabancı olan anlayışlar..."

Bu ve benzeri bir çok tanımlamayı, Handan Göksu 12 Eylül sonrası dejenerasyon süreci için yapıyor. Dejenerasyon olayı, tartışma götürmez bir gerçek. Ki bu "velet" in gerçek ebesi, karşı-devrimin bombardımanı. Fakat burda takılmamak gerekiyor. Cephe gerimizdeki, düşmana fiziki ve entellektüel yedeklenmeyi de sorgulama merceğimizin altına sürmeliyiz. 12 Eylül öncesi süreçte, devrimci saflardaki "halka yaranma" ile bugünkü "yabancılaşma" arasındaki hiç mi bir bağlantı yok? Kurulu sistemin pisliklerini, kendi kapımızın önünü süpürmekle

temizlemeye başlamak zorundayız.

"12 Eylül... sol saflara halka yabancı burjuva anlayışları egemen kılabilirdiği ölçüde... gerçek başarısından söz edilebilir."

Bunu söyleyip durmak, tek başına her derde deva olamaz. Avlayanın başarısı, avlananın donanım eksiklikleri üzerine oturur bir yönüyle. Karşı-devrimin, süreçteki başarısı ortada. Herkes, çekinmeden bunun adını koyabiliyor. Peki bu başarının kendi bünyemizden çıkan payandaları durumundaki eksik ve yanlışlarımız nerede? Yok mu? Ya da şimdilik bunların sırası mı gelmedi? Yazıda, bu soruların geçiştirilmesi üçüncü.

"Halk" bir kategorilendirmedir. Önce bunu açmak gerekiyor. Nedir halk? Devrimci hareketler, sınıf mücadelesi içinde, halk sınıf ve tabakalarıyla ilişkilerini nasıl tanımlayacak?

Halk, sınıflı toplumlarda yönetilen, sömürülen sınıf ve tabakaları kapsa. Ülkemiz açısından somutlarsak işçi sınıfı, köylülüğün yoksul-orta kesimleri ve küçük burjuvazi gibi ara tabakalar. Ortak çıkarları söz konusu olan bu sınıf ve tabakaları türdeş saymak ve göstermek, halkçılığın Marksizmden uzaklaşmasının özelliklerinden biridir. Egemen sınıflarla olan çelişkileri itibarıyla, işçi sınıfı ile diğer emekçiler eşitlenemez. Bütün halk sınıf ve tabakaları türdeş görülür ve eşitlenirse, yapılan Marksistçe olmaz. Halkçılık, devrim mücadelesinin sınıf esasını karartır. "Mücadelenin bölünmemesi gerekliliği"ni, halk arasındaki çelişkilerin yoksanmasına vardırır. Ülkemizdeki halkçılığın alt özelliklerini de vurgulamakta fayda var. Köylülüğü temel alan geleneklerde halkçılık, "köylüce tarz" olarak belirginleşti. Diğer geleneklerden gelen hareketlerin kiminde, proletarya ile köylülüğün eşitlenmesi, kiminde ise "tüm halkın" eşitlenmesi biçiminde gündeme getirilen halkçılığın gerekçesi hazır: Tüm halk sınıf ve tabakaları, örgüt-lülüğüne katabilmek!

Halkı oluşturan proletarya dışındaki sınıf ve tabakaların egemen sınıflarla çatışma gerekçesini doğru kavramak önem kazanıyor. Bu gerekçe, kapitalist bir öz vardır. Çatışmanın itici gücü "mülk edinme, küçük mülkünü koruma ve büyütme bilinci"dir. Buradan sınıf atlama ısrarı süzülür. Sınıf atlamada yoğunlaşan ısrar, üst/egemen sınıflarla uzlaşmacı ilişkileri canlı tutar. Sözkonusu uzlaşmacılık, bu sınıf ve tabakaların moral değer ve kültürlerinin, egemen sınıfların dolayımında olmasını da kapsamaktadır. Dolayısıyla, sistemin "kötülükleri"nden kopma çabasında, Marksistlerin bu sınıf ve tabakaların moral ve genel kültürel değerlerini temel almaları söz konusu olamaz. Sosyalist moral ve genel kültürel değerleri, "daha çok halkın kabuledebileceği" kıstasına bağlamak, materyalist bir yaklaşım değildir. Marksistler materyalist bir bakış açısıyla ve esas olarak sanayi proletaryası sınıf temeline dayanarak, sistemle hesaplaşmalarını alternatif toplumu somut pratiğine oturtmak zorundadırlar. Çünkü sisteme karşı yürütülen genel ideolojik mücadele, sınıf temelinin de gerektirir. Bu sınıf genel anlamda proletarya, özel anlamda sanayi proletaryasıdır. Ki o, "toplumsal dönüşümün bütün olanaklarını kendi nesnelliğinde barındıran" sınıftır. Bu gerçekten yola çıktığını sanarak, "saf proleter kültür" safatasını kuramlaştırmanın analizini ayrıca yapmak da gündem maddemiz.

Bu genel doğrular ışığında, yeniden yazıya dönelim.

Handan Göksu, sosyalist birey/toplum düzeyine ulaşmayı, yaşam biçiminin bütün fonksiyonlarında "türdeş" farzettiği halka dayandırıyor. Böylece, halkın bütün kesimlerine bilinç taşıma, gerçek yürüncesinden çıkarılıp populizme yedekleniyor. "Halk ayabancılıştırmamak", "halk gibi"lik eğer onun gibi yemek, içmek, giyinmek, topluma ve doğaya onun gibi bakmaksa reddediyoruz. Çünkü, bu tek parti dönemi Kemalist aydınının halkçılığından çok farklı değil. Kemalist aydın, ne yaptı? Köylü ağzıyla romanlar, şiirler yazıp, yer sofraları kurdu... Halk sınıf ve tabakaları, yüzyılların fosilleşmiş cehalet ve her türlü yoksunluğunun girdabıyla karşı karşıyadır. Devrimi hazırlayabilmek için, potansiyel anlamda devrimin fiili gücü olan halkı değiştirmek, dönüştürmek zorundayız. Dolayısıyla, mücadele biraz da

"toplum katında meşrulu" gün kantarı sistemden yana ağır basar

halkın varolan durumuna karşıdır. Bu anlamda, "halka yabancılaşma" bazı gerçekleri perdelediğinden, hayli riskli bir tanımlama. Handan Göksu'nun bütün kötülükleri yüklediği "halka yabancılaşma" kavranıma kuşkuyla bakmaya hakkımız var. Halkı değiştirme ve geliştirme amacımızı kemiriyor. Halkı devrimci-leştmekten çok, devrimcileri halklaştırmayı içeriyor. global bir 3 kade, bela ve sevdâ" sahiplenimi olacak şey değil. Devrimci hareketin ilk yıllarında bunlar biraz daha anlaşılır şeylerdir. Köylü kasketi, özgün bıyık, sakal, parka vs. vs. Ama bu sembol furyası, artık çocukluk yıllarına bağışlanmamalı. Önemli oranda, bağışlandı da. Fakat kalıntıları, inceltülmüş "eskide ısrar"lar var. Handan Göksu'nun, halk kategorisini homojenleştirmesi, devrimci ihareketin her açıdan tartışılmaz standardı olarak sunması gibi.

Fildişi kulelerine çekilen ve "baldırı çıplaklar"ın "düşkün dünyası"ndan sürekli bir kaçışın fevranını yaşayan "aydınlar güruhu" olmayacağız. Aydınlığımızı halka benzeterek değil, halkı aydınlığımıza katarak toplumu dönüştürmeyi devrimci bir mecrada sürdüreceğiz. Soirunumuzun halkın düzeyine inmek değil, halkın düzeyini yükseltmek olduğunu, Lenin Ne Yapmalı'da çok açık bir biçimde yazdı. Sınıflı toplumlarda, halk kitleleri bir çok noktada en geri kesimi oluşturur. 12 Eylül'den sonraki dejeneras-

yon sürecini, halkın verili durumu-na yabancılaşma noktasında yakala-maya çalışmak yanlışdır. Toplu-mun ve bireyin sosyalizasyonu da halktan farklılaşmayı gerektirir. Demek ki temel sorun halktan fark-lılaşma değil, bu farklılaşmanın burjuvalaşma biçiminde gelişmesi-dir.

"Ahlâki düşkünlük" ve ahlâka düşkünlük

Handan Göksu, toplumun değer yargılarına ters düşmemek ya da toplum katında meşruluk kazanmak için, resmi nikâhın zorunluluğunu koyduktan sonra, devrimcilerin cin-selliği nasıl yaşayacağına geçiyor. Ancak, varolan dejenerasyon tekrar vurgulanıp, "burjuva" olarak tanı-mınarak sorun çözülmüş sanılıyor. Varolana, gerçek anlamda bir alter-natif sunulmuyor. Burjuva dejene-rasyonuna karşı çıkmanın yolu, hal-ka dönme oluyor. Devrimci saflar-daki sine-i halka dönme eğilimleri, burjuva politikacılarının sine-i mil-lete dönme taktiklerinin kimi özel-liklerini sürdürmeye bir son vermeli artık.

Marksistler, ahlâki düşkünlüğe karşı mücadelelerini, somut yaşam biçimlerine yedirerek sürekli kılma-lıdır. Ancak, bunu doğru tanımla-mak gerekiyor. Bir dejenerasyon olan, ahlâki düşkünlüğe karşı çıkış, toplum katında meşru görülen verili ahlâk mevzisinde konumlandırılır-sa normalize edilmiş olacaktır. Han-dan Göksu diyor ki;

"İnsanların cinsel olarak birbir-lerini tanımları adına bu tip ilişki biçimini onaylamak, kadının özgür-leşemediği ve feodal geleneklerin alabildiğine güçlü olduğu ülkemiz-de, ahlâki düşkünlüğün savunulma-sı anlamına gelir."

Yinelemek gerekiyor. Halkçılı-ğın en belirgin özelliği, "doğru olan"ı, bulunan süreçteki kitleler-ce kabuledilebilirlik kıstasına bağ-lamaktır. Oysa Marksistler, yaşa-mın öze ilişkin dinamiklerinde, amaçladıkları toplum tasarısının adım adım bugünden somutlaştırıl-ması anlamında, süregiden ilişkiler-den koparlar. Bu durumda, sosyalist ile feodal ahlâk ve genel değer yar-gıları arasına gerekli ayırım çizgisi-ni çekmek güncelleşiyor. "Özgür

aşk", "cinsel özgürlük" vb. gibi tanımlamalar, bugün cinsel anarşizm ve burjuva dejenerasyo-nun tahakkümü altındadır. Fakat yabancılaşma ve yozlaşmaya haklı tep-kinin, bir çok noktada yi-ne ve yeni yanlışlara sa-vurmasının da hiçbir ya-rarı yok. Burjuva mevzi-leri bombardımana tutan devrimci unsur, farkında olmadan bazı düzenle-melere tabi tuttuğu anti-ka bir mevziye yerleşe-mez. Bugünkü parçalan-ma, "ortaçağ soylulu-ğu"yla giderilemez. Sos-yalist birey, alternatif ya-şam biçimini bugünden gerçekleştirmeye başla-malıdır. Bu, halk kitlele-riyle aynılaşmakla ol-maz. Sistemle bağı nok-talarında, ayrışmakla olur. Kültürel, düşünsel, politik, ahlâki vb. tüm fonksiyonlarında, halk sınıf ve tabakaları kendi-ne özgün dinamiklere sa-hiptirler. Bütünyle sahiplenilecek, aynılaşılacak bir "halk bütünü" ara-manın boşunalığını döne döne vur-gulamamız bundan. Bu kategorideki ince fraklılıkları, kristalizasyonu gözardı etmek, neden yanlıştır?

Bir ayağı köylülükte olan ve bur-juva dejenerasyonla çevrelenmiş iş-çi potansiyeli de dahil, halk kendili-ğinden "yeniye temsil eden" değil-dir. Her açıdan yeniye temsil eden, proletaryanın sınıf bilinçli kesimi-dir. Öyleyse, "soyluca söylemleri" bırakalım bir kenara. Yoksa sosya-list insan ilişkilerini tanımlayama-yız.

Handan Göksu, "insanların cin-sel olarak birbirlerini tanımları adı-na, bu tip ilişki biçimini onayla-mak... ahlaki düşkünlüğün savunul-ması" diyor. Neden ahlak düşkünlük oluyor? "Gelişkin bir kültür ve ahlâ-kın olmadığı... bir toplumsal yapı-da, bu tür ilişkiler süreç içinde kaçınılmaz olarak dejenerasyonu doğur-maktadır... kadının özgürleşemedi-ği ve feodal geleneklerin alabildiği-ne güçlü olduğu ülkemizde...." Bun-lar Handan Göksu'nun yanıtları. Ya-zıda, Lenin'in "kullanılmış bardak"

Bir bardak su, kadın ve cinsellik

esprisi de "dayanak" kabul edilerek, bekarat ve nikahlı evliliğin kesinkes savunusu yapılıyor. Oysa Lenin, ka-dın sorununa değinirken şunları da söylüyor: "...kadının, erkekle eşit olmayan durumuy'a ilgili bütün al-çakça yasaları, boşanmakta karşı-laştığı engelleri, boşanmayla ilgili formaliteleri, evlilik dışı dünyaya gelen çocukların baba tarafından ta-nınmasını, babalık aranmasını zo-runlu kalan yasaları baştan ayağa *yok ettik." Ki bunlar, Ekim Devri-mi'nin ilk yılında başarıldı.

"...tarafardan biri mücadeleden kopmadıkça sürmeli, hiç bir koşul aradaki sevgi bağını koparmamalıdır. Devrimcilerin ayrılması da öyle kolay bitmemelidir" diyor Göksu.

Son cümledeki düşkünlüğü tartış-mak yersiz olur. "Taraflardan biri mücadeleden kopmadıkça"! Bu, her özel ilişki için birebir kıstas değil, olsa olsa genel zemin olabilir. "Hiç-bir koşul" tanımı ise, burjuva mah-kemelerinin sorunla ilgili icraatla-rından daha beter pratiklere gerekçe olmaya yetecektir. "İnsanların cin-sel olarak birbirlerini tanımları adı-na" denilerek, nikahsız ilişkiler hiç

ayrılmaz ahlaksızlık sayılıyor, bekaretin önemi vurgulanıyor. Peki, devrimciler böyle bir ilişkinin altından nasıl kalkacak? Bu soruya, Göksu'nun çok kestirme bir yanıtı var.

"Devrimciler kendi ilişkilerinde herşeyi paylaşır, ideolojik, politik, kültürel duygusal vb. bazda birliklik sağlarlarsa, aralarında cinsel uyumun olmaması için, hiçbir neden kalmaz. Çıkacak çeşitli uyumsuzluklar da birlikte paylaşımlar içinde, devrimci tarzda aşılar." (abç)

Cinsel uyumsuzluğun, "devrimci tarzda aşılması" iddiası herşeyden önce, kavramları ayağa düşürmektir. Öte yandan, cinsel uyum en başta bedensel faaliyetle ilgilidir. Organizmal bir durumdur. Diyalektik materyalizm adına, insanların bu kadar kaba tanımlamalara girişmesi, tam anlamıyla bir trajedi. Bunları geçip, ahlak ve bekaret üzerinde kısaca durmak gerekiyor.

Bekaret sorununda, kimsenin mucitliğe soyunmasına gerek yok. Bu konu, toplumbilimciler ve ilgili akademisyenler tarafından bilimsel açıdan ve kesin hatlarıyla ortaya konulmuş yıllar oldu. Bekaretin kökeni, "ilk gece hakkı"dır. Kullanan köle sahibi, derebeyi, toprak ağası vs.'dir. Bekaret, bu "beyler" in ilk gece hakkının korunması amacıyla kurulmuş. Onca "namussuzluk" içinde, "namus timsali" olarak kutlandı. Topraklar üzerindeki tüm evlere, hayvanlara ve insanlara sahip olan, tüm bakire kızların "ilk gece"sine de sahipti. Uygulama kalkmadı ama zamanla biçim değişti. Bekaret, kocanın mülkiyetine geçti ve yine "mukaddes bir değer" olarak saklanmalıydı.

Komünarlar, feodal ve burjuva ahlakına karşı çıkarken, ahlaksızlığı savunmaz. Komünar ahlak, binlerce yıllık insanlık mirasının "akla uygu-" mirası üzerinde yükselir. Burjuva-feodal sistemin kültürel, ideolojik, psikolojik, ahlaki ve estetik sarmalaması altındaki, bugünkü halk sınıf ve tabakalarının "kütle ahlakı"ndan da farklı ve kendine özgüdür. Lenin, "kendimize özgü bir ahlak" der.

Feodaller gibi, burjuvazi de ahlakın temelini, "Tanrının buyrukları"yla tanımlar. Komünarlar, "hare-

ket noktası insanlığın ve sınıfların dışındaki kavramlar üzerine temellenen her türlü ahlaki reddediyor." (Lenin, Proletarya Kültürü, sa. 70) Komünar ahlak, neye göre biçim alır? "Ahlakımız, proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağlıdır." (age) Proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarı, her türlü eşitsizlik ve sömürünün ortadan kaldırılmasıdır. Bir komünarın, ahlak üzerine ahkam kesen burjuva lafazanları ve antika soylularına yanıtı şudur: "...ahlak, birlik olarak dayanışmayı sağlayan disiplin ve sömürücülere karşı bilinçli kitle mücadelesinden başka bir şey değildir. Ebedi ahlaka inanmaz, ahlak üzerine uydurulan bütün masalların yalancılığına ortaya koyarız. Ahlak, insan toplumunun yüceltilmesine, emek sömürsünden kurtulmasına hizmet eder." (age, sa.74)

Handan Göksu, "toplum katında meşruluk"u savunurken, "ahlak üzerine uydurulan bütün masalların yalancılığına ortaya" koymuş olmuştur. "Sınıflı toplumların kadınları baskı altında tutmak amacıyla geliştirmiş olduğu bir takım kuralları, sosyalistler "ahlak" diye değil, kadının boynundaki kölelik zinciri diye görürler." (Nedret Sena) Yaşadığımız toplumda, "ahlaksızlık" belden aşağıya tekabül ediyor. Oysa asıl sorun, belden yukarıdaki ahlaksızlıktan kaynaklanıyor. Böyle bir toplum katında "meşruluk" peşine düşmek,

Marksistler, insanlar arası ilişkileri, varolan toplumun ahlaki değer yargısıyla değerlendirmezler.

toplumun gerici düşüncelerine yaslanmaya varır. Marksistler, insanlar arası ilişkileri, varolan toplumun ahlaki değer yargısıyla değerlendirmezler. Neye göre "ahlaki düşünlük"? Göksu'nun yazısında burjuva bile değil, feodal ahlaka göre.

Yaşamı ertelemek: Yarımcılık

Eskinin yerine yeniyi geçirmenin yolu, eskiyi içererek yıkmaktır. Komünar hareket, halk sınıf ve tabakalarının ilişkilerini de kapsayan ve-

rili yaşamı "gidermeyi" hedefler. Hiçbir gelenek, görenek, değer yargısı, ahlaki norm vs, sırf "halk istiyor" diye, bu giderilmeden kurtulamaz. Handan Göksu, "feodal geleneklerin alabildiğine güçlü" oluşunu ve "kadının özgürleşemeyişi"ni, devrimcilerin cinsel yaşam ve ahlakını belirleyen unsurlar olarak ortaya koyuyor. Bu topluma karşı "meşruluk" kaygısı, alternatif yaşam biçiminin bir çok yanıyla ertelenmesinin savunusuna götürüyor. Oysa, alternatif olmanın başlıca koşulu, ortaya bizzat çıkmaktır. Bu da birçok açıdan varolanın dışına taşmaktır. Devrimcilerin önemli bir yanılgısı, karşı savaşım verdikleri sistem koşullarında "zamanı değil" diyerek, alternatif yaşam normlarını, somut/güncel mücadelelerine yediremeyip, hep devrimden sonraya bırakmalarıdır. Genel anlamda kadın sorunu, cinsellik, çeşitli gelenekler, yerleşik ahlaki değerler vs, yanılgının en yoğun yaşandığı alanlardır.

Daha önce Nedret Sana, "Kadın Sorunu Erkeklerin de Sorunudur" adlı kitabında, doğru bir tespitle bulunurken şöyle diyordu: "Sosyalizmde olacak olan cinsel özgürlüğün bugün olanla alakası yokmuş. Bugün olan ne, sosyalizmde olacak olan ne? Elbette haklı olarak kapitalizmdeki ilişkiler, sosyalizmdeki benzemez diyor. Bizce de öyle. Ama bizler, bugünden sosyalizme ait ilişkileri ve mantığı yaratmaya çalışan insanlar olara, neden bahsettiğimizi açıkça ortaya koymalıyız... Özgürlüklerin gerçek mahiyetleri ancak sosyalizmle ortaya çıkacaktır. Ama böyle söylemek bugünden kendi ilişkilerimizi değiştirmeye, dönüştürmeye girişmemizin önüne engel olarak dikilmemelidir." (sa. 89)

Handan Göksu'nun dile getirdiği anlayıştaki devrimciler, somut pratiklerinde ahlak ve genel değer yargıları konusunda, verili standartlardan tümüyle kurtulamıyor. Daha doğrusu, "kurtulamıyor" değil, kurtulmak yerine "meşruluk" bizzat savunuluyor. Halka tersdüşmemek kaygısı, olması gerekli temkinliliğin ötesine geçip, gelenekçi kesimlerden de "ahlakçı" pozisyonlara savurmaktadır.

Sonuç; Tutuculukla radikalizm, garip bir biçimde kolkola.

ÖYKÜ

Bir akşam sesimizi yitirdik

Cemile ÇAKIR

Sessizlik şehri bir kubbe gibi kapattığında, deniz kenarındaydım. Dalgaların kayalar üzerine inci tanesi gibi fırlattığı beyaz köpüklü su damlacıklarını seyrediyordum; sudan incilerin yeniden denize karışmasını... Şehirde olanların ayrımında değildim. Suyun incileriyle öylesine bütünleşmişim ki, bu büyük değişikliği duymadım.

Duymuş olsaydım ne yapabilirdim bilemiyorum. Epey zaman sonra şehre döndüğümde, sesini yitiren bir sokak karşıladı beni. Üzüncü yüklü kocaman gözlerini gözlerime dikti. Gözlerinden kocaman damlalar halinde yaşlar dökülüyordu. Çıt çıkmıyordu, sanki bir sessiz filmin içindeydik. Otobüslerin dönen tekerleklerini görüyorum, çocuklar koşuşturuyorlar, ama sesleri yok. Damlarda kumrular var, niçin ötmüyorlar? Serçelere ne oldu? Biri bunları, bütün bu olanları bana açıklayabilse....

Bir korkunun içine düştüm. Umarsızlık içinde çırpınmaya başladım. Sesim çıkmıyordu. Eyvah, sanki cereyan çarpmıştı beni, sanki yıldırım. Alnımın ortasından kurşun yemiş de, son kez umutsuzluk içinde dünyaya bakıyor gibiydim. Koca şehir gibi ben de sesimi yitirmiştim. Bu acıyı nasıl anlatabileceğimi bile bilmiyorum. Nasıl antalarım ki? Böyle bir acı insanlık vadediği sürece görülmuş müdür acaba? Aklıma büyük savaşlar geliyor. Belki bu savaşlarda böylesi bir acı yaşanmıştır, yo yo, böyle bir acı yaşanmış olamaz.

Çırpındım. Koştum. Yoldan geçenlerin kolundan tuttum, yüzümü onların yüzlerine yaklaştırıp, gözlerimi gözlerine diktim. Boşuna...

Onların da sesleri yok. Onlar da kocaman, acı dolu gözlerini bana çevirmiş, yalvarma, isyan, acı karışımı duygularını gözbebeklerinden yüreğine akıtmaya çalışıyorlar.

Gözümü yukarı çeviriyorum. Maviliği pörsümüş gökyüzü acıyla bana bakıyor. Ağaçlar, sınıfta cezalandırılmış, boynu bükük çocuklara benziyor. Kuşlar yuvalarına çekilmiş, seksek oynayan çocuklar, köş köş evlerine dönüyorlar.

Acımı sokaklara vurdum. Yürü-

yorum. Ağlamaklı sokakları, parkları geçip deniz kıyısına giderken bir arkadaşla rastlıyorum. Kolumdan tutup yüzümü kendine çeviriyor. Kimildayan dudaklarını görüyorum yalnızca. Artık dayanamayacağım. Gözyaşlarım, bendleri yıkılmış barajlar gibi boşalıyor. Koşa koşa ayrılıyorum arkadaştan. Sanki koşmakla gözyaşlarının önüne geçebilmişim gibi...

Deniz de yitirmiş sesini. Martıların kıyıları delen çığlıkları da yok artık. Dalgalar, sessizce yuvarlanarak gelip, ayağımın dibindeki kayalara vururken, sesini yürümenin acısını anlatmak ister gibi boynu bükük duruyor. Deniz değil, sanki üzüncü okyanusu bu.

Niçin yitirdik sesimizi? Bu soru büyüyor, büyüyor...

Uzun süre deniz kıyısında bekledim. Güneş iyice alçalmaya başladı. Birazdan karanlık çökecek, ışıklar da terkedecek bizi.

Çöplüklerde ekmek kırıntıları arayan bir kedi, zıplayarak gelip, ayaklarıma sürünüyor. Ağzının açılıp kapandığını görüyorum yalnızca, sesi yok, çıkmıyor, yüzü acı içinde.

Ben önde, kedi arkamda şehre geri döndük. Sokaklar hemen boşalmıştı. Göğün rengi geceye kayıyordu. Evler, binlerce irili ufaklı, küçük pencereli, büyük pencereli evler, sanki birer insanmış gibi bakıyorlardı bana.

Birden bir ses akşamın karanlığını yırttı.

- Rap rap rap...

Demek herkes sesini yitirmemiş, demek ses var daha... Ama bunlar... Bunlar, çürümüş yaprak yeşili elbiseleriyle uygunadım yürüyerek geçen bunlar... Aynı anda kalkan, aynı anda yere değen adımlar, aynı anda sallanan kollar...

- Rap rap rap...

Arkası gelmeyecek kadar çok... Ayak sesleri dağları tırmalıyor, sevimsiz ve ürktücü. Gökyüzü ayak sesleriyle dolu. Bir resmi geçit bu. Önde elleri tüfekli askerler, arkada tanklar, panzerler, silah yüklü arabalar ve bütün bir ordu. İsmi, ne işe yaradığını bilmediğim silahlar...

Bu sesler; bir maknatis gibi bütün insanları caddaya çekmişti. Kendi sesini yitirmiş bu zavallılar, sıra

sıra kaldırma dizilip, bu ayak seslerini dinliyor ve silahları seyrediyordu. Konuşan üzüncü ve korkuydu yalnızca. Gözler büyüdükçe büyüyor, olanları anlamaya çalışıyordu. Resmi geçittekiler ise, ufukta sanki korktukları, kendilerini cezalandıracak biri varmış gibi, gözlerini ufka çevirmişlerdi.

Kenarda duranlardan biri önlerine geçip, el kol hareketleriyle birşeyler anlatmak istedi, ama boşunaydı. Mekanik adımların arasında ezilecekti neredeyse. Birileri fırlayıp kolundan yakaladılar, zorlukla geri çektiler de kurtuldu.

- Rap rap rap...

Yaşlı kadınlar dövmünmeye, tutam tutam saçlarını yolmaya başlamışlardı.

- Rap rap rap...

En son zırhlı silah yüklü kamyonlar da köşeyi dönüp gözden kaybolunca, sıralar usulca çözüldü. Kalabalık yavaş yavaş dağıldı, sokaklar boşaldı. Üzüncüler odalara, aynalara çekildi.

Ben, çöken karanlığın içinde, ayaklarıma sürtünen kediyle birlikte sokaktaydım. Halâ çıkar yolbulmaya çalışıyordum. Umudumu yitirmemişim. Bir yol, bir çıkar yol...

Bütün sesler beynimin içinde bir birine karışıyor, ama kendi sesimi bulamıyordum.

Kaldırma çöktüm. Öfkeden ellerim titriyordu. Nasıl bulabilirdim ki yitik sesimi.

Birden...

Bir ses usulca araladı geceyi...

- Güm güm güm...

Bakındım. Kimse görünmüyordu. Koştum, sağ, solu aradım. Sesi duyuyorum ama ne yerini bulabiliyorum, ne de nereden geldiğini anlayabiliyorum. Ses gittikçe çoğalıyordu.

Bir ben değildim sokakta koşan, bir ben değildim bu sesi duyan. Herkes sokağa fırlamış, sevinç ve korku içinde bu sesi arıyordu.

Her tarafı aradık. Fenerler aldık elimize. Ağaç köklerine, kaya altlarına, bodrumlara, kilerlere baktık. Yıkık binalara girdik, köprü altlarına, altgeçitlere, kanalizasyon borularına baktık. Yoktu. Bulamamıştık.

Hiçbirimizin aklına gelmemişti yüreğimize bakmak.

Bazıları devrim için doğar

70'li yılların sonlarına doğru, ülkemizin hasta olduğu iyice ortaya çıkmıştı. Ama hastalık neydi? Ne yapılmalıydı? Çözüm yolları farklı olmasına rağmen, devrimci militanlar yeni bir düzen kurma mücadelesine giriştiler. Divriği devrimcilerden İsmail Şahin işkencede öldürüldü, Mehmet Kambur idam edildi. Selahattin Aslan Doğan faşistlerce kurşuna dizildi, Muharrem Karakoç ise, henüz 18 yaşına basmadan ömür boyu hapse mahkum edildi.

12 Eylül'den sonra, ülkemizde ilginç olaylar gelişmeye başladı. Gidenler kalanlar, gidip de geri gelenler oldu. Yar peşinde koşanlar olduğu gibi, dağları mesken tutanlar oldu. Geçmişini tümünden inkâr edenler olduğu gibi, devrimci mücadeleyi hafife alanlar oldu. İşte bunlardan biri de **Komün** adlı dergidir. **Komün** dergisinin Aralık 89 sayısında, "Emeğiniz Ürün Verecektir" başlığı ile, Emre Dillioğlu imzalı bir mektup yayınlandı. Yayınlandığı dönemde, ileri ve olumlu bir işlevi yerine getiren, sadece bir sayı çıkan **Yurtsever Gençlik** gazetesi suçlanmaktadır. Dillioğlu'nun açıklaması, devrimci geçmişini suçlaması, eleştiriye kişiselleştirme ve bayağılaştırmasından ötürü Divriği devrimciler adına bir karşı yazı yazmayı uygun gördüm.

Türkiye'de Marksist akımın doğduğu 1970'lerde, başında İ.Kaypakkaya'nın bulunduğu devrimci akım, D.Perinçek'in bulunduğu revizyonist akım, G.Altunoğlu'nun bulunduğu oportünist akım birbirleriyle mücadele halinde idiler. Bu mücadele içinde, G.Altunoğlu ve çevresi, İ.Kaypakkaya'nın belirttiği

gibi, "PDA revizyonizmi ile mücadeleyi bıraktıkları gibi, hakim sınıflarla da mücadeleyi bırakıp gittiler." İki çizgi mücadelesinde, başında D.Perinçek'in bulunduğu revizyonist akım, devrimci akıma karşı galebe çalıp, devrimci akım için yaşama olanakları ortadan kalkınca, devrimci akım bağımsız bir hareket halini aldı. D.Perinçek'in başını çektiği çizgi, bugün reformist bir hat izlerken, G.Altunoğlu ve çevresi yarı Troçkist bir hat izlemektedir. Biricik Marksist çizgi yine İ.Kaypakkaya'nın çizgisidir.

Marksist akımın başlıca olumlu özellikleri, Marksizm-Leninizme olan derin sadakati, egemen sınıflara karşı olan amansız mücadelesi, halka ve devrime olan sarsılmaz imanı, BPKD'yi savunması, bilinçli çelik disiplini. 1975'lerde devrimci akım için başlıca yasa, harekete katılanların başlıca çıkar ve iradesinin tamamen halkın ve devrimin iradesine bağlı olmasıydı. Bu olumlu özellikler, G.Altunoğlu ve çevresinde hovardaca harcandı. Sabıkalı devrimcilerden oluşan bu grup, devrimci akımın görüşlerini değiştirmeye kalktı. Başaramayınca da, **Halkın Birliği** adını verdikleri, vaktisiz doğmuş, oportünist bir yapı oluşturdular. HB'nin ortaya çıkışı, derin bir öfke ile karşılandı. Çünkü bu çizgi, Marksizm-Leninizme düşman, Troçkist bir çizgi idi. Tıpkı, Çin'deki ikiz kardeşleri gibi, emperyalizmin yarı-feodal yapıyı tasfiye edip, kapitalizmi geliştirdiğini iddia ediyorlardı. Bugün, devletin aşiretçiliği koruduğunu hep birlikte gözlemliyoruz. Doğu'daki yarı-feodal unsurlar ayakta tutulmaya, hatta

güçlendirilmeye çalışılırken, emperyalizmin kapitalizmi geliştirdiğini nasıl ileri sürebiliriz?

1975'lere kadar bir yayının çıkarılmayışının esas nedeni, G.Altunoğlu ve ekibinin suçudur. İ.Kaypakkaya, 1972'lerde bir yayının çıkartılmasını istiyordu. G.Altunoğlu ve ekibi, "kendimizi aşıyoruz, bilimsel inceleme ve araştırma yapıyoruz, şimdiye kadar hiç kimsenin başaramadığı bir sosyo-ekonomik yapı araştırması ortaya çıkarıyoruz" adı altında yan gelip yatular. Faaliyetsizlik, özellikle de düşünsel terbellik bölünmeye getirdi. Biz, bu avuç iyi niyetli yurtsever öğrenci, Ankara'da eski sabıkalı devrimcilerle rağmen, **Yurtsever Gençlik** gazetesini çıkarttık. Gazetenin çıkışı, ileri ve olumlu bir adım oldu.

Gelelim E.Dillioğlu'nun "uydurma" diye nitelediği yazılara: **Yurtsever Gençlik** gazetesinde, Divriği ile ilgili iki önemli yazı vardı. Yazıların örneği bende yoktur. Emre arkadaş, bu yazıları bana göndersin, ya da **Komün** dergisinde yayınlatırsınız. Ben, herhangi bir dergide yayınlamaya çalışayım. Yazıların uydurma olup olmadığına, okuyucular karar versin. Ben o yazılara imzama atmayazırım. Çünkü, o yazılar pratikten, kitle mücadelesinden ve kitle çizgisinden çıkan, somut, bilimsel yazılardır. Ki o yazılar sayesinde Divriği'de Türkiye'de ilk kez 1975 yılında 1 Mayıs İşçi Bayramı coşkun bir şekilde kutlanmıştır. O yazılar sayesinde, Divriği maden işçilerinin hak grevi kazanılmıştır.

A.POLATCAN/DİVRİĞİ

Çıkmanızı bekliyordum

Siyasi basının her türlü "mania"lı koşullarının hakim olduğu günümüzde; gerekliliğinin ve de üretken çabanın boşa çıkmayacağı gerçeğinin bilinci ve cesareti ile ya-

yın hayatına girmeniz çok sevindirici bir olay.

Uzun süredir böyle bir derginin çıkmasını bekliyordum. Yaşamla bağlantımızın "kan bağı"nın basın ve yayın organlarının oluşturduğunu düşünecek olursak, bunun bizim için ne denli anlamlı olacağı açıktır. Yayın yaşamına katılmanızdan do-

layı kutlar; tüm çalışanların ve katkıda bulunanların çabalarını desteklerken, en içten, en güzel sevgi ve selamlarımı iletirim.

İbrahim YAMAN
NAZİLLİ CEZAEVİ

Geneleleştiri-özeleştiri

12 Eylül 1980'den bu yana Türkiye devrimci hareketinde kimine göre hesaplaşma, kimine göre eleştiri, özeleştiri vb. şeylerin en üst düzeye ulaştığı bir ortamdayız şu anda. Bugüne kadar çevremizle konuşup, araştırıp, tartıştığımız konuları artık yazma gereğini duydum, yazıyorum.

Marksizm-Leninizm, Mao Zedung Düşüncesi ve Kaypakaya hattında biri olarak, geçmiş ve geçmiş mücadeleleri bir kenara bırakarak, sürekli "kendimizi yenilemeliyiz" deyip, Türkiye'de solun daha kendini yenilemeye başlamadan önce kendini yenilemeye çalışan; "eski tüfek", "eski kuşak" vb. deyimlerini kabul etmeyen, bu sıfatlarla anılan insanların gelecek tarihte ya burjuva saflarına geçeceğini, ya da bu sıfatlamaları hiç kabul etmiyerek sınıf mücadelesi içinde yer alacaklarına inanıyorum.

Geçmişimizi unutmamalıyız. Ama onunla da yaşayamayız. Hiç bir zaman örgütsüz mücadeleyi savunmadık. Çünkü örgütsüz mücadele her zaman için yenilgiye mahkumdur. Peki biz ne yaptık? Ne yapmalıyız? Devrimci olgunluğu, kararlılığı kazanmaya çalıştık. Ve tabii kazandırmaya... Ancak köklü bir şekilde kanalizasyon edemedik. Bir şeyleri sorgularken, kesinlikle sığınla-

cak bir yerler aramamalıyız. En başta kendimize karşı gerçekçi olmalıyız.

Bir yapıdaki çelişkiler tüm tabanını etkiliyorsa, tabanda bir dağınıklık varsa, o zaman çelişkileri kökünden halletmek gerekli olur. Bu nedenle, Komün'ün uyguladığı metoda saygı duyuyorum. Fakat getirilen teoriler yalnızca bir liman işlevi görür de aktiviteden uzak kalırsa, böyle bir zihniyete her zaman karşı çıkarım.

Ülkemizde fiili olarak sınıf mücadelesini küçük burjuvazinin verdiğini düşünüyorum. İdeoloji proleter, fiili güç küçük burjuvazi. Dolayısıyla, küçük burjuvazi ister istemez kendi sınıf karakterini beraberinde getirmektedir. Sekter ve yıkıcı tavırlar, "ben bilirim" ve "ben güçlüyüm" yersiz sözde radikal çıkışlarıyla... Görevimiz süreci kısaltma, çelişkileri net koymak ve Marksist-Leninist çizgiyi bu doğrultuda uygulamaktır. Bunun ilk şartı, kendimizi birer proleter devrimci olarak eğitmektir. Proleter inancı, ideolojiyi, hoşgörüyü, sabrı, olgunluğu ülkemizde uygulamalıyız. 12 Eylül yenilgisinden sonra bir çok kadronun ve militanın mücadeleden koptuğunu biliyoruz. "Neden" sorusunu, sormak gerekiyor. Her şeyi yeniden incelemeliyiz.

Bana göre yapılması gerekli olanlar şunlar:

* Tüm devrimcilerin sağlıklı bir proleter devrimci eğitimden geçirilmesi, yaşamın her alanında devrimci ahlak ve tavrın uygulanması.

* Yapılanmaların tabanında suni çelişkiler ve zıtlıklar yaratılmamalı. Bu, aynı yapılanmalarda yer alan devrimcilerin birbirine güvenmeleri için gerekli bir koşuldur.

* Esas olan, siyasi iktidar mücadelesidir. Tali mücadele biçimlerini esas duruma çıkarmak yanlıştır. Akademik, demokratik, ekonomik mücadele biçimleri ön planda tutulduğu sürece sınıf mücadelesi gelişmez. Küçük burjuvazi mücadelesini kendi versin ki çelişkileri derinleşsin. Bizim görevimiz, onların akademik, demokratik, ekonomik mücadele biçimlerini ön plana çıkartıp, sınıf mücadelesini köreltmek değil, onlara devrimci perspektif sunmak, destek olmaktır.

* Örgütlenmeden mücadeleye kadar, esas-tali ilişkileri en net şekilde ortaya konulmalı ve mücadele edilmelidir.

Komünarca konuşabilmek ve savaşmak dileğiyle.

Burhan SOYLU/K.EREĞLİSİ

Yurtsever ve çağdaş

Yurtsever Demokratik Kültür Derneği olarak; tarihsel, toplumsal ve kültürel zenginliklerimizin bütün engellemelere rağmen gün ışığına çıkarılması, bunların demokratik yurtsever ve çağdaş bir perspektifle yaşatılmasına katkı, kendi öz kimliğimize sahip çıkma ve bunları geliştirme mücadelemizde örülen zincire bir halka olan bu adımımızı bütün dostlarımızla birlikte atmak istiyoruz. Adresimiz: Validecamii sk. (İs-ki'nin yanındaki sokak) No: 50, D. 5, Aksaray/İstanbul

YDKD/İSTANBUL

Sesimizi yükseltin

Birkaç ay önce tutsakların "ölüm yolculuğu"na gönderildiği Eskişehir Cezaevi, yeni bir düzenlemeyle koğuş ve havalandırmaları bölünüp, tek kişilik hücrelere dönüştürülmektedir. Duyumlarımız, Eskişehir'i Gaziantep, Bursa ve diğer cezaevlerinin izleyeceğini gösteriyor.

Cezaevlerinde uygulanagelen kimliklerimizden soyutlama ve onursuzlaştırma politikaları boşa çıkartılınca, insanlar birbirinden soyutlanıp gözlerden uzak tek kişilik hücrelerde ve özel baskı yöntemleriyle "dize getirilmek" isteniyor.

Yargılamasız ömür boyu hücre hapsi anlamına gelen, açlık grevleri

ve yeni ölümlere davetiye çıkaran bu yeni uygulamaya karşı, sizleri sesimizi yükseltmeye çağırıyoruz.

Ceyhan Cezaevi'ndeki tutuklular adına saygılarımızla.

Tahsin ALPŞAR, Mithat GÖNENÇ,
Selman ALTINÖZ,
M.Selim ÇETINKAYA
CEYHAN CEZAEVİ

DÜŞÜNGEN

RAİFZOR Ocak 90

NAİV
ENTEL

● Tutuklu çocukları Sungurlu'ya sopa hediye ettiler.

● Ninem yağındaki Kürt kadını Kürtçe konuştuğu için 1 yıl hapisle cezalandırıldı.

YIL KOLLEKSİYONU ÖMRÜMÜZ

Eveet!... 1989'u bitirip '90'a başladık bile.. 1989'a başladığımız günlerde "yöntemde dogmatik" yapıya, "beyler, bir zaman gelecek 1989 yılı bitip 1990 başlayacak" dediğimden karşı çıkmış, beni ütopik olmakla suçlamışlardı. Şimdi "yöntemde dogmatik" yapıya soruyorum: Tarih kimi haklı çıkardı? Ben zamanında söylememiş miydim? Daha, çok haklı çıkacağım ve yine beni anlamayacaksınız.

Bu kadar polemik yeter. Geçen yıl neler oldu, kısa başlıklarla değinelim.

* 1989'un Mart ve Nisan aylarında işçi sınıfı resmen ayaklandı. İş durdurular, yürüyüşler, gösteriler... Gerek tasfiyeciler dogmatikler ve gerekse yöntemdeki dogmatikler, yol göstericiliğimi görmezlikten gelecek eylemleri "kendiliğinden" olarak nitelendiler. Ziyarı yok, ama balıkla sıvanamaz.

* Soydaşlarımız katar katar yurdumuza geldiler. Garip, burada rahat edebilecekleri mi sandılar ne?.. Bulgaristan gezim sırasında "gelme"yi kardeşim kalın burada, Bulgarlarla birleşip sosyal-faşist Jivkov yönetimine karşı savaşın" dedim. Dinlemediler. Ve sonu hüsrans tabii... Geldikleri gibi geri dönüyorlar. Üzülüyorum.

* Busch'la Gorbacov Malta'da Lambada yaptılar. Sonuç: Panama ve Romanya'da oluk oluk kan aktı.

CIA'nın yarattığı Noriega, sahibine hırlayınca olaylar patladı. Köpekler dalaşınca Panama'da kuduz salgını başladı. Halkı aşılamak gerek. Bu arada, "barış içinde yarış" teorisinin kulakları çınlasın.

Romanya biraz ayrılmış... Doğu Avrupa'da esen burjuva liberal rüzgar, yönetimleri devirirken, modern revizyonist Çavuşesku yönetimi direniyordu. Liberal akım ABD ve SB desteğiyle Çavuşesku'yu da devirdi. 2000'e Doğru ve Yeni Çözüm dergileri bu liberal darbeyi lanetlerken, Çavuşesku yönetiminin modern revizyonist özünü ortaya koymaktan kaçındılar. İki yönü var bu sakatlığın: ya revizyonizmi Marksizm için görüyorlar, ya da proletarya diktatörlüğünün önemini bilmiyorlar.

* Biz burjuva demokrasisini henüz kurduramadık.

* Ev sahibimiz kiraya zam yaptı.

* Ben dişimi çektim. Yoo, hiç korkmadım.

Mutlu ve savaşım dolu bir yeni yıl dileğiyle....

NAİV. ENTEL

DEMOKRASİ PANOSU

Her
Ülkenin
Bir
Devrim
Yapışı
Vardır.

Ey TBKP!
İşçi sınıfı, hababam sınıfı
dendir.

PARTİSİZ PROLETARYA
MEYVESİZ AĞACA BENZER

Kremlindekiler Kremlin'i krem fabrikası gibi
kullanıyorlar.

BESLE REVİZYONİZMİ
OYSUN GÖZÜNÜ..

teorini pratiğine
göre uzat!

DÜNYAYI GÜZELLİK KURTARACAK
BURJUVAZİYİ DE ALLAH KURTARSIN!

YOK süz kalmış tek okul!
GREV okuludur

deniz

● NOT: Sevgili okurlar, Demokrasi Panosu hepimize açık. Özgürce kullanabilirsiniz.

ROMANYA DA TAMAM BUSH'ÇUĞUM
SIRA ŞİMDİ SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE..
HAYDİ CANIM, GÖREYİM SENİ!..

SAÇMALAMA GORBI
BURADA SENİN BAŞKAN
OLDUĞUNU UNUTTUN MU?

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN ULUSLAR BİRLEŞİN

TEORİ

SOSYALİST PARTİ YAYIN ORGANI

Ahmet Aka

Devrime ve Sosyalizme Mecburuz

Faik Bulut

Paris Konferansı: Kürt Hareketinin Dönemeci

Yalçın Büyükdağı

TBKP Programının Eleştirisi

Doğu Perinçek

Sol Vicdan ve Emekçi Vicdanı

İlknur Kalan

Ezilen Kadının Tarihi ve Sosyalizm

Kutsal Kitapların Kaynakları/Kur'an
Turan Dursun **Zaman Gazetesiyle Görüşme**
Tarihimizden
Mahmut Salim **Rusya İnkılabı ve Komünizm Nedir?**

YAZIŞMA ADRESİ

Başmusahip Sok. Talas Han No: 16 Kat: 4 Cağaloğlu/İstanbul

Tel: 513 83 52-53

1. SAYI
ÇIKTI
BAYİLERDE

